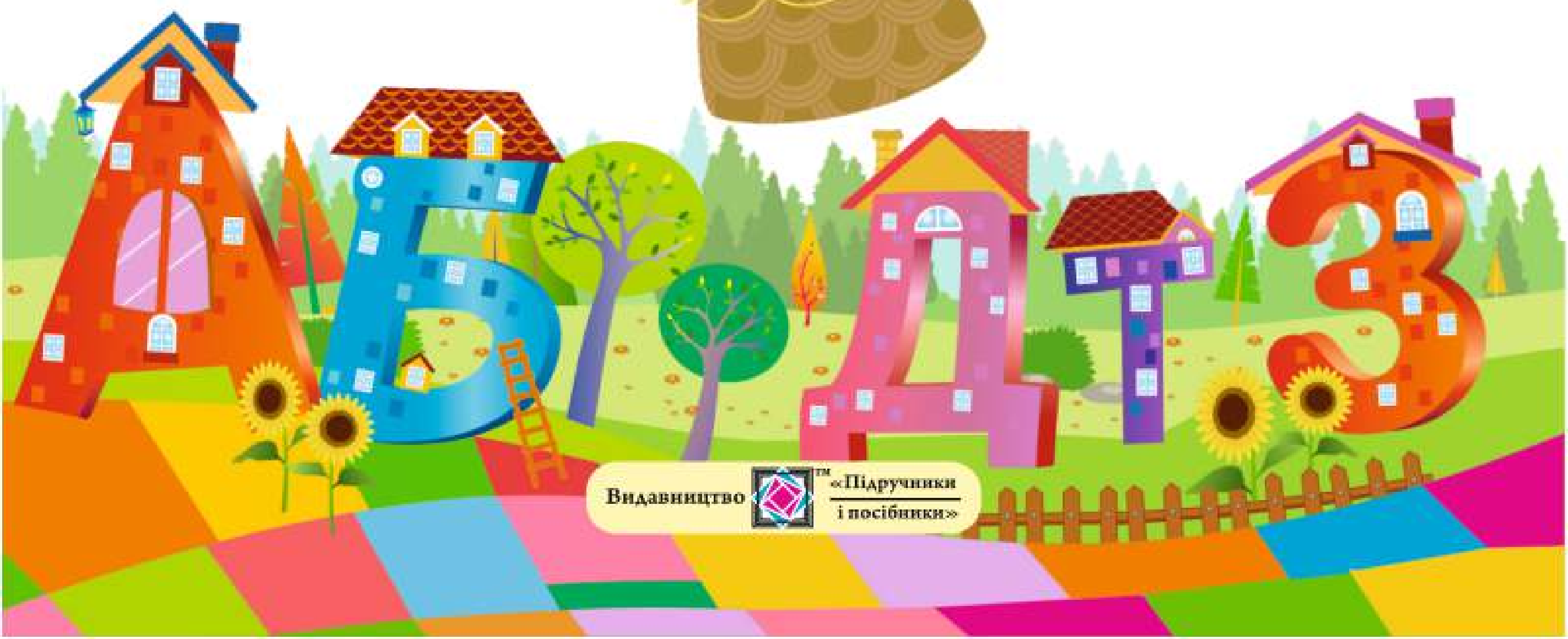


Надія Кравцова, Ольга Придаток

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ



Видавництво



«Підручники
і посібники»

ЗАКІНЧЕНА ДУМКА

ОДНЕ СЛОВО

ДЕКІЛЬКА СЛІВ,
ЗВ'ЯЗАНИХ
МІЖ СОБОЮ

ВЕЛИКА БУКВА

РЕЧЕННЯ

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ

КРАПКА

ЗНАК ОКЛИКУ

ЗНАК ПИТАННЯ

РОЗПОВІДАЄТЬСЯ,
ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ

ПРО ЩОСЬ
ЗАПИТУЄТЬСЯ

ЗАКЛИК,
ЗАПРОШЕННЯ

РОЗПОВІДНІ

СПОНУКАЛЬНІ

ПИТАЛЬНІ

АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ



КЛАСТЕР





ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР УКРАЇНИ



ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ



ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

*Музика Михайла Вербицького
Слова Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.



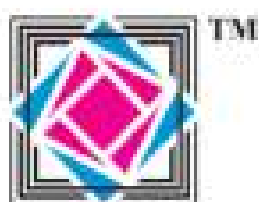
Надія Кравцова, Ольга Придаток

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
У двох частинах



Рекомендовано Міністерством освіти і науки України



Тернопіль
Видавництво «Підручники і посібники»
2025

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 21.02.2025 р. № 345)

Дорога другокласнице! Дорогий другокласнику!

Ти вже навчилася / навчився читати й писати,
вмієш висловлюватися.

Проте світ української мови має ще чимало таєм-
ниць. Адже кожне слово — це віконечко у душу на-
роду, віконечко в минуле, сьогодення та майбутнє.

Ми допоможемо тобі пізнати красу україн-
ської мови, оволодіти мовними скарбами. Адже
ти — дитина величного українського роду, май-
бутнє незалежної гордої України.

У добру путь, до нових відкриттів!

Авторки

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ



Початок уроку

Пограй у гру

Досліди мовні явища

Попрацюй у парі, групі

Робота зі словами

Спиши

Письмо для себе

Вибери завдання

Підказка, порада, нагадування, правило

Зіскануй, переглянь відео, прослухай аудіофайли

Підсумуй вивчене

Оціни свій настрій і успіхи.

мій настрій	мої успіхи
радісно	можу пояснити матеріал
спокійно	було все зрозуміло
сумно	траплялися помилки
невдоволено	мені потрібна допомога

Е-додаток



ЗВУКИ І БУКВИ. СКЛАД. НАГОЛОС. ЗВУКО-БУКВЕНИЙ СКЛАД СЛІВ

ЗВУКИ І БУКВИ

1.  Гра «Друзі». Назви зображені предмети. Чітко вимовляй усі звуки. З перших звуків кожної назви утвори слово.



шишка



каштан



огірок



лимон



абрикос

2. Виразно вимов утворене слово. Послідовно назви ланцюжок звуків у ньому.

Звуки



чую

вимовляю



утворюють слова

Звуки

голосні

приголосні

тверді

м'які

Найпершу зі шкільних наук
окреслю, визначу, означу:
«Я **чую** й **вимовляю** **звук**,
а **букву** я **пишу** і **бачу**».

Григорій Фалькович

Букви



пишу

бачу



утворюють слова

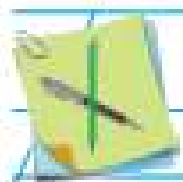
Букви

друковані

рукописні

великі

малі



ш шк ол ла школа Школа

3. Виконай завдання на вибір.
- Склади речення зі словом **школа**.
 - Продовж речення: **У школі навчають...**

4. 1. Прочитай вірш. Що цікавого діти дізнаються в школі?

До школи
(уривок)

Так сонячно-ясно довкола,
і тануть хмаринки вгорі.
До школи, до школи, до школи
сьогодні ідуть школярі.

Микола Сингаївський



2. Спиши друге речення. Підкресли букви, що позначають або голосні, або приголосні звуки.

5.  1. З яким настроєм ви йдете до школи?
2. Для чого потрібна школа?

Я мрію стати ____.



А я, коли виросту, обов'язково стану ____.

6. 1. Прочитай і спиши прислів'я. Як ти його розумієш?

Мудрим ніхто не народився, а навчився.

2. Підкресли букви, що позначають приголосні звуки.

7.  Знайди «зайві» слова.

Звуки я чую, пишу, бачу, вимовляю.

Букви я чую, пишу, бачу, вимовляю.



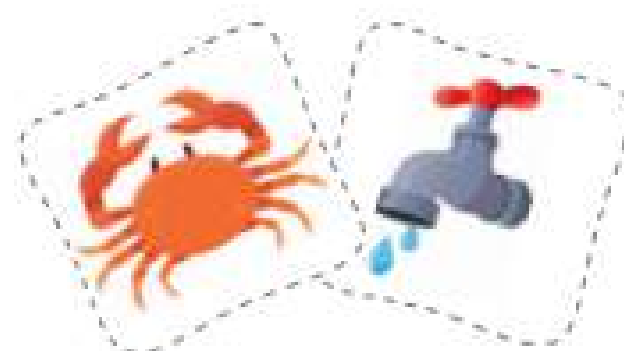
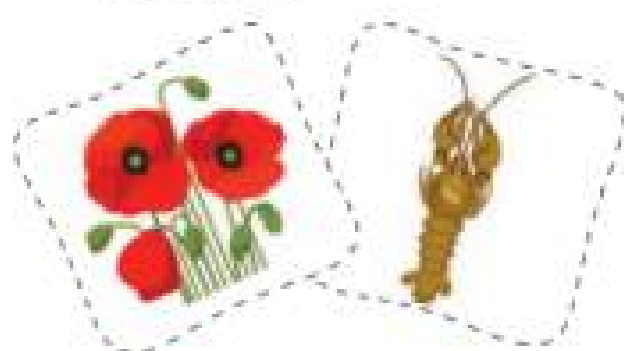
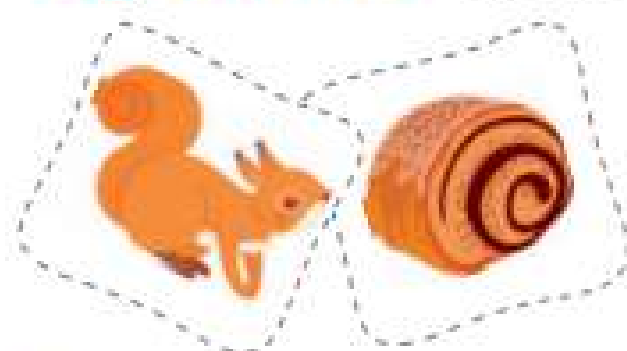
8.  1. Розгадай ребус.



 кі іт кіт кит кут

2. Як ти гадаєш, чим відрізняються написані слова?
9. За малюнками запиши парами слова, назви яких відрізняються однією буквою.

Зразок. Краб — кран.



10.  1. Утвори нові слова.

с → лід = ? кома → р = ? кріт ~~р~~ = ?
г → рак = ? коса → р = ? слон ~~д~~ = ?

2. Запиши лише ті з утворених слів, що мають один склад.
11.  Прочитай слова. Вилучи в кожному з них один звук так, щоб утворилося інше слово. Запиши утворені слова.

Буряк, рукав, ірис, казкар, екран.

-  Прочитай слова. Додай у кожному з них один звук так, щоб утворилося інше слово. Запиши утворені слова.

Лин, їжа, мова, мак, оса.

12.  Вибери комірку з правильною відповіддю.

так

Чи може одна буква
змінити значення слова?

ні



АЛФАВІТ. КОРИСТУВАННЯ АЛФАВІТОМ У РОБОТІ ЗІ СЛОВНИКАМИ

13.



Гра «Дешифрувальник».

	<i>a</i>	<i>б</i>	<i>в</i>
<i>1</i>	а	т	і
<i>2</i>	л	ф	в

Код: 1а, 2а, 2б, 1а, 2в, 1в, 1б.



Алфавіт — це сукупність букв (літер) певної мови, розташованих у чітко визначеному порядку. Кожна буква в алфавіті має свою форму, назву і місце.

14.



1. Чи пам'ятаєш ти алфавіт? Назви всі букви української мови в алфавітному порядку. Зіскануй QR-код та прослухай пісню про алфавіт.



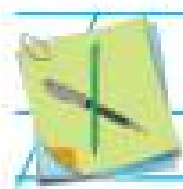
Український алфавіт



Аа	Бб	Вв	Гг	Ґґ	Дд	Ее	Єє
(а) <i>1</i>	(бе) <i>2</i>	(ве) <i>3</i>	(ге) <i>4</i>	(ґе) <i>5</i>	(де) <i>6</i>	(е) <i>7</i>	(є) <i>8</i>
Жж	Зз	Ии	Іі	Її	Йй	Кк	Лл
(же) <i>9</i>	(зе) <i>10</i>	(и) <i>11</i>	(і) <i>12</i>	(ї) <i>13</i>	(йот) <i>14</i>	(ка) <i>15</i>	(ел) <i>16</i>
Мм	Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу
(ем) <i>17</i>	(ен) <i>18</i>	(о) <i>19</i>	(пе) <i>20</i>	(ер) <i>21</i>	(ес) <i>22</i>	(те) <i>23</i>	(у) <i>24</i>
Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ		
(еф) <i>25</i>	(ха) <i>26</i>	(це) <i>27</i>	(че) <i>28</i>	(ша) <i>29</i>	(ща) <i>30</i>		
Ь	Юю	Яя					
(м'який знак) <i>31</i>	(ю) <i>32</i>	(я) <i>33</i>					

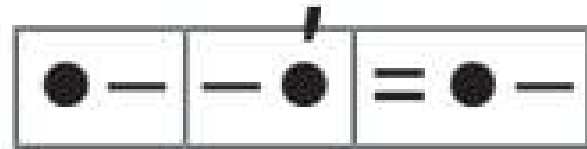


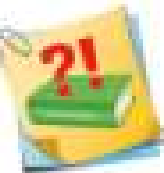
алфавіт



а ал вв Алфавіт

2. Чим відрізняються моделі до слова *алфавіт*?



15.  Досліді алфавіт за поданим планом.

- 1) Полічи, скільки букв є в алфавіті.
- 2) Скільки букв позначають голосні звуки?
- 3) Скільки букв позначають приголосні звуки?
- 4) Запиши букви, які завжди позначають два звуки.
- 5) Запиши букву, яка не позначає жодного звука.

16. Назви зображені предмети. Запиши їхні назви. Підкресли в них алфавітні назви букв.

Зразок. Каштани.



17.  1. Прочитай слова. З яких казок ці герої?

Котигорошко, півник, мишенята, лисичка, вовчик.

2. Склади й запиши в алфавітному порядку список персонажів для реклами соку.

18.  Пригадай алфавіт. Знайди за вказаними номерами букви в алфавіті (на с. 6). Склади із цих букв слова і запиши.

24 15 21 1 13 18 1

18 1 21 19 6

17 19 3 1



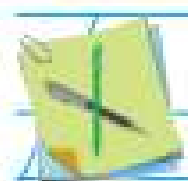
19.



Гра «Упізнай пору року». Відгадай.

Хто іде і за собою дощ веде?

Слова для довідки: зима, осінь, весна.



о ос ін їнь осінь восени

20.

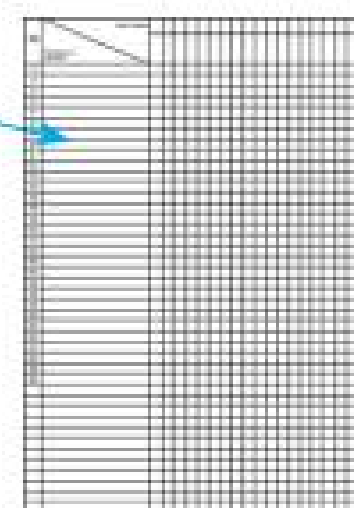


Для чого потрібно знати алфавіт?

АЛФАВІТ



Україна
фортеця
хвилина
цвісти
чесний
школа
щедрівка



21. 1.

Прочитай назви птахів. Який птах «зайвий»? Чому?



вивільга



шпак



ластівка



голуб



соловей



журавель

2.

Склади список перелітних птахів для створення лепбука. Запиши назви птахів за алфавітом.

22. 1. Прочитай слова. Запиши їх в алфавітному порядку.

Пальто, гриби, кіт, бусол*, Денис, часник.

2. Перевір себе. З останніх літер кожного слова склади слово.

**Бусол* — лелека.

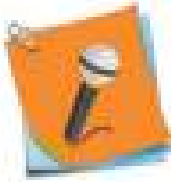
23. 1. Прочитай уривок з вірша.

У бору грибів багато —
сироїжки, масляки,
жовті рижики, й лисички,
і товсті боровики.

Катерина Перелісна



2. Випиши назви грибів за алфавітом. Поміркуй, де можна використати цей список.

24.  Де ти можеш використати знання, отримані на уроці?

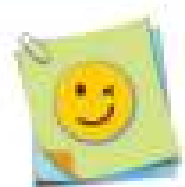


25.  1. Прочитай слово за стрілкою.

←
К И Н В О Л С

 с с л о в о и ж с л о в о с л о в н и к

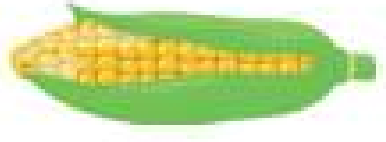
2. Яким словником ти вже користувався / користувалася?



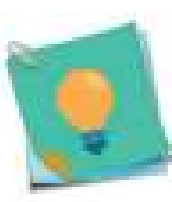
В усіх словниках слова розташовано за алфавітом.

26. Знайди і прочитай в тлумачному словнику значення слова **словник**. Запиши визначення.

27.  1. Прочитай. За допомогою орфографічного словника вибери букву або буквосполучення, які потрібно написати в цих словах.

 е?и ол_нь	 у?о з_зуля	 е?и тел_фон	 з?дз кукуру_а
---	--	---	---

2. Запиши слова.

28.  ● Випиши з орфографічного словника назви двох професій.
● Випиши з орфографічного словника назви трьох тварин.

29.  Хто зображений на малюнку? На тлі якого кольору подано пояснення (тлумачення)? Перевірте свої міркування за допомогою тлумачного словника.



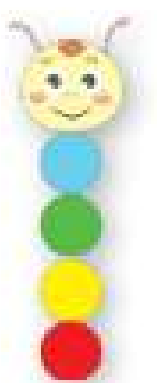
Довга і тонка комаха, що має дві пари великих прозорих крил.



Медоносна комаха, що збирає квітковий нектар і переробляє його на мед.

Комаха, яка тертям крил створює тріскучі звуки.

30.  У якому словнику можна знайти значення слова? За допомогою якого словника ти перевірятимеш, як правильно написати слово?



ГОЛОСНІ ТА ПРИГОЛОСНІ ЗВУКИ

31.  1. Прочитай без букви **щ**.

щ щ го щ щ ло щ с щ ні щ щ з щ в у щ ки щ



2. Пригадайте, що ви знаєте про голосні звуки.



3. Проспівай голосні звуки разом з папужкою.



Під час вимовляння голосних звуків повітря вільно проходить через рот, не натрапляючи на перешкоди.

Голосні звуки утворюються за допомогою **голосу**.

ГОЛОСНІ ЗВУКИ

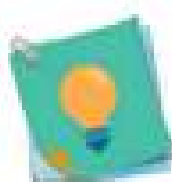
ТА БУКВИ, ЩО ЇХ ПОЗНАЧАЮТЬ

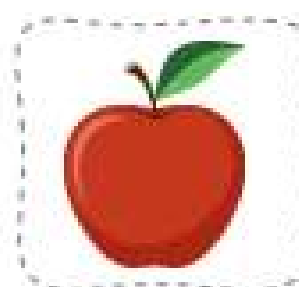
[a]	[o]	[y]	[e]	[и]	[і]
↙ ↘	↓	↙ ↘	↙ ↘	↓	↙ ↘
а я	о	у ю	е є	и	і ї

32. 1. Прочитай прислів'я.

1. Без початку нема **кінця**. 2. Більше діла — менше слів. 3. Балаканням **роботи** не почнеш і не закінчиш.

2. Спиши два прислів'я. У виділених словах вимов голосні звуки та назви букви, що їх позначають.

33.  Запиши **назви** зображених предметів. Підкресли букви, які позначають голосні звуки.



34. 1. Прочитай скоромовку і спиши, уставляючи пропущені букви. Які звуки вони позначають?



Х○д○л○ кв○чк○
к○л○ к○л○чк○.
В○д○л○ д○т○ч○к
б○л○ кв○т○ч○к! Кв○к!

о и а о а
о о і о а
о и а і о о
і я і о о о



2. Познайте, хто швидше промовить скоромовку.

35.



Які з поданих букв позначають голосні звуки?

а	б	у	д	и	і	й	м	п	ю	н	о
к	я	г	ї	т	е	л	щ	є	ч	г	ю



36.



Досліді, скільки звуків позначають букви **я, ю, є** на початку складу.

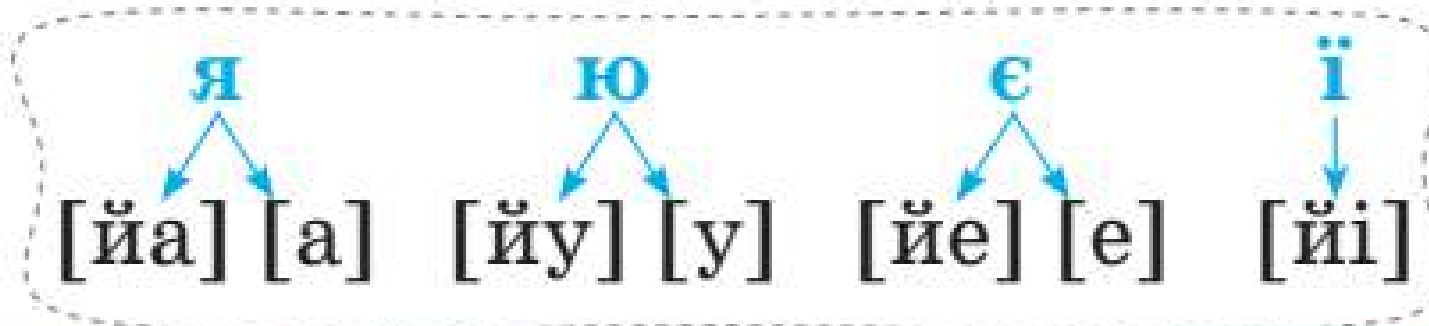
Крок 1. Який перший звук ти чуєш у назвах букв **я, ю, є**?

Крок 2. Скільки звуків позначають букви **я, ю, є** на початку складу?



Букви **я, ю, є** на початку складу позначають два звуки: **[йа], [йу], [йе]**.

Буква **ї** завжди позначає два звуки — **[йі]**.

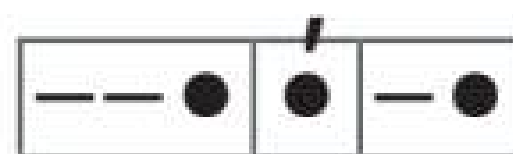
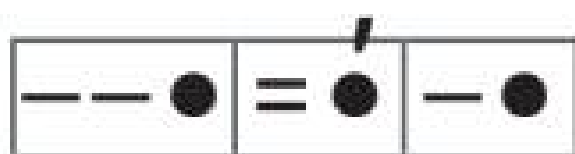
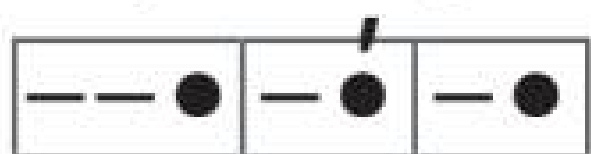


37. 1. Прочитай та спиши слова, вставляючи пропущені букви. Які звуки вони позначають?

Га_, _шка, тро_нда, раді_, чита_, _струб,
_жа, кра_на, зна_, по_зд.

Букви для довідки: я, ю, є, ї.

2. Вибери схему до виділеного слова.



38. Прочитай і запиши речення. Підкресли букви **я, ю, є**, які позначають один звук.

Юля та Любомир дивились на синє море.



Після букв на позначення приголосних букви **я, ю, є** позначають один звук: **[a], [y], [e]**.

39. 1. Прочитай та спиши слова.

Співає, якір, лялька, поїзд.
Пісня, ягідка, Олеся, Любов.

2. Підкресли в кожному ряді слів «зайве». Чому ти так вважаєш?

40.  1. Скільки звуків позначає буква **ї**?
2. Скільки звуків позначає буква **я** в кожному слові?

Яр, зяблик, неділя, якір, пляма, їжа.

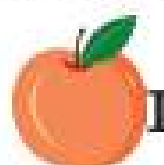


41.  Розгадай ребус.



Приголосні звуки утворюються за допомогою **голосу** й **шуму** або тільки **шуму**. Під час вимовляння **приголосних** звуків повітря, проходячи через рот, натрапляє на перешкоди, тому утворюється шум.

42. 1. Прочитай слова, вставляючи потрібну літеру.

 С_ива,  пе_сик,  яблу_о,  гру_а.

2. Яким одним словом можна назвати ці предмети? Склади речення з цим словом. Запиши.

3. Підкресли букви, що позначають приголосні звуки.

43.  1. Прочитайте скоромовки. Позмагайтеся, хто прочитає швидше і без помилок.

1. Росте липа біля Пилипа. 2. Улас у нас, Пана- нас у вас. 3. Через грядку гріб тхір ямку.

2. Вивчи одну скоромовку (на вибір). Запиши.

3. Підкресли букви, які позначають приголосні звуки.

44. 1. Прочитай слова. Вибери та запиши з поданих слів лише ті, які мають по три приголосні звуки.

Глечик, хмара, мед, вітер, день, сонце, тигр, веселка.

2. Виконай завдання на вибір.

● Побудуй звукову модель слова **веселка**.

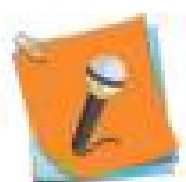
● Вибери з поданих слів те, яке має таку саму звукову модель, як слово **жук**. Запиши.



45. 1. Прочитай. Спиши.

Мишка — шишка. Сир — син. Білка — гілка.
Борт — борщ. Нірка — гірка.

2. Підкресли букви, якими відрізняються слова. Назви їх. Які звуки вони позначають?

46.  Які з поданих букв позначають приголосні звуки?

ц б у д й м п ю р в н о к я с г ї



СКЛАД, ПОДІЛ СЛІВ НА СКЛАДИ

47.



1. Прочитай текст Наталі Любиченко. Визнач, що ти прочитав / прочитала:

а) загадку; б) лічилку.

Із	са	мі	сінь	ко	го	ран	ку
у	ми	ва	ють	ся	на	ган	ку:
ко	тик,	пі	вень,	цу	це	ня,	
ка	чур,	кіз	ка	і	я	гня.	
Хто	ж	не	всти	гне	вми	ти	ся —
той	і	де	жму	ри	ти	ся!	

2. Як варто промовляти слова в лічилці? Де і коли людям доводиться промовляти слова складами?



48.



Назві одним словом хлопчика і дівчинку. Вимов це слово протяжно складами. Скільки голосних звуків? А скільки в ньому складів? Якого висновку можна дійти стосовно складів і голосних звуків?



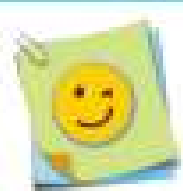
У слові **стільки складів, скільки голосних** звуків.

Пригадай! Підстав долоньку під підборіддя і вимов слово. Скільки разів підборіддя торкнеться долоньки, стільки й складів у слові.



49.  1. Прочитай, спиши та поділи слова дужками на склади.
Один, два, три, чотири, п'ять.

2. Чи всі слова ти поділив / поділила на склади? Чому? Досліді, чи може склад складатися з одного голосного звука. А з одного приголосного звука?



Склад може складатися з **одного** голосного звука.

50.  1. Назвіть звуки в словах **оса**, **жук**. Скільки звуків у кожному слові?
 2. Дослідіть, чи однакова кількість складів у цих словах. Чому?



51. Додай склад так, щоб утворилося нове слово. Запиши.

?лото, мете?, ?гілля, ?жити, ?рис.

Склади для довідки: і, зо, лик, ву, дру.

52. Прочитай та запиши слова, у яких останній склад попереднього слова є першим складом наступного слова.

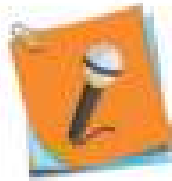
косаловитишафарамашинадіялина

Зразок. Коса, сало.

53. Прочитай. Визнач, де слово, а де — склад. Спиши слова, позначаючи склади дужками.

Учень, -чень, осінь, -сінь, школа, шко-, кла-.

Зразок. Учень.

54.  Як визначити, скільки складів у слові? Наведи приклади.



55. 1. Знайди і прочитай слова.



у	к	в	е	р	е	с	е	н	ь	р	о
о	ж	о	в	т	е	н	ь	т	ь	б	я
в	а	з	л	и	с	т	о	п	а	д	й

2. Що означають ці слова? Який перший місяць осені?

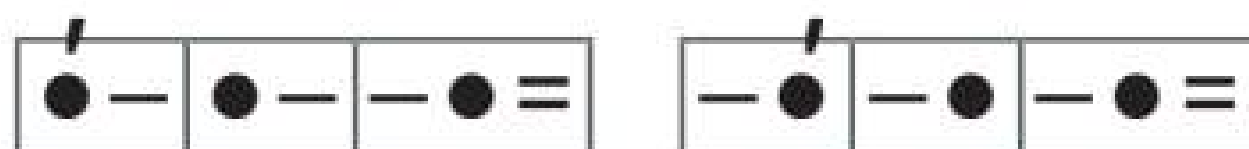


в́ересень



ве ер ен вересень

3. Вибери правильну звукову модель слова **вересень**.



56. 1. Прочитай і поясни прислів'я. Спиши.

Вересень літо проводить, осінь зустрічає.

2. Що ти робиш, коли слово не поміщається в рядку? Як правильно його перенести?

57. Досліді, як потрібно переносити слова з рядка в рядок.



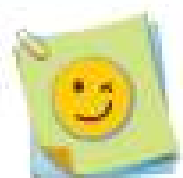
Крок 1. Уважно розглянь, як перенесли слова. На скільки частин їх поділили? Як, на твою думку, ділили слова для переносу?

вере-сень бе-реза яго-да

Крок 2. Чому ці слова не поділено для переносу?

Юля Ярик так рік

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилами.



- Слова переносять з рядка в рядок **складами**.

- Склад **з однієї букви** не залишають у рядку і не переносять до іншого рядка.
- **Односкладові слова** не переносять.

58. 1. Розглянь малюнки. Назви зображені плоди.



2. Запиши слова, поділяючи їх рисою для переносу.

Зразок. Огі-рок.

59.  1. Уставте потрібні двоскладові слова, добираючи їх з довідки.

? готує їжу. ? лікує людей. ? працює в магазині.

Слова для довідки: кондитер, кухар, терапевт, лікар, продавець, касир.

2. Запиши утворені речення.

60. 1. Прочитай.

Дарунок, жарт, мрія, друг, свято, клоун, лад, сувенір, обід.

2. Виконай завдання на вибір.

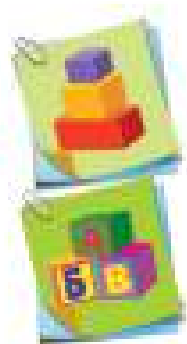
- Запиши слова, які не можна перенести з рядка в рядок.
- Запиши слова, які можна переносити з рядка в рядок. Поділи їх рисками для переносу.

61.  Які слова не можна перенести з рядка в рядок? Чому?

Мама, орел, братик, Юля, мак, око.



62.



1. Прочитай слова «навиворіт».



2. Яке слово «зайве»? Чому ти так вважаєш?



мо / мо / м / кв / ва / морква

3. Назви ланцюжок звуків у слові **морква**. Назви **приголосні** звуки, які **стоять підряд**, тобто коли у слові є **збіг приголосних**.

63.

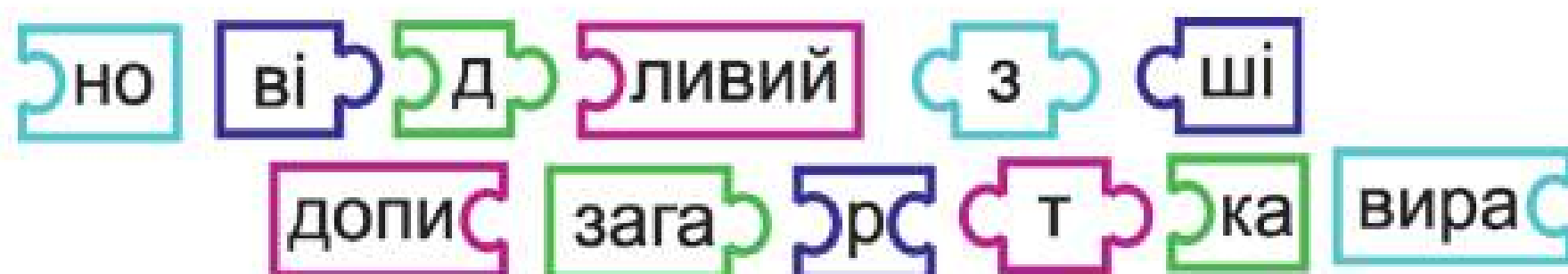


Досліді, як потрібно переносити слово, у якому є збіг приголосних звуків.

Крок 1. Уважно розглянь слово, поділене для переносу:мор**ква** — мо-**ква**, мор-**ква**, мор**к**-**ва**.**Крок 2.** Зверни увагу, чи розірвані сполучення приголосного з голосним.**Крок 3.** Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

В українській мові є слова зі збігом приголосних звуків. Ці слова можна переносити по-різному. Сполучення приголосного і голосного **розривати не можна**.

64. 1. Склади і прочитай слова.



2. Запиши утворені слова, поділяючи їх для переносу в місцях збігу приголосних.

Зразок. Допит-ливий.

65. 1. Відгадай загадку. Що ти знаєш про цю рослину?

Червонію зсередины

Мов капелюшки, на стеблі
тендітні квіточки малі.

Листки великі, як долоні,
а ягідки — дрібні, червоні.

Володимир Верховень

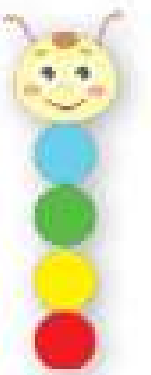


2. Спиши вірш, поділяючи виділені слова для переносу в місцях збігу приголосних звуків.

66.



Пограйте у гру. Одна дитина називає слово зі збігом приголосних, а друга — різні варіанти переносу слів. За потреби скористайтесь словником.



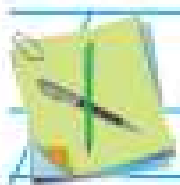
67.



1. Упиши пропущені букви. Із вписаних букв складіть слова. Запиши їх.

Бабу_я, п_друга, ліні_ка, гудзи_, лелек_.
Ла_па, гумк_, бджо_а, джміл_, олі_ець, дз_га.

2. Зіскануй QR-коди та переглянь відеоролики.



ал аь ой сойка маьви

68.



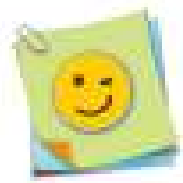
Досліді, як потрібно переносити слова з буквами **ь, й** усередині.

Крок 1. Уважно розглянь слова, поділені для переносу.

Маль-ви, ма-льви, сой-ка.

Крок 2. Зверни увагу, чи **ь** та **й** відривають від попередньої букви.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



При переносі слів букви **ь** та **й** **не можна відривати** від попередньої букви.

69.



Утворіть і запишіть слова, поділяючи їх для переносу всіма способами. Обміняйтеся зошитами й перевірте, чи правильно ви виконали завдання.

Зразок. Ми-хайлик, Михай-лик.

ча й ка
за чик

ра й дуга
ма дан

70.

Усно поділи слова для переносу. За яким правилом можна переносити слова? Які слова не можна переносити з рядка в рядок?

1. Липа, собака.
2. Їли, урок.
3. Казка, бігти.
4. Пальчик, сяйво.

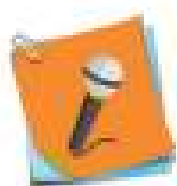
71. 1. Прочитай текст та підготуйся писати під диктування.

Федько та Настунька садили яблуньки, вишеньки. Андрійко та Софійка в шкільній майстерні виготовляли годівнички.

2. Прикрій текст аркушем і напиши під диктування.

3. Перевір, чи правильно ти переніс / перенесла слова.

72.



Що корисного ти дізнався / дізналася сьогодні на уроці?

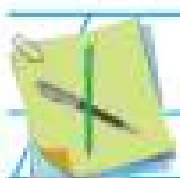


НАГОЛОС

73. Прочитай і відгадай загадку.



Плету хлівець на четве-
ро овець, а на п'яту — ок-
ремо.



рука ви рукавичка

74. Досліді, чи з однаковою силою голосу промовляємо кожний склад у слові **рукавичка**.

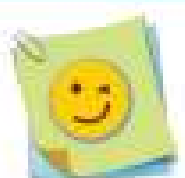
Крок 1. Поділи слово дужками на склади.

ру ка ви чка

Крок 2. Промов слово протяжно, складами.

Крок 3. Вимов слово звичайним голосом. Вимов слово з питальною інтонацією: **рукавичка?** Який склад ти вимовив / вимовила з більшою силою голосу?

Крок 3. Зроби висновок і порівняй його з правилом.



У слові один зі складів вимовляють протяжніше, з більшою силою голосу. Цей склад називають **наголошеним**. Решта складів слова — **ненаголошені**. На письмі наголос ставлять, **над буквою**, яка позначає голосний звук: **рукавичка**.

75. 1. Познач наголоси в поданих словах.



Стали, жити, разом. Ішов, улізла, вони. Загубив, незабаром, розірвав. Дід, ліс, день.

2. Як ти гадаєш, чому в словах останньої групи не позначили наголос? Зроби висновок і порівняй його з правилом.



В українській мові **наголошеним** може бути будь-який склад.

В однокладових словах знак наголосу **не ставлять**.

76. 1. Прочитай уривок із української народної казки «Рукавичка».

Ішов дід лісом, а за ним біг собачка. Та й загубив дід рукавичку.

От біжить мишка, улізла в ту рукавичку та й каже:

— Тут я буду жити!

Коли це жабка **плигає** та й питає:

— А хто-хто в цій рукавичці живе?

— Мишка-шкряботушка. А ти хто?

— Жабка-скрекотушка. Пусти й мене!

От уже їх двоє.



2. Продовж казку. Відтвори діалог.

3. Як можна перенести виділені слова?



4. Зіскануй QR-код та прослухай казку «Рукавичка».



77. Спиши слова. Постав наголос.

Мишка-шкряботушка, кабан-іклан, лисичка-сестричка, вовчик-братик, ведмідь-набрідь, зайчик-побігайчик, жабка-скрекотушка.

78.  Який склад у слові може бути наголошеним?



79. 1. Вправа «Квест».



заєць
1 2



відра
1 3 5



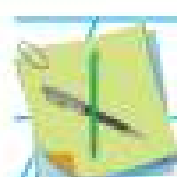
вишня
4 4 5



2. Як ви гадаєте, який склад у слові-відгадці потрібно наголошувати? Перевірте за словником.



завда́ння



ав вг ня завдання

3. Вибери правильну звукову модель слова **завдання**.

—● — —● =●

—● — —● =:●

80.



1. Прочитай текст для друга / подруги. Поміркуйте, до чого закликає автор.

Уяви квітучий сад нашої рідної української мови. Розпускаються ніжні зелені листочки — правильно вимовлені слова.

Але що це? Он на одному листочку з'явилася гусінь. Вона його знищує! Гарне українське слово перетворилося на суржик — спотворене слово. Щоб листочки були здоровими, потрібно знищити гусінь.

Щоб українська мова розквітала, маємо правильно вживати слова.



2. Чому потрібно правильно вимовляти слова?

3. Спиши виділене речення.

81. 1. Виконай завдання на вибір.
○ Запиши слова, постав наголос.

Одинадцять, чотирнадцять, виразно.

- Утвори та запиши слова. В утворених словах постав наголос.

пиКрова, їнраськаук, тачиння.

2. Перевір правильність своєї роботи за допомогою словника.

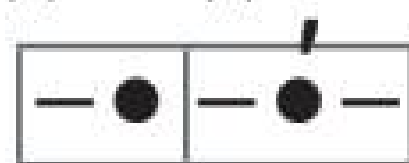
82. 1. Прочитай вірш, заповнюючи пропуски назвами професій.



Посуд ліпить нам ___ (рачног),
в кузні трудиться ___ (ьлавок),
(актсируднаб) ___ гарно грає,
а ___ (яниртсйам) — вишиває.
За кермом сидить ___ (рефош).
Нашій грі кінець тепер.

Валентина Романова

2. Запиши слова — на́зви професій. Постав наголос. За потреби користуйся словником.
3. Добери слово, яке відповідає поданій звуковій моделі.



83.  Гра «Відгадай». Одна дитина описує предмет, а друга відгадує, що це. Решта дітей спостерігають за тим, чи правильно вимовлене слово-відгадка.

84.  Прочитай прислів'я. Як ти його розумієш?

Птах гордиться пір'ям, а людина — мовою.



85.



Досліді, як від наголосу змінюється значення слова.

Крок 1. Що потрібно робити з насінням навесні? Запиши.

Крок 2. Що почали робити зорі? Запиши.

Крок 3. Що цікавого ти помітив / помітила? Що допомогло відрізнити значення кожного слова?



сі'яти

сі'яти

Крок 4. Зроби висновок. Порівняй його за правилом.



Наголос може змінювати значення слова.

86. 1. Розглянь малюнки. Що на них зображено? Що надало словам — назвам зображень різного значення? Запиши слова парами, постав наголос.



сім'я́



сі́м'я



обі́д



о́бід

2. Склади речення за кожним малюнком.

87. 1. Знайди і випиши слова, які складаються з однакових букв, але завдяки наголосу мають різне значення.

Годі плакати, усміхніться. На стіні висять плакати. Вдалині видніються гори. Гори, ясна зіронько, високо в небі. Дорога була короткою. Усім дітям дорога їхня матуся.

2. Випиши попарно слова, які складаються з однакових букв. Постав у них наголос. Що вони означають?

Зразок. Пла́кати — плака́ти.

88.



1. Прочитайте. Обговоріть, як ви розумієте ці слова.

Наголос у слові — як характер у людини. Саме він виділяє слово серед інших слів у мовному просторі.

Валентина Романова

2. Прикрий текст аркушем і напиши під диктування.
3. Звір написаний текст із підручником. Перевір, чи правильно ти переніс / перенесла слова.

89. Прочитай, правильно наголошуючи слова. Спиши два речення. Постав у кожному слові наголос.

Хитру сороку піймати морока, а на сорок сорок сорок морок. Видніється старовинний замок, але на ньому висить замок. Івась потяг потяг. Брати вже можуть брати на себе відповідальність.

90.



Вибери правильну відповідь.

1. Щоб визначити наголос, потрібно:
 - а) написати слово;
 - б) вимовити слово з питальною інтонацією.
2. Наголос — це виділення складу в слові:
 - а) посиленням голосу;
 - б) пониженням голосу.
3. Наголос — це значок над літерою, яка позначає:
 - а) приголосний звук;
 - б) голосний звук.
4. В однокладових словах:
 - а) наголос ставлять;
 - б) наголос не ставлять.



ПОЗНАЧЕННЯ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ БУКВАМИ

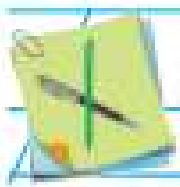
91.



1. Назви зображені предмети. Які букви пропущено в словах?



2. Назви слово, у якому пропущено не таку букву, як в інших.



Г дзи_а Г оірок г лобус

92. 1. Прочитай. Знайди слова, які складаються з однакових букв.

Голуб голубці приготував голубці
і кашку зварив їй на молоці.
Голубка зраділа, гарненько поїла
і в гості до подруги з ним полетіла.



Григорій Фалькович

2. Випиши всі слова з четвертою буквою в алфавіті. Яка це буква?

93.

1. Розглянь малюнки. Назви їх, правильно вимовляючи звук [ґ].



ґудзики



ґніт



ґердан



ґава



ґанок

2. Запиши слова. Підкресли слово, яке відповідає на питання *хто?*. Склади з ним речення.

94.



1. Прочитайте вірш. Що святкував ґедзик? Як ви гадаєте, чому в ґедзика багато друзів?

На горісі ґедзь гудів —
комар в гості прилетів.
Внизу гуси ґелґотали,
ґедзю теплих літ бажали.
Аґрус вітами хитав,
іменинника вітав.
ґава ґудзик купувала,
ґедзику подарувала.
Якщо в тебе друзі гарні —
значить, ти живеш не марно.

Валентина Романова



2. Виконай завдання на вибір.
- Випиши слова з буквою *є*, поділяючи на склади для переносу.
 - Випиши слова з буквою *ї*. Постав наголос у цих словах.

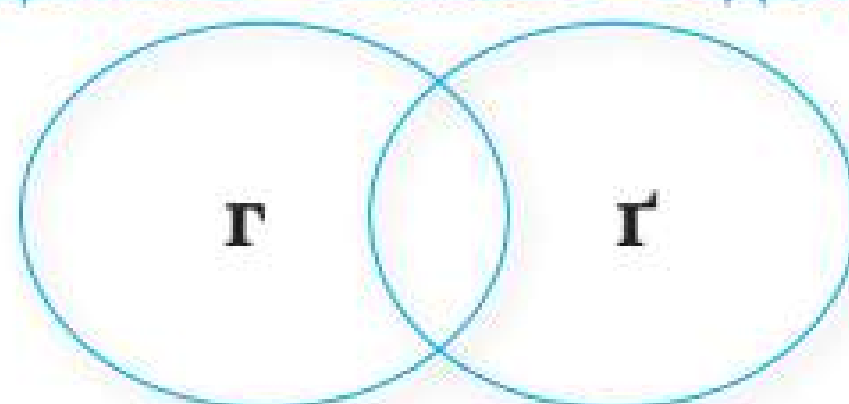
95.



Порівняй букви за планом.

1. Назви алфавітні назви букв.
2. Назви місце кожної букви в алфавіті.
3. Які звуки позначають букви (голосні / приголосні)?
4. Назви два слова, у яких є ці букви.

відмінне спільне відмінне



96.



1. Назви зображені предмети.



ф а р б а



факел



фломастери



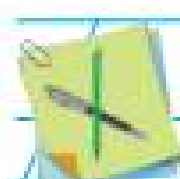
фартух

2. Яким звуком починаються назви цих предметів? Яка за порядком буква **ф** в алфавіті?



Цікаво знати! Слів з буквою «**еф**» в українській мові мало. Усі слова, запозичені з інших мов.

3. Назви якомога довше слово та промов ланцюжок звуків у ньому.



до до до доластери

97. 1. Вибери комірку. Поясни свій вибір.

ТАК

Чи подобається тобі
малювати фломастерами?

Hi

2. Прочитай. Що нового ти дізнався / дізналася?

Чимало дітей люблять малювати фломастерами. Ці прилади для писання, малювання винайшли дуже давно. Ще в Стародавньому Єгипті користувалися мідними трубками особливої форми. Усередині них уміщували стебла очерету. Вони були просочені фарбою, придатною для письма. **Фарба виті-**



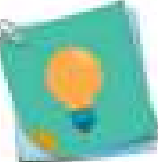
кала поступово. Тому було зручно писати на папі-
русі. Нам здається дивним, але це так: фломастери
винайшли для зручного письма на папірусі!

3. Спиши виділені речення.

98.   1. Розкажіть одні одним, що ви ще хочете дізна-
тися про фломастери.

2. Перегляньте відеоролик. На які запитання ви
отримали відповіді?



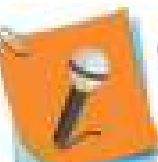
99.  В орфографічному словнику знайди стільки слів на
букву **ф**, скільки поміститься в рядку. Запиши.

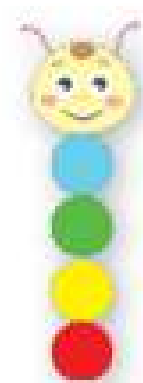
100. 1. Назви зображені предмети, правильно вимовляючи
звук **[ф]**.



2. Спочатку запиши назви тварин, а потім — назви рослин.

Зразок. Тварини: жирафа. Рослини: фіалка.

101.   Позмагайтеся, хто складе речення з най-
більшою кількістю слів із буквою **ф**.

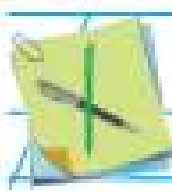


102.  Уявіть, що ви — сонячні промінчики. Що ви бачите або хотіли б побачити з висоти?

103.  1. «Перестрибуючи» через літеру, прочитай слово.
2. Які ще слова «заховалися»? Склади речення з усіх слів.



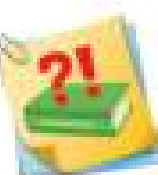
104. 1. Спиши розбірливо і старанно.

 Мій дім — Україна.

 Батьківщина  Батьківщина

2. Вибери правильну звукову модель слова **Батьківщина**.



105.  Досліди, скільки звуків позначає буква **щ**.

Крок 1. Скільки звуків у слові **Батьківщина**?

Крок 2. Скільки букв у слові **Батьківщина**?

Крок 3. Чому в слові **Батьківщина** звуків більше, ніж букв?

Крок 4. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

 Буква **щ** завжди позначає два звуки [ш] і [ч].

106.  1. Зіскануй QR-код і прослухай пісню (сл. Миколи Бровченко, муз. Тіни Кароль).



2. Продовж речення.

Батьківщина — це... .

Моя Батьківщина (яка?)... .

В Україні дорогі для мене (хто? або що?)... .

107. 1. Прочитай. Які три слова дорогі для кожного / кожної з нас?

Мама. Тато. Батьківщина. Три дорогі слова для кожного з нас. Батьки дарують життя, а Батьківщина — крила. Щоб летіти над рідною землею. Вдихати пахощі свіжого хліба. Бачити в мирному небі ластів'ят. Обіймати на radoщах дорогих людей. І гордитися, що твоя Батьківщина — це Україна.



Валентина Романова

2. Чому слово *Батьківщина* пишуть з великої літери?
3. Спиши речення (на вибір) про Батьківщину.

108. 1. Прочитай українську народну закличку та вивчи її напам'ять.

Іди, іди, дощик,
зварю тобі борщик,
залізу на дуба,
прикличу голуба.
А голуб загуде,
дрібен дощик піде!



2. ● Спиши закличку.
● Прикрій аркушем текст заклички. Напиши її з пам'яті.

109.  Що ти знаєш про букву *щ*? Розкажи.



110.



Яка комаха збирає нектар із квітів і переробляє його на мед?



дз дзв дж джж джжжжж

111. 1. Прочитай слова. Правильно вимовляй звуки [дз], [дз'], [дж].

джем

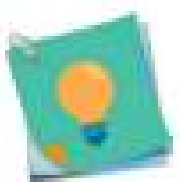
ґедзь

дзвінок

джинси

дзиґа

джерело



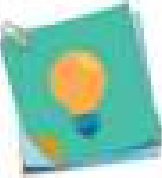
2. Випиши з орфографічного словника стільки слів з буквосполученням **дз** або **дж**, щоб помістилися в рядку.

112. Спиши, розкриваючи дужки. Як ти гадаєш, чому джміль і ґедзь попадали в склянку?

(Дз/Дж)міль на склянку
з (дз/дж)емом сів,
ґе(дз/дж)ь до нього
підлетів.
За(дз/дж)ижчали,
посварились
і у (дз/дж)ем
разом звалились!



Юлія Турчина

113.  1. Прочитай. Вибери потрібні буквосполучення. Спиши.

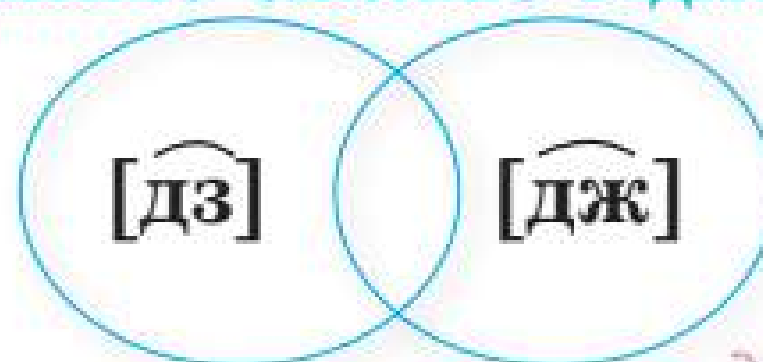
На квітучому пагорбі шепочуть синенькі (дз/дж)воники. А біля них кружляють метелики та б(дз/дж)оли. Під калиною б'є (дз/дж)ерельце. (Дз/Дж)вінко витьохкують соловейки.

-  2. Перевірте правильність написання слів із буквосполученнями дз, дж у словнику.

114.   Порівняйте звуки за планом.

1. Один звук / два звуки.
2. Одна буква / дві букви.
3. Які букви використовують для позначення цих звуків?
4. Охарактеризуйте кожен звук: голосний / приголосний, твердий / м'який.

відмінне спільне відмінне



115.  1. Прочитай. Що було для тебе новим?

Чи знаєте ви, що бахканці, баранці, повітряна кукурудза чи поп-корн — це різні назви однієї смачної страви?

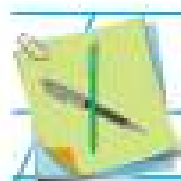
Ще в давнину люди помітили, що деякі сорти кукурудзи відрізняються від інших. Бо їхні зернятка під дією високої температури бахкають, розриваються ізсередини, скручуються!



-  2. Як ви гадаєте, яка назва найбільше відповідає процесу виготовлення цих ласощів?

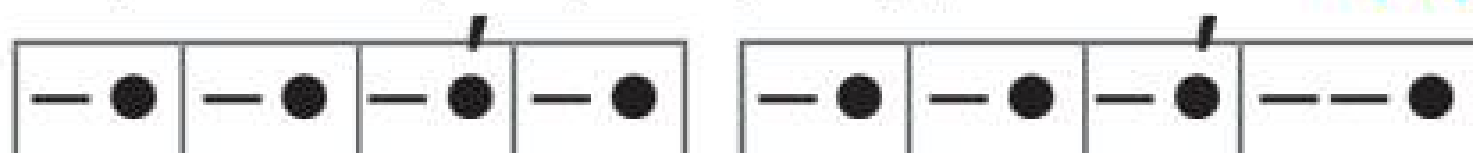


кукурудза



дз кукурудзяні

3. Вибери правильну звукову модель слова **кукурудза**.



116.



Досліді, як потрібно переносити слова з буквосполученнями **дз**, **дж**.

Крок 1. Усно поділи на склади слова **кукурудзяні**, **народження**. Назви третій та четвертий склади в слові **кукурудзяні**. Назви другий та третій склади в слові **народження**.

Крок 2. Розглянь, як перенесли слова. Зверни увагу, чи розривали буквосполучення **дз**, **дж**.

кукуру-**дзя**ні
кукуруд**зя**-ні

наро-**дже**ння
народ**же**-ння

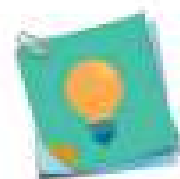
Крок 3. Зроби висновки.



При переносі не можна розривати буквосполучення **дз**, **дж**, адже вони позначають один звук.

117. 1. Прочитай.

Замайоріло, за(**дж/дз**)веніло літо своїми чарівними кольорами. А кукуру(**дж/дз**)а гордо підняла свою квітку. За(**дж/дз**)ижчали весело (**дз/дж**)мелі та б(**дз/дж**)оли.



2. Поділи виділені слова для переносу.

118.



Чи можна при переносі розривати буквосполучення **дз**, **дж**? Чому?



ТВЕРДІ ТА М'ЯКІ ПРИГОЛОСНІ ЗВУКИ. ПОЗНАЧЕННЯ М'ЯКОСТІ ПРИГОЛОСНИХ БУКВАМИ

119.



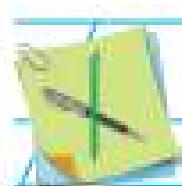
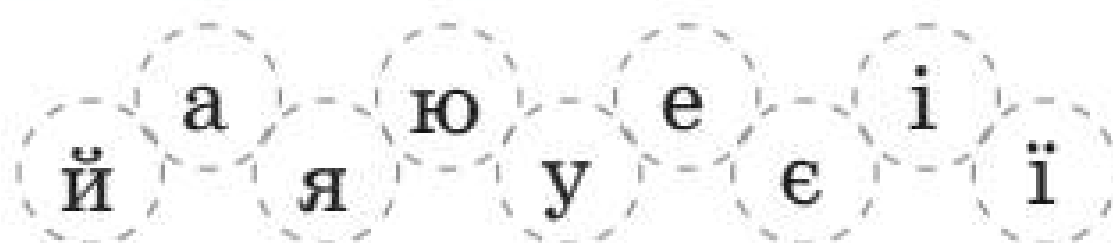
1. Розкажіть одне одному, що ви знаєте про букву **й**.



Пригадай! Звук **[й]** — завжди **м'який**.

2. Які букви у своїй назві містять звук **[й]**?

3. Коли букви **я, ю, є** позначають два звуки? Спиши розбірливо.



Йвір, маяк, каюта, юнак.

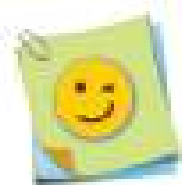
120.



Досліді, яка роль м'якого знака у слові.

Крок 1. Розглянь малюнки.

Крок 2. Зроби висновок, чому змінилося значення слова. Порівняй його з правилом.



Буква **м'який знак (ь)** разом із попередньою буквою позначає на письмі м'якість попереднього приголосного звука.

121.



Досліді, які букви позначають м'якість попереднього приголосного звука.

— =
лук — люк
Пи**л**ип — По**л**іна

— =
воро**н**а — воро**н**ен**я**
си**н**и — си**н**е



Пригадай! Букви **я, ю, є, і** після приголосних звуків позначають їх м'якість.

122. 1. Спиши, уставляючи букви, які позначають м'якість попередніх приголосних.

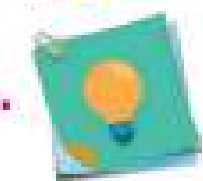
Гава проґавила ґавен(а/я). Пік біл(я/а) кіп* картопл(у/ю) Прокіп.

*Копá — складене сіно чи солома.



2. Позмагайтеся, хто прочитає швидше і без помилок.

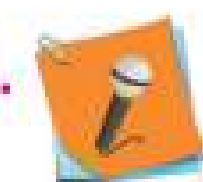
123.



- Випиши слова, у яких приголосні звуки лише м'які.
• Випиши слова, у яких приголосні звуки лише тверді.

Сік, міль, слон, розум, мед, лінь, сад, тінь, сіль, мілко.

124.



- Які букви позначають м'якість попередніх приголосних звуків?



БУКВОСПОЛУЧЕННЯ ЇО, ІО

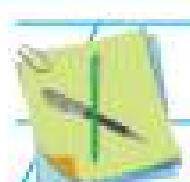
125.



1. Вправа «Квест».

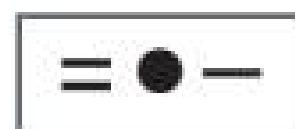
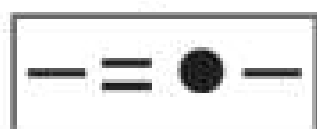
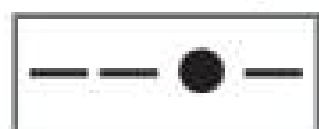


дзьоб



У птахів є дзьоб.

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.



126.  Досліді, якою буквою позначають м'якість приголосного перед **о**.

Крок 1. Назви звуки і букви в слові **дз^ьоб**. Чого більше: звуків чи букв? Поясни, чому ти так вважаєш.

Крок 2. Назви м'які приголосні звуки. Чому звук [дз'] м'який?

Крок 3. Досліди, де стоїть буквосполучення **ьо**.

- а) на початку складу;
- б) у середині складу.

Крок 4. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

 М'якість приголосного перед **о** позначають **м'яким знаком**: **дз^ьоб**. Буквосполучення **ьо** завжди стоїть у середині складу.

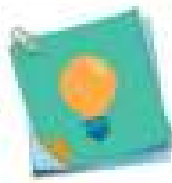
127. Утвори і запиши слова з **ьо**.



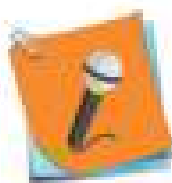
128. Зміни слова за зразком. Запиши.

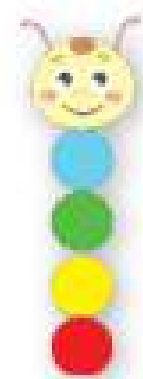
Зразок. Вчорашній — вчорашнього.

Синій — ____, пізній — ____, вечірній — ____,
вчорашній — ____, житній — ____, хатній — ____.

129.  Спиши, вибравши потрібну букву чи буквосполучення.

Пол(**ь/ьо**)вий, опен(**ь/ьо**)к, л(**ь/ьо**)дяник, дя-
д(**ь/ьо**)ко, шкіл(**ь/ьо**)ний.

130.  Якою буквою позначають м'якість приголосного перед **о**?



131.  1. Назви ланцюжок звуків у кожному слові. Побудуй звукові моделі слів.



-  2. Досліди, де стоїть буквосполучення **йо**.

- а) на початку складу;
- б) у середині складу.

132. Випиши слова, у яких наголошений перший склад.

Йод, район, Йосипівна, майоран, йоржик, павільйон, його, йоги, крайовий.

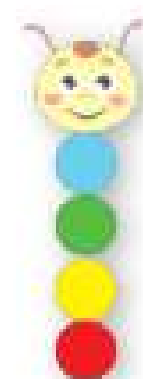
133. Спиши, розкриваючи дужки.

У мого зна(йо/ьо)мого (Йо/ьо)сипа є розма-
л(йо/ьо)вка і кол(йо/ьо)рові олівці. А в Л(йо/ьо)-
ні — л(йо/ьо)дяники та (йо/ьо)гурт.

134.  Позмагайтеся, хто більше назве слів із буквосполученням **йо**.

135.  Порівняй буквосполучення **йо** та **ьо** за планом.

- 1. Різні / спільні букви в буквосполученнях.
- 2. Утворює / не утворює склад.
- 3. Пом'якшує / не пом'якшує попередній приго-
лосний.
- 4. Стоїть / не може стояти на початку
складу або слова.
- 5. Є / немає слів з буквосполученням в
українській мові.



136. 1. Відгадай, які квіти «заховалася» в ребусі.



2. Зіскануй QR-код і переглянь відео.
3. Побудуй звукову модель слова-відгадки.

льо їо кольорові майори

137. Проведи мовне дослідження, як правильно перенести слова з **ьо**, **їо** з рядка в рядок.

Крок 1. Уважно розглянь, як перенесли слова. Зверни увагу, чи розривають сполучення букв **ьо**, **їо**.

ко-ль**ьо**рові
коль**ьо**-рові

ма-й**ї**ори
май**їо**-ри

Крок 2. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

Буквосполучення **ьо**, **їо** при переносі слова з рядка в рядок **не розривають**.

138. Склади прислів'я. Як ти їх розумієш? Запиши.

4 суботи. 2 до 3 сьомої 1 Роботи —

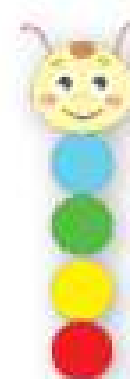
2 пізньому 4 кланяється. 3 не 1 Ранній

139. 1. Утвори слова.



2. Запишіть, поділяючи для переносу. Перевірте правильність виконаної роботи одне в одного.

140. Як ти гадаєш, чи можна розривати буквосполучення **ьо**, **їо** при переносі слова?



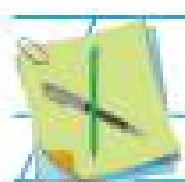
ПОДОВЖЕНІ М'ЯКІ ПРИГОЛОСНІ ЗВУКИ

141.  1. Прочитай слова. Які букви пропущено? Із пропущених букв склади та запиши слово.

_асник, радісн_й, допи_ливий, Укр_їна, верес_ь, лі_їйка, неділ_.



чита́ння



чита́ння чита́ч

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

—●—●=:●

—●—●=●

—●—●=:●

142.  Досліді, скількома буквами позначають на письмі м'який подовжений звук.

Крок 1. Назви п'ятий звук у слові **чита́ння**.

Крок 2. Який п'ятий звук у слові:

- а) голосний чи приголосний;
- б) м'який чи твердий;
- в) чи є він подовженим?

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



М'який подовжений звук на письмі позначають двома однаковими буквами. У звуковій моделі м'який подовжений звук позначають =: .

143. 1. Прочитай слова, правильно вимовляючи подовжені звуки.

=	=:	=	=:
Лес ^я	волос ^{ся}	неді ^{ля}	гіл ^{ля}
Кат ^я	багат ^{тя}	виш ^{ня}	зна ^{ння}

2. Спиши слова з м'якими подовженими звуками.

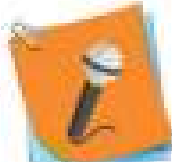
144. Зміни слова за зразком і запиши парами. Підкресли букви, що позначають подовжені звуки.

Зразок. Насінина — насіння.

Насінина, промінь, колос, камінь.

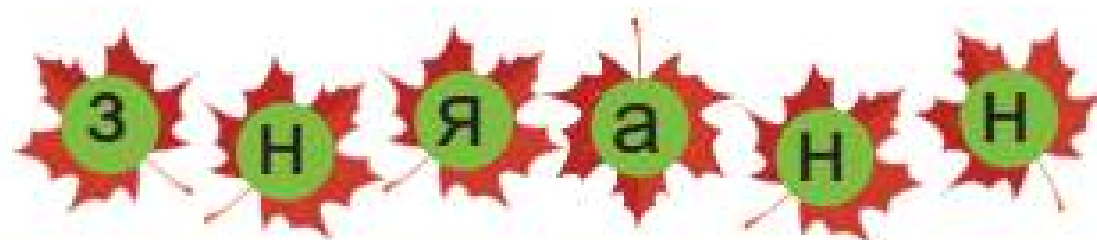
145.  Спиши, розкриваючи дужки.

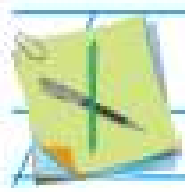
Чита(н/нн)я, натхне(н/нн)я, цуце(н/нн)я, коше(н/нн)я, І(л/лл)я, те(л/лл)я, ди(т/тт)я, ши(т/тт)я.

146.  Які слова з подовженими приголосними ти запам'ятав / запам'ятала?



147.   Утвори та запиши слово.



 н ня ння з зн знання

148.  Проведи мовне дослідження. Поміркуй, як поділити на склади слова з подовженими звуками.

Крок 1. Назви ланцюжок звуків у слові **знання**.

Крок 2. Поділи слово на склади.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

 Подовжені приголосні належать до наступного складу: зна ння.

149. 1. Прочитай та запиши слова. Поділи їх дужками на склади.

Шиття, миття, уміння, старання, речення.

-  2. Обговоріть, чи правильно поділено слова на склади. Доведіть свою думку.

150.



1. Зіскануй QR-код та послухай оповідання. Що тобі в ньому сподобалося?



2. Дай відповіді на запитання.

1. Який настрій був в Андрійка?
2. Кого він побачив? Який був хлопчик?
3. Що зробив Андрійко, щоб настрій малюка покращився?
3. Як ти гадаєш, який настрій у людей, що роблять добрі справи?
4. Спиши. Поділи виділені слова дужками на склади.

Осінній день, поставив запитання, радій життю.

151. 1. Прочитай прислів'я. Як ти їх розумієш?

1. Сумлі(н/nn)я — найкращий порадник.
2. Маленька брех(н/nn)я за собою велику веде.
3. Людина без друзів, мов дерево без корі(н/nn)я.
2. Випиши слова з подовженими приголосними. Побудуй звуко-буквені моделі цих слів.

152. До слів верхнього рядка добери слова з нижнього рядка. Запиши утворені словосполучення.

Шкільне, нове, цікаве, легке.

Змагання, навчання, завдання, взуття.

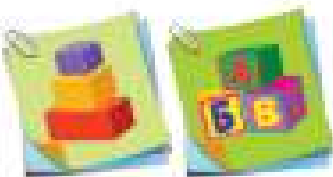
153.



Чого ти сьогодні навчився / навчилася на уроці?



154.

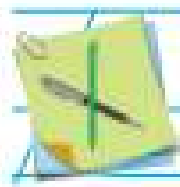


1. Вправа «Квест».

виноград	подушка	береза	черепаха	вишня
8 4	1 2	1 6	1 2	4 4 5



поб^ачення — зу^їстріч
до поб^ачення — до зу^їстрічі



до побачення до зустрічі

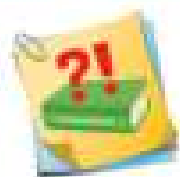
2. Вибери правильну звукову модель слова **побачення**.

—● —● —● —●

—● —●' —● =●

—● —●' —● =:●

155.



Проведи мовне дослідження. Поміркуй, як потрібно переносити слова, у яких є подовжені приголосні.

Крок 1. Зверни увагу, чи розривають при переносі слова букви, які позначають подовжені приголосні звуки.

узбере-**жж**я

узбере**ж**-**ж**я

дослідже-**нн**я

досліджен**н**-**н**я

Крок 2. Зверни увагу, чи розривають при переносі слова сполучення приголосного і голосного.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Слова з подовженими м'якими приголосними звуками можна **переносити по-різному**.

Сполучення приголосного і голосного **розривати не можна**.

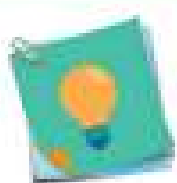
156. Спиши лише слова, правильно поділені для переносу.

Запи-тання реч-ення, запит-ання, речен-ня, запита-ння, рече-ння, запитан-ня.

157. Слова, у яких є подовжені приголосні звуки, поділи на склади для переносу. Запиши.

Смі(**т/тт**)я, обли(**ч/чч**)я, дослідже(**н/нн**)я, виш-
(**н/нн**)я, лата(**т/тт**)я, во(**д/дд**)яна, сук(**н/нн**)я.

158.



1. Які осінні прикмети ти знаєш? Прочитай і принагідно перевір прикмети осені.

1. Багато ягід на горо-
би(н/нн)і — про(л/лл)ють-
ся рясно дощі осі(н/нн)і.
2. Ра(н/нн)ьої осені випаде
сніг — ра(н/нн)я весна пе-
реступить поріг. 3. Паву-
ти(н/нн)ячко літає — осінь
літо проводить.



Наталя Карпенко

2. Випиши слова з подовженими м'якими приголосними та поділи їх для переносу.

159.



1. Від поданих слів утвори слова із подовженими приголосними.

Зразок. Бігати — бігання.

Читати, малювати, змагатися, креслити.

2. Розкажіть одне одному, як потрібно поділити слова з подовженими приголосними для переносу.

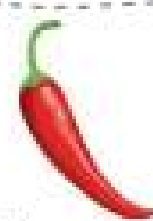


ДЗВІНКИ ТА ГЛУХІ ПРИГОЛОСНІ ЗВУКИ

160.



1. Вправа «Квест».



перець
1 3 2



дерево
1



намет
3 4 5



предмёт



ме ет предмет

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.



161. Виконай завдання на вибір.

● Допиши речення.

У школі ми вивчаємо такі предмети: математика,

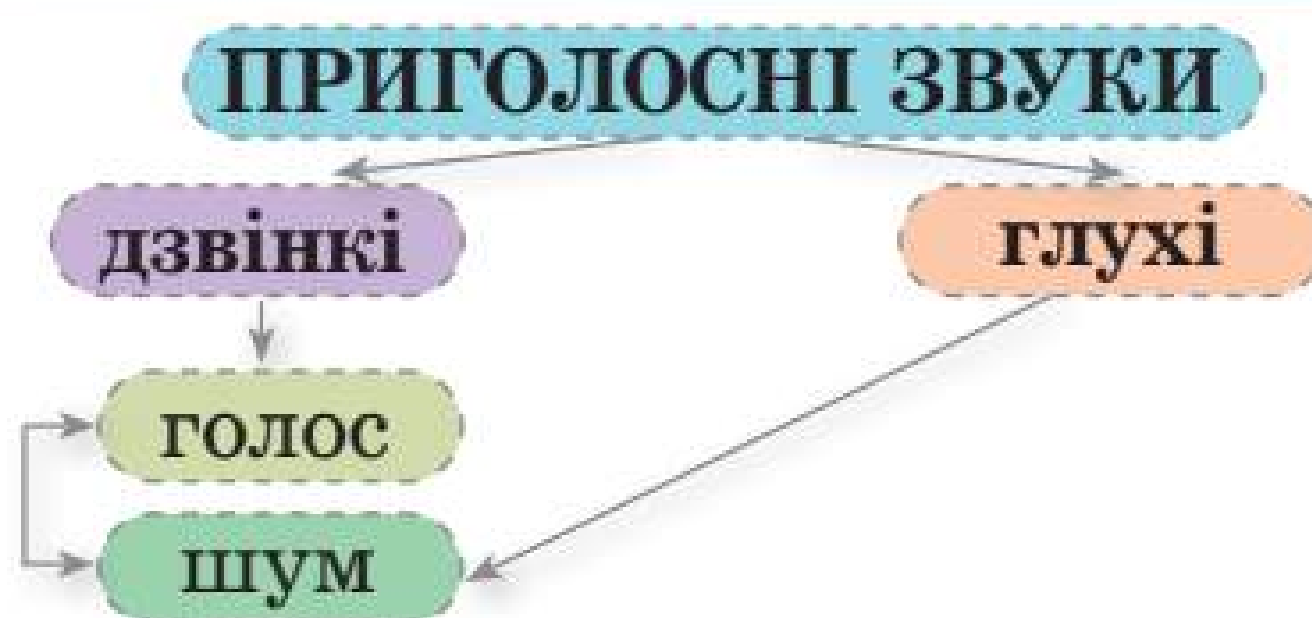
● Запиши чотири назви предметів, які є в класній кімнаті.

162.  Проведи мовне дослідження. Пригадай, як розрізнити дзвінкі та глухі приголосні звуки.

Крок 1. Вимов приголосні звуки в слові *предмет*.

Крок 2. Порівняй за гучністю звуки [д] і [т]. Для цього закрий долонями вуха і вимов звук [д], а потім [т]. Якщо у вухах дзвенить, то це дзвінкий приголосний звук. А якщо не дзвенить? Який це звук?

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його зі схемою.



Щоб запам'ятати букви, які позначають глухі приголосні звуки, вивчи фразу: **Цап хоче фісташки.**

163. Розглянь таблицю. Запам'ятай.



Деякі дзвінкі і глухі приголосні **утворюють пари:**

Дзвінкі	[б]	[д]	[д']	[з]	[з']	[ж]	[дж]	[дз]	[дз']	[г]	[г]
Глухі	[п]	[т]	[т']	[с]	[с']	[ш]	[ч]	[ц]	[ц']	[х]	[к]

А ось ці дзвінкі приголосні **не мають** парних глухих:

[в] [л] [л'] [м] [н] [н'] [й] [р] [р']

Не утворює пари і глухий приголосний **[ф]**.

164.  Гра «Знайди пару». Запиши. Підкресли букви, які змінюють значення слів.

Зразок. Сірка — зірка.

Гава, пити, зуб, дам, бити, кава, там, жабка.

165. 1. Прочитай уривок з вірша Андрія М'ястківського «Слива».

— Я щаслива, — каже слива, —
ворухнусь — на стежку злива...
— Ти, — кажу, — постій, як досі,
ще зелена, ще не осінь.
Полетять у вирій гуси —
ми самі всі сливи струсим.



2. Як ти розумієш вислів «на стежку злива»? Порівняй звуки в словах **слива — злива**.
3. Спиши виділене речення. Підкресли в словах букви, що позначають лише глухі або лише дзвінкі приголосні звуки.

166.  Пригадай дзвінкі та глухі приголосні звуки. Яке слово «зайве»? Обґрунтуй свій вибір.

В'яз, граб, явір, осика, верба.



167.  Який предмет із зображених «зайвий»? Чому?





g D Dg ду Dу



Дзвінкі приголосні звуки **в кінці складів і слів** вимовляють **дзвінко**.

- 168.** Утвори слова. Правильно вимовляй дзвінкі приголосні в кінці слів.

ду
гри
голу

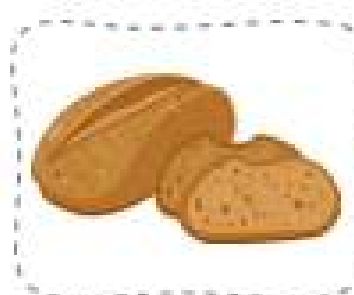
б

ме
виногра
шокола

д

- 169. 1.** Назви зображені предмети, чітко проговорюючи дзвінкі приголосні звуки в кінці слів.

- 2.** Побудуй звукову модель слова **жолудь**.



- 170. 1.** Прочитай скоромовки, правильно вимовляючи дзвінкі приголосні в кінці складу та слова.

- Уселюдно усеїд
з'їв усе, чого не слід.
- Плиском* лис по лісу ліз,
потім плигом плигнув вниз.

Галина Мирослава

- Дзьобнув хлібця горобець,
дзьоб обтер об стовбурець.

Грицько Бойко



- 2.** Спиши одну скоромовку або запиши з пам'яті. Підкресли букви, що позначають дзвінкі приголосні звуки в кінці складу та слова.

* *Пли́ском* — поповзом.

171. Назви слова, у яких є дзвінкі приголосні звуки в кінці слова.

Зразок. Ножик — ніж.

Дідусь, садок, коржик.

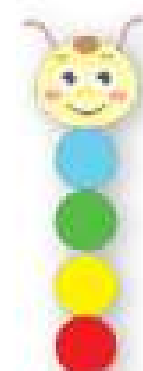
172. 1. Прочитай речення, чітко вимовляючи виділені парні дзвінкі та глухі приголосні звуки в словах.

1. Не було ваз. Не було вас. 2. У мене гриб. У мене грип. 3. Багато кіз. Багато кіс.

2. Спиши. Підкресли букви, які позначають парні дзвінкі та глухі приголосні звуки.

173.  Назви слова, у яких є дзвінкі приголосні звуки в кінці складу чи слова.

Голуб, різке, мозковий, мед, портрет, вуж, бачиш, ложка, абрикос, газ.



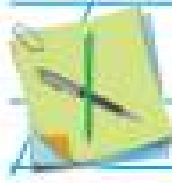
АПОСТРОФ

174.  1. Гра «Дешифрувальник».

Код: 1б, 2в, 1г, 2а,
1а, 2б, 1в, 1г.

	а	б	в	г
1	н	п	ц	я
2	т	и	'	а

 п'ятниця

 п'яця п'ятниця

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

— = ● — — ● = ●

— — ● — — ● — ●

— ● — — ● = ●

175.  Досліді, коли у словах ставлять апостроф.

Крок 1. Після яких букв стоїть апостроф?

Об'їзд, в'юн, п'є, торф'яний, солов'ї, комп'ютер, м'яч, пір'їна.

Крок 2. Які звуки позначають букви **б, п, в, м, ф, р** у виділених частинках слів?

а) тверді приголосні; б) м'які приголосні.

Крок 3. Скільки звуків позначають букви **я, ю, є, ї** у виділених частинках слів?

а) один; б) два.

Крок 4. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

 Після букв **б, п, в, м, ф, р**, які позначають **твердий приголосний** звук, перед буквами **я, ю, є, ї**, які позначають **два звуки [йа], [йу], [йе], [йї]**, ставимо апостроф.

Щоб **запам'ятати букви**, після яких ставлять апостроф, вивчи фразу: **Мавпа Бруф**.

176. 1. Прочитай вірш. Як ти гадаєш, про що говоритиме сім'я?

На подвір'ячку, під в'язом,
вся зібралася сім'я:
відпочить, побути разом
та послухать солов'я.

Надія Красоткіна



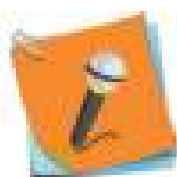
2. Випиши слова, у яких є апостроф.

3. Підкресли слово з апострофом, у якому 4 букви, 5 звуків.

177. Утвори та запиши слова з апострофом.



178.



1. Що тобі відомо про апостроф?
2. Склади жартівливе речення, у якому було б якомога більше слів з апострофом.



179.



1. Прочитай слово за кодом.



1	2	3	4	5	6	7	8	9
а	и	і	й	к	м	н	я	'

Код 1: 5, 1, 6, 9, 8, 7, 2, 4.

2. Пригадай, коли потрібно ставити апостроф.

180.



Досліді, як правильно переносити з рядка в рядок слова з апострофом.

Крок 1. Уважно розглянь, як поділили слово на склади для переносу. Зверни увагу, чи відривають апостроф від попередньої букви.

бур'-ян під'-їзд ка-м'яний

Крок 2. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



При переносі апостроф **не відривають** від попередньої букви.

181. 1. Заміни виділені слова словами з довідки. Запиши утворені сполучення слів.

Зразок. Гарячий вогонь — гаряче полум'я.

Запашна рослина, дружна родина, співучі птахи, пташеня голуба.

Слова для довідки: сім'я, солов'ї, голуб'ятко, м'ята.

2. Поділи слова з апострофом для переносу.

182. 1. Прочитай і відгадай загадки, користуючись малюнками.

1. Що підніме і найменша дитина, а через хату не перекине і найсильніша людина? 2. Їх не сіють і не жнуть, бо вони самі ростуть.

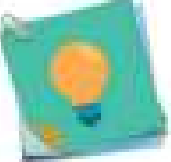


2. Поділи слова-відгадки для переносу в місці апострофа.

183. 1. Спиши, розкриваючи дужки.

Наше подвір(')я невелике. Дем(')ян і Мар(')ян випололи буд(')яки. Тепер ми граємо на ньому в м(')яча. Весело!

2. Поділи на склади для переносу одне зі слів з апострофом.

184.  Склади речення, у якому було б якомога більше слів з апострофом. Запиши.

185.  Вправа «Займи позицію».



так

Чи відривають апостроф
при переносі
від попередньої букви?

ні



186.

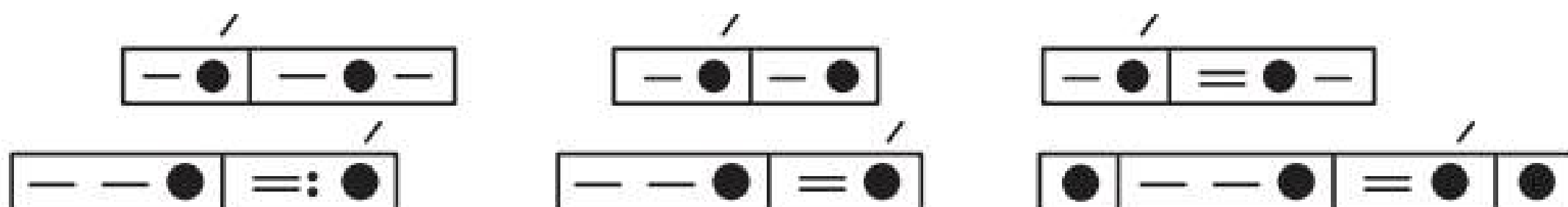


У якому рядку слова подано за алфавітом?

- А диня, груша, ківі
 Б вишня, лимон, персик
 В яблуко, абрикос, слива

187.

Добери звукові моделі до слів *Київ*, *мова*, *знання*, *Україна* і запиши у тому самому порядку, що й подані.



188.

Спиши, розкриваючи дужки.

У (з/дз)вониках
 (ж/дж)мелі гудут(ь),
 нектар б(ж/дж)ілки
 з квіток берут(ь).

Леонід Куліш-Зіньків



189.

Спиши, розкриваючи дужки.

Батьків(ш/щ)ина, ви(ш/щ)иванка, (ш/щ)астя.
 Га(йо/ьо)к, бад(йо/ьо)рий, ма(йо/ьо)рці.

190.

Прочитай слова. Випиши тільки ті, у яких:

- лише тверді приголосні звуки;
- лише м'які приголосні звуки.

Дим, ріс, синь, міль, моє, літо, рис, мій, син,
 няня, лак, лінь.

191.

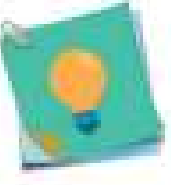
Спиши лише слова, в яких є апостроф.

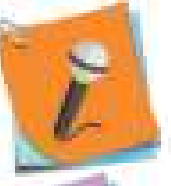


192. Дай відповіді на запитання одним словом. За потреби скористайся словами для довідки.

1. Хто живе у вулику?
2. Як називають початок річки?
3. Як називають предмет, перед яким розчісують волосся?
4. Як називають рослину, із зернят якої роблять бахканці?

Слова для довідки: кукуру(з/дз)а, (дж/дз)ере-ло, (дж/дз)еркало, б(дж/дз)жоли.

193.   Запиши три слова з подовженими звуками.
 Запиши чотири двоскладових слова.

194.   За схемами розкажіть одне одному про звуки / букви / склади / наголос в українській мові. Доповніть свою розповідь прикладами.



СЛОВО. ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЗНАЧЕННЯМ СЛОВА

195.



1. Склади і запиши речення. Як ти його розумієш?



2

слово

4

по

3

звучить

5

всьому

1

Українське

6

світові.

2. Полічи, скільки слів у реченні.

196.



Розгляньте мальопис*. Що порадила Леся Юлі?



* Мальопис — комікс.

197. 1. Знайдіть у тлумачному словнику пояснення слова **золотомушка**.

2. Де ще можна довідатися про золотомушку?



3. Зіскануйте QR-код та перегляньте відеоролик.



зо ал ам золотомушка

198. 1. У народі кажуть: «Птаха пізнають по пір'ю, а людину — по мові». Розглянь малюнки. Назви слова, які вживають люди цих професій.

2. Вибери назву однієї з професій. За зразком запиши слова, які використовує в мовленні людина цієї професії.

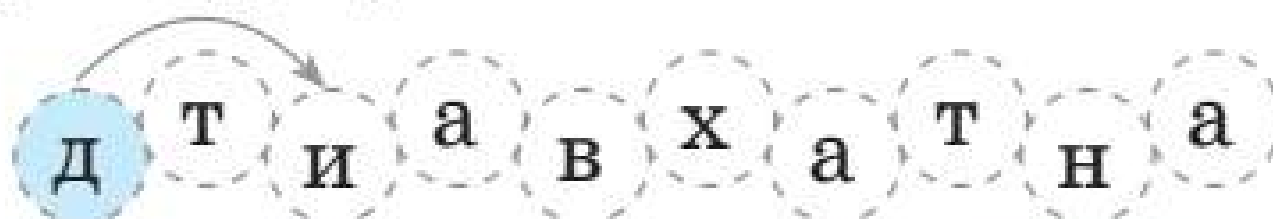
Зразок. Програма, файли, комп'ютер — програмістка.



199. Знайди в тлумачному словнику три незнайомі тобі слова. Прочитай, що вони означають. Запиши їх.

200.  Коли може стати в пригоді тлумачний словник?

201.  1. Гра «Відшукай слова». «Перестрибуючи» через одну літеру, прочитай слова.

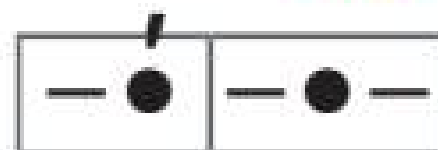
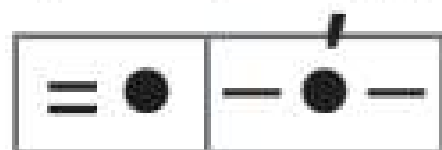


 дива́н



диван тахта

2. Вибери правильну звукову модель слова **диван**.



202. 1. Прочитай текст. Що нового ти дізнався / дізналася?

Ми розмовляємо українською мовою. А мова складається зі слів. Слова можуть передати думки й почуття. Словом можна назвати предмет, ознаку, дію предмета. Кожне слово має своє значення. Значення слова — це той зміст, який вклали в нього люди.

Що краще ми знаємо і розуміємо значення слова, то краще ми пізнаємо навколишній світ.



2. Ти впевнений / впевнена, що кожне слово має своє значення? Доведи свою думку.

203.



Вправа «Ромашка Блума».

1. Про що йдеться в тексті попередньої вправи?

2. Я можу помилитися, але, здається, наша мова складається зі слів?

3. Чи можна словом назвати предмет, його кількість, ознаку, дію?

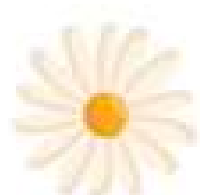
4. Де можна дізнатися про значення слова?

5. Що ви розкажете про значення слова *диван*?

6. Чи впевнені ви, що кожне слово має своє значення? Доведіть.



204. 1. Відгадай загадки Людмили Паніченко.



1. Кошик білий, жовта кашка —
у траві цвіте — .

2. У звірка довгасті вуха,
а на зиму — два кожухи.



3. Бантик вгору полетів,
покружляв й на сонях сів.



4. Перекинувсь через ліс
різнобарвний диво-міст.

2. Опиши слова-відгадки за планом.

1. Кількість (*скільки?*) та назва предмета.

2. Якість предмета (*який він?*).

3. Дія предмета (*що робить?*).

Зразок. Одна ромашка. Біла. Цвіте.

205.



Що ти можеш розповісти про значення слова?



ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ СЛІВ

206.



Досліді, у які групи можна об'єднувати слова.

Крок 1. Розглянь малюнки, назви предмети. Яке спільне значення мають слова, що називають ці предмети?



Крок 2. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Слова можна об'єднувати в **тематичні групи**. Слова в тематичній групі мають спільне значення.

207.



1. Зіскануй QR-код та прослухай українську народну пісню «Ходить гарбуз по городу».



2. Назвіть гарбузових «родичів», яких можна об'єднати в тематичну групу. Запишіть тематичну групу слів, що об'єднує гарбузових «родичів».

3. Перевірте одне в одного, чи всіх «родичів» ви записали.

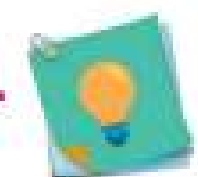
208.

1. Встав, де потрібно, **ь**. Випиши слова — назви предметів однієї тематичної групи.

Волошка, верба, тополя, мал_ва, мак, ромаш_ка, красоля, ялиця, віл_ха.

2. До якої тематичної групи належать ці слова?

209.



Запиши назви предметів тематичної групи «Пори року».

210.



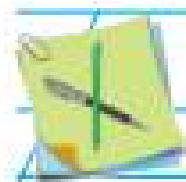
У які тематичні групи можна об'єднати слова — назви товарів магазину біля твого дому? Назви.



211.



Розгадай ребус.



Ві ля яч ок світлячок

212.



1. Прочитайте слова для довідки. Доповніть ними казку.

Слова для довідки: жучок, важко, світить, блискавка, життя, світлячком.

Світлячок

(скорочено)

Жив собі на дереві ____ . Він був таким малесеньким і прозорим, що помітити його було ____ . Набридло йому таке ____ . Сів він і гірко заплакав.

Спочатку блискавка осяяла все навколо. А потім раптово потемніло небо, ударив грім. І прозорий жучок перетворився на золотого. Бо ____ подарувала світло хороброму жучкові.

Він і нині ____ темної ночі. Тому й прозвали його ____ .



Людмила Паніченко

2. Доповни речення.

1. Жив собі... . 2. Він був таким малесеньким... . 3. Раптом потемніло... . 4. І прозорий жучок... . 5. Тому й прозвали... .

3. Запиши два відновлені речення (на вибір).

213.



1. Що ти знаєш про світлячків?
2. Переглянь. Що цікавого ти дізнався / дізналася?



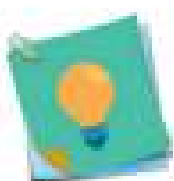
214.

Розглянь малюнки. До порівнянь добери та додай потрібне за змістом слово — назву поданого зображення. Запиши утворені речення.

Колючий, як ____ .
 Боягузливий, як ____ .
 Хитрий, як ____ .
 Великий, як ____ .
 Сильний, як ____ .

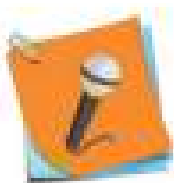


215.



Запиши назви комах, яких ти бачив / бачила в парку.

216.



Чого ти навчився / навчилася на уроці?



СЛОВА, БЛИЗЬКІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ

217.



Випиши пропущені букви. Склади з них слова.

- Те?ефон, гудз?к, ?иразно, комп'ют?р, лі?ійка, дз?об.
- ?аєць, а?фавіт, нов?й, ди?ан, п?пір.

218.



Проведи мовне дослідження.

Крок 1. Що означають розшифровані слова?

Крок 2. Як ти гадаєш, чи потрібно різними словами називати те саме явище природи?

Крок 3. Прочитай вірш. Як по-різному авторка називає дощ?

Дощ

Хмарка сонечко ховає,
дощ легенький накрапає.
Чорна хмара десь взялася,
раптом злива почалася.
І вода все заливає,
дощовиця не вгаває.



Надія Красоткіна

Крок 4. Як ти гадаєш, виділені слова — це

- а) слова, близькі за значенням;
- б) слова, протилежні за значенням.

Крок 5. Порівняй свій висновок із правилом.



В українській мові є слова, **близькі за значенням**.

Вони допомагають нам найбільш влучно описати предмет, явище, дію. Це робить мову виразнішою, багатшою.

219. Прочитай і спиши групи слів. Доведи, що вони близькі за значенням.

1. Бігати, мчати, летіти. 2. Бажання, прагнення, забаганка. 3. Запах, аромат, пахощі.

220. Запиши через кому слова, близькі за значенням.

Зразок. Учні, школярі.

Учні, бавляться, дім, доріжка, веселий.
Граються, радісний, стежка, школярі, будинок.

221. Знайди та викресли «зайве» слово. Обґрунтуй.



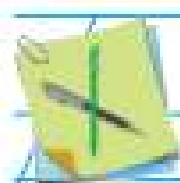
Кажу, розповідаю, бігаю, розмовляю.



222.

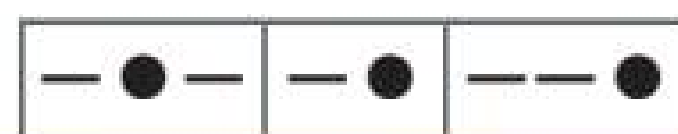
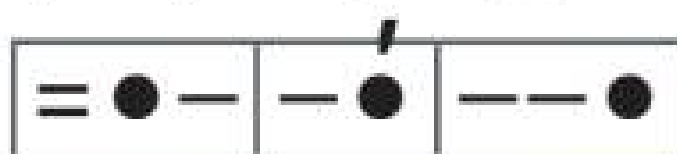
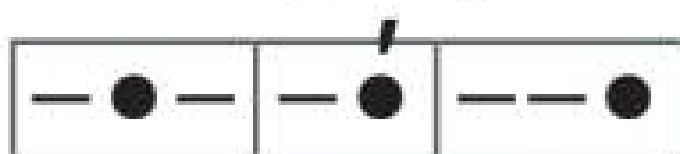


1. Розгадай ребус.

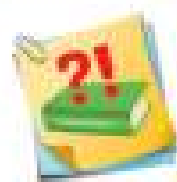
черн^етка

ер тк чернетка

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.



223.



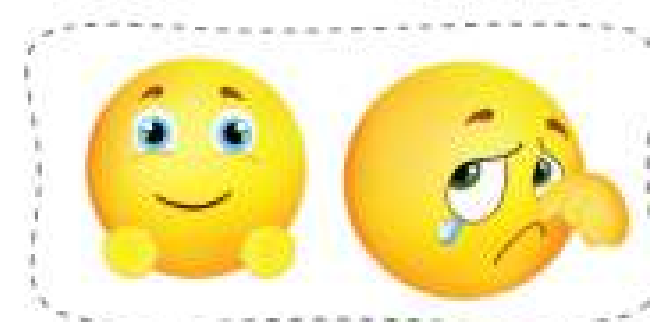
Проведи мовне дослідження. Поміркуй над значенням слів **чернетка** і **чистовик**; **радісний** і **сумний**. Закінч речення.

Крок 1. Слова **чернетка** і **чистовик**:

- а) близькі за значенням;
- б) протилежні за значенням.

Крок 2. Слова **радісний** і **сумний**:

- а) протилежні за значенням;
- б) близькі за значенням.



Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



В українській мові є слова із **протилежним значенням**.

224. 1. Добери і запиши протилежні за значенням слова.

Добрий — ____ .

Велике — ____ .

День — ____ .

Важкий — ____ .





2. Обміняйтеся зошитами та перевірте, чи правильно виконане завдання.

225. 1. Прочитай уривок з вірша. Що нового ти дізнався / дізналася?

В будинку мешкали слова,
жили собі щасливо.
На кожному поверсі — по два:
недбалий і дбайливий.
А ще — веселий і сумний,
гарячий і холодний,
жили чистенький і брудний
та ситий і голодний.

Валентина Бутрім



2. Випиши (за зразком) три пари слів, протилежних за значенням.

Зразок. Веселий — сумний.

226. 1. Прочитай прислів'я. Як ти їх розумієш?

Колос **повний** до землі гнеться, а порожній догори пнеться. **Густо** дивиться, та рідко бачить. **Скупий** складає, а **щедрий** споживає.

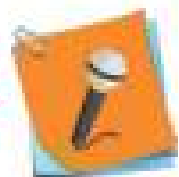
2. До виділених слів випиши слова, протилежні за значенням.

Зразок. Повний — порожній.

227. Прочитай слова «навиворіт». Добери до них протилежні за значенням.

йинмет, ахит, ьтичвом, амиз

228.



Чого ти навчився / навчилася на уроці?



БАГАТОЗНАЧНІ СЛОВА

229.



Гра «Дешифрувальник».
Склади слово.

Код: 1б, 2б, 1а, 1б, 2а.

	а	б
1	а	т
2	р	е

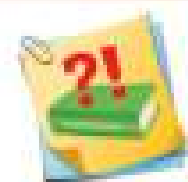


теа́тр



еа тр у театрі

230.



Проведи мовне дослідження. Що означає слово *театр*?

Крок 1. Прочитай, що означає слово *театр*.

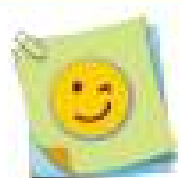
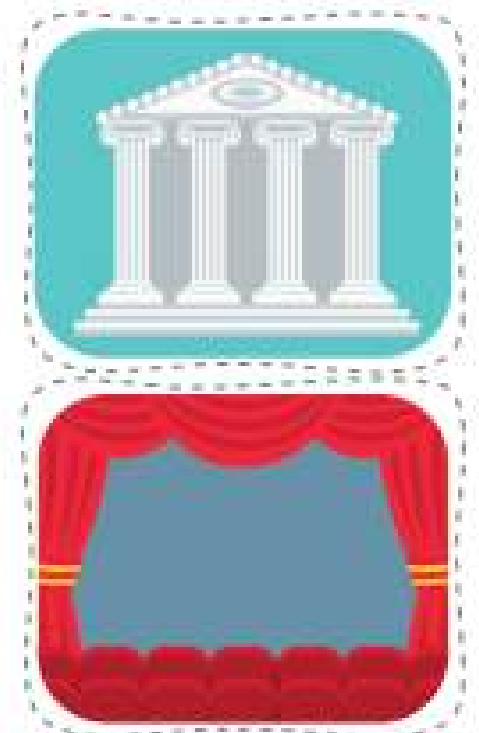
ТЕА́ТР. 1. Вид мистецтва, що відображає життя в сценічній дії, яку виконують актори перед глядачами.

2. Приміщення, будинок, у якому відбуваються вистави.

Крок 2. Скільки значень може мати слово?

- а) одне; б) кілька.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

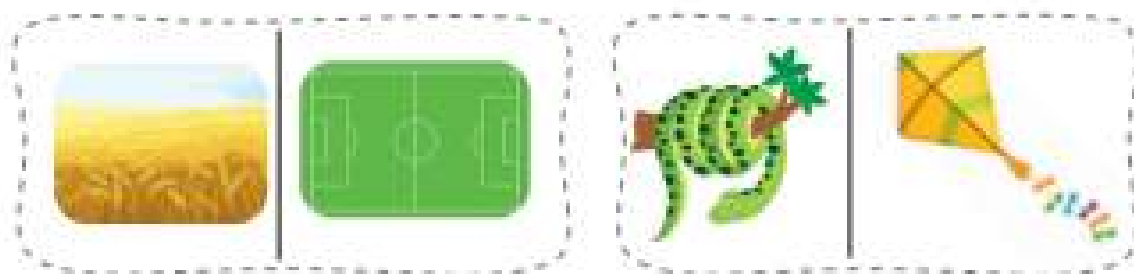


В українській мові є слова, які мають кілька значень. Такі слова називають **багатозначними**.

Усі значення багатозначного слова в тлумачному словнику подають в одній словниковій статті.

ГРУ́ША. 1. Садове і лісове фруктове дерево з темно-зеленим цупким листям та плодами.
2. Плід цього дерева.

231. 1. Назви предмети на малюнках.
2. Склади й запиши речення з однією парою слів (на вибір).



232. 1. Прочитай уривок з оповідання Євгена Шморгуна. Випиши виділені речення.

Крила

Травинка гойдалася просто перед моїми очима. І поки я обідав, по ній аж двоє **пройшлося**.

Спочатку травинкою пробігла чорна мураха. Ось вона дохопилася до вершечка, погойдалася, погойдалася — та й плюхнула додолу.



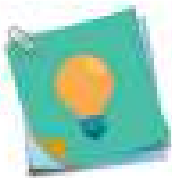
А потім на травинку повільно почало здиратися сонечко — червона в чорну цяточку крапля. На вершечку сонечко теж погойдалося, погойдалося — та й... полетіло.

Що то, коли є крила.

2. Які багатозначні слова вживає автор в оповіданні? Поясни їх значення.



3. Добери до виділеного слова близькі за значенням слова. Запиши.

233.  Запиши три багатозначні слова. За потреби скористайся тлумачним словником.

234.  Наведи приклади слів, які мають кілька значень.



ПРЯМЕ І ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

235.



Вправа «Квест». Із останніх букв кожного слова склади нове слово.



СОЛОВ'І



ВУЖ



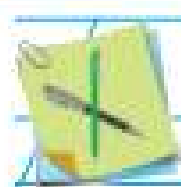
БІЛКА



ВІНИК



ЇЖАК



їжак

їжачок

236.



1. Проведи мовне дослідження.

Крок 1. Знайди в тлумачному словнику значення слова **їжак**.

Крок 2. Розглянь малюнки. Чому, на твою думку, зачіска має назву **їжак**?

тварина



зачіска

2. Прочитай текст. Що було для тебе новим?

Слова вживають у прямому та переносному значеннях. Слово **їжак** у прямому значенні — тварина, у якої є голки, що стирчать у різні боки. У переносному значенні **їжаком** називають зачіску, коли коротке волосся стирчить, як голки на їжакові. Отже, **слова в прямому значенні** — це звичайна, повсякденна назва предмета, дії, ознаки.

237.

1. Прочитай і відгадай загадки. Спиши.

Без сокири і дрючків ставить міст через річки.
(зороМ) Скатертина біла увесь світ накрила. (гінС).

2. Слова для складання загадок у значенні:

- а) прямому;
- б) переносному.

238. 1. Прочитай сполучення слів. Визнач, які з них вжито в прямому значенні, а які — у переносному. Чому ти так вважаєш?

Швидкий потяг. Швидка думка. Теплий погляд. Теплий борщ. Золота каблучка. Золота осінь.

2. Виконай завдання на вибір.

- Випиши сполучення слів, ужиті в прямому значенні.
- Випиши сполучення слів, ужиті в переносному значенні.

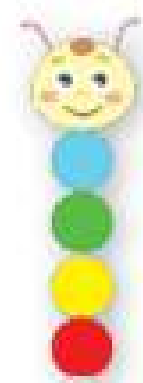


3. Перевірте роботу одне в одного. Чи правильно виписані сполучення слів? Чому ви так вважаєте?

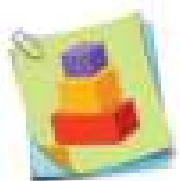
239.



Склади речення про себе на уроці української мови, використовуючи слова лише в прямому або лише переносному значеннях.



240.



1. Спиши слова. Випиши пропущені букви і прочитай, що вийшло. Які слова ти використаєш для складання асоціативного куща до слова **співчуття**.

Мило?ердя, до?омога, прихильн?сть, впе?неність, ?уйність, т?рбота, добро?a, під?римка, схваленн?.



співчуття́



співчуття

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

— = ● — — ● = ●́

— = ● — — ● — ●́

— = ● — — ● = : ●́

3. Коли і кому потрібно співчувати? Пригадай випадок, коли ти виявив / виявила співчуття.

241.  1. Як ви гадаєте, що для звірів і птахів страшніше: холод чи голод? Доведіть свою думку.

2. Прочитай. У які тематичні групи можна об'єднати слова?

Насіння, дошки, мотузки, шишки, жолуді, фанера, коробка, цвяхи, фрукти, ягоди.

3. Запиши повідомлення дітям від імені пташок на окремому аркуші.



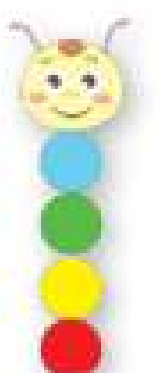
Зразок.

Роль	Аудиторія	Формат	Тема
Хто я?	Для кого я писатиму текст?	У якій формі я напишу текст?	Про що я напишу?
<i>Горобчик</i>	<i>Для дітей</i>	<i>Повідомлення</i>	<i>Вдячність</i>

Діти, дякую вам за смачне насіннячко. Через великий снігопад не міг знайти собі їжі. Ви врятували мене від голоду.

Горобчик

242.  Розкажіть одне одному про значення слів, користуючись схемою. Доповніть свою розповідь прикладами.



ЧАСТИНИ МОВИ

ПОНЯТТЯ ПРО ЧАСТИНИ МОВИ

243.



Вправа «Квест».



диня
1 4



телефон
1 2 3



д^ятел



д^ятел д^ятлик

244.



1. Прочитай текст. Переглянь відеоролик. Що ти знаєш про дятла?

Переполох (уривок)



...Аж то **дятел** прилетів жуків шукати. У нього **дзьоб** міцний і **лапи**, мов гачки. **Чіпляється** дятел за кору дерева й **лазить**, куди захоче, — угору, униз, в один бік, у другий бік. **Лазить** весело по деревах і — стук-тук дзьобом, тук-стук...



Олександр Копиленко

2. Випиши слова, виділені синім кольором.

Це група слів, які відповідають на питання **хто? що?**

3. Випиши виділені слова.

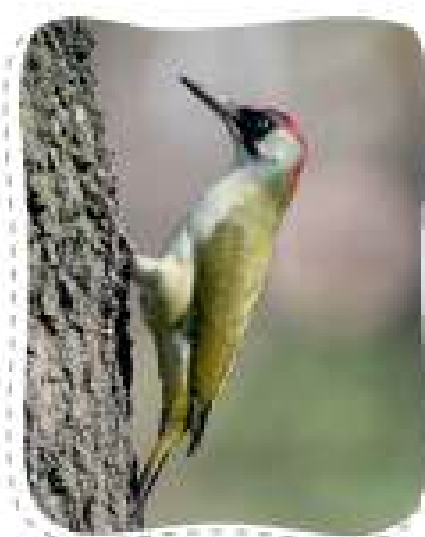
Це група слів, які відповідають на питання **що зробив? що робить?**

4. Доповни ланцюжок слів.

Дятел (*який?*) працьовитий, ____.

245. 1. Прочитай. Що нового ти дізнався / дізналася?

Зелений дятел — рекордсмен серед птахів України. Адже має найдовший язик, довжина якого — аж **чотирнадцять** сантиметрів! Птах може висунути його на відстань, яка перевищує довжину дзьоба в **чотири** рази!



2. Випиши виділені слова.

Це група слів, які відповідають на питання **скільки?**

246.  Проведи мовне дослідження.

Крок 1. Прочитай виписані слова. На які питання вони відповідають?

Крок 2. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Слова можна об'єднати в групи залежно від того, яке питання ми до них ставимо. Такі групи слів називають **частинами мови**.

247.  Допиши по три слова (на вибір).

• які відповідають на питання **хто? що?**

Зерно, пташка, ____, ____, ____.

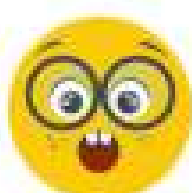
• які відповідають на питання **що зробив? що робив? що робила? що робило? що роблять? що робитиме?**

Бігав, стрибала, ____, ____, ____.



СЛОВА, ЩО НАЗИВАЮТЬ ПРЕДМЕТИ (ІМЕННИКИ)

248. Прочитай слово за кодом.



1	2	3	4	5	6
е	и	і	м	н	к

Код. 3, 4, 1, 5, 5, 2, 6.

249. Прочитай вірш. Про кого чи про що в ньому йдеться?

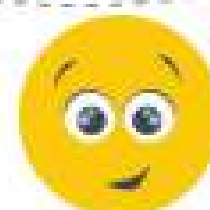


Хто?



Що?

Назви
предметів



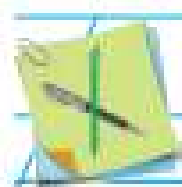
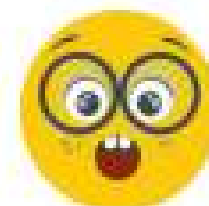
Вас вітає пан **Іменник!**

Хто? чи *що?* — питай у мене.

Назви всім даю я вдало,
тож роби зі мною вправи.

Ніна Колодяжна

Вивчатимемо
іменник!



розвага / ас / зв / забава

250. Розгляньте малюнки. Яке запитання поставите, коли не впізнаєте героя казки? Як запитаєте, коли не впізнаєте предмет?





Питання **хто?** ставимо до назв людей і тварин.
Питання **що?** ставимо до всіх назв неживих предметів.

251. 1. Прочитай. Як ти гадаєш, який настрій в автора вірша?
Поясни, чому ти так гадаєш.

Вікенд*

Тиша. Сон. Будильник. Ранок.
Мама. Тато. Джек. Сніданок.
Сумка. Термос. Ковбаса.
Ліфт. Автобус. Шлях. Краса!

Григорій Фалькович



* *Вікенд* — час відпочинку та розваг від суботи до понеділка.

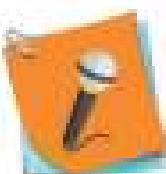
2. Виконай завдання на вибір.
- Випиши три слова, які відповідають на питання **хто?**
 - Випиши три слова, які відповідають на питання **що?**

252. 1. Прочитай речення, доповнюючи їх словами для довідки.

Великий, як (**хто?**) ____ . Легкий, як (**що?**) ____ .
Полохливий, як (**хто?**) ____ . Твердий, як (**що?**) ____ .

Слова для довідки: камін(ь), слон, пір(')їнка, заєц(ь).

2. Спиши три речення на вибір.

253.  Вибери слова, до яких ми ставимо питання **хто?**

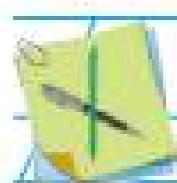
Консультант, магазин, продавчиня, покупці, смаколики.



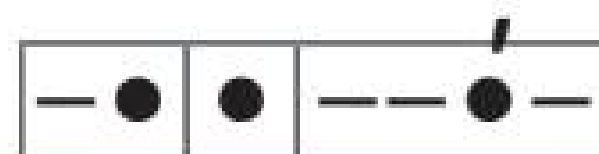
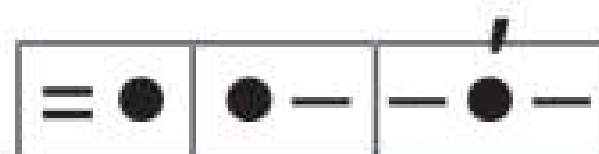
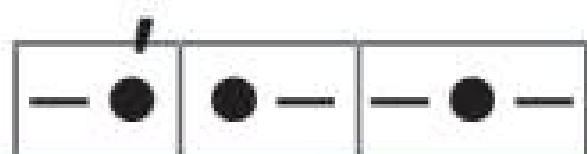
254.



1. Розгадай ребус.

ноутб^уку ноутб^уку

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.



255. 1. Прочитай текст. Пригадай правила роботи з комп'ютером / ноутбуком / телефоном.

Геймери — це люди, які багато часу проводять за комп'ютерними іграми. Але хіба гра може бути шкідливою?



Виявляється, може. Комп'ютерні ігри, якщо зловживати ними, здатні дуже захопити людину віртуальним* світом і подіями в ньому. Тоді складно самотійно повернутися до справжнього життя.

* Віртуальний — вигаданий, несправжній.

2. Чим для тебе є ноутбук, комп'ютер?

- а) іграшкою;
- б) пристроєм для виконання різноманітних завдань;
- в) марнуванням часу.

3. Випиши з тексту слова, які відповідають на питання **що?**

256.



За допомогою
схеми досліди,
що таке **іменник**.



Слова, що називають предмет і відповідають
на питання **хто? що?**, — це **іменники**.
Іменник — це **частина мови**.

257. 1. Прочитай уривок із вірша. Знайди й выпиши шість іменників (слів, що називають предмети).

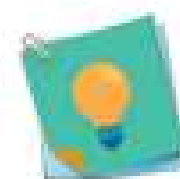
Іменник любить називати
завжди на ймення кожну річ:
земля, країна, сонце, мати,
печаль і радість, день і ніч.

Володимир Верховень



2. Перевірте одне в одного правильність виконання завдання.

258.



Запиши три будь-які іменники.

259.



Що нового про слова ти сьогодні дізнався / дізна-
лася? Вибери правильну відповідь.

1. Іменники називають предмети.

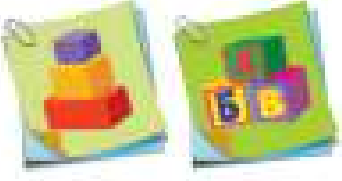
так

2. Іменники відповідають
на питання **який? яка?**

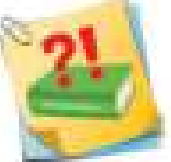
ні

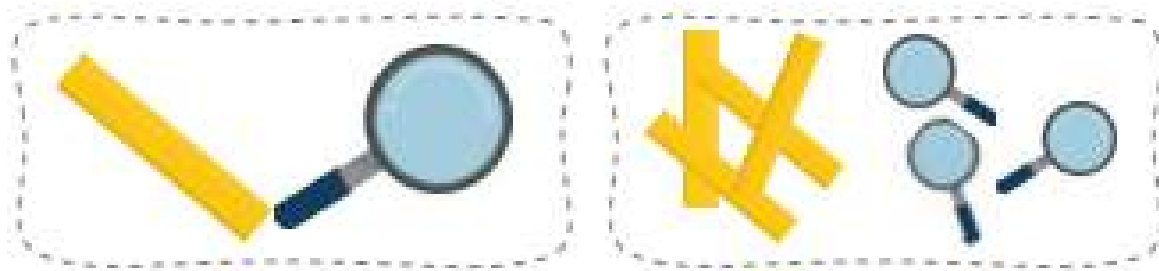
3. Слова *ліс, зайчик* — це іменники.



260.  Випиши пропущені букви і склади слово.

1арасолька, зозу4я, ві2ші, Укр5їна, б6жола,
К7їв, ч3тання.

261.  Порівняй малюнки. Що спільного? Чим відрізняються?



Слова — назви предметів (іменники) можуть називати **один** або **багато** предметів.

262. Спиши слова — назви предметів (іменники), які позначають багато предметів.

Дзиги, дзига, лялька, ляльки, кубики, кубик.

263. Запиши іменники до відповідних колонок.

Один предмет

Багато предметів

Пакет, пакети, олівці, олівець, океан, океани,
цукерка, цукерки.

264. 1. Запиши відповіді на питання одним словом.

1. Хто прийшов до класу?

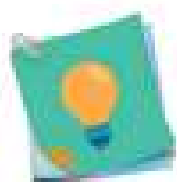
2. Що лежить на парті?

3. Що намальовано в книжці?



2. Доведіть, що це іменники. Вони називають один чи багато предметів?

265.



● Запиши 4 іменники, які називають один предмет.

● Запиши 4 іменники, які називають багато предметів.

266.



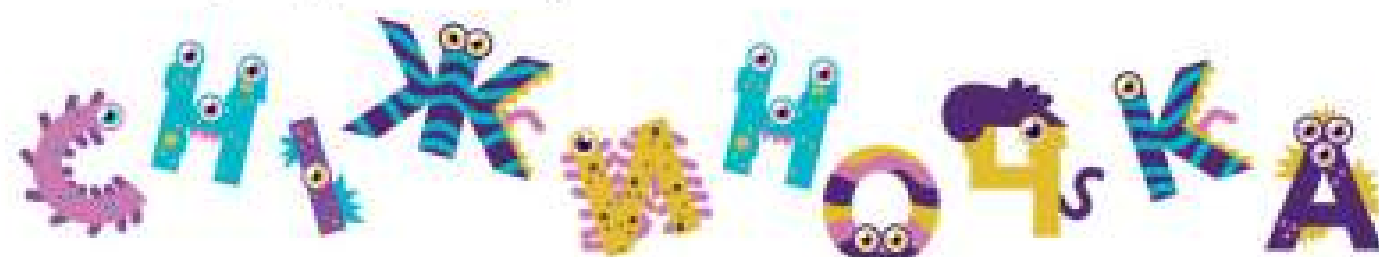
Яку корисну інформацію ти дізнався / дізналася сьогодні на уроці?



267.



1. Утвори з поданих букв якомога більше іменників (назв предметів). Запиши.



2. Доведіть, що це іменники.



Підказка. Я вважаю, що це... . Тому, що... . Я можу довести це на прикладі... .

268. 1. Прочитай текст.

Виріс над річкою невеличкий лісок. Росли там усякі дерева: дубочки, берези, вільхи, осики, сосни, ялини.

2. Скільки предметів називає кожне виділене слово?

а) одне дерево; б) багато дерев.

3. Випиши у стовпчик іменники — назви дерев. Через риску запиши слова, які означають один предмет.

Зразок. Осики — осика.

269.

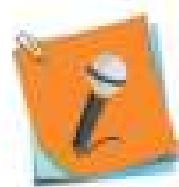
Прочитай. За зразком запиши пари слів: від іменника, який відповідає на питання *що?*, утвори іменники, які відповідають на питання *хто?* Якщо потрібно, користуйся словами для довідки.

Зразок. Школа — школяр, школярка.

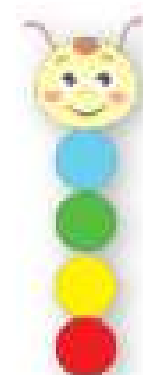
Сад, море, Україна, рід.

Слова для довідки: садівник, українка, морячка, садівниця, родичка, моряк, родич, українець.

270.



Яку корисну інформацію ти дізнався / дізналася сьогодні на уроці?



ВЕЛИКА БУКВА В ІМЕНАХ, ПО БАТЬКОВІ, ПРИЗВИЩАХ

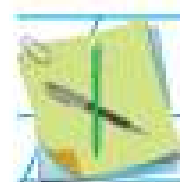
271.



1. Випиши з назви кожного слова першу букву й утвори слово. Пам'ятай про апостроф.

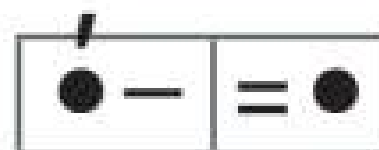


ім'я



ім'я назва прізвище

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.



272. 1. Склади прислів'я. Як ти гадаєш, що воно означає?

1 Добре

3 краще

4 багатства.

2 ім'я

2. У якому значенні вжито слово **ім'я**? Якщо потрібно, звернися до тлумачного словника.

273.



Досліді, як пишуть імена, прізвища та по батькові.

Крок 1. Зверни увагу, з якої букви пишуть імена людей.

Тарас, Іван, Катерина, Ніна.

Крок 2. Зверни увагу, з якої букви пишуть по батькові.

Григорович, Якович, Василівна, Митрофанівна.

Крок 3. Зверни увагу, з якої букви пишуть прізвища.

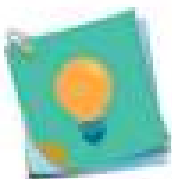
Шевченко, Франко, Білокур, Матвієнко.

Крок 4. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Імена, прізвища та по батькові людей пишуть з великої букви.

274. 1. Зі слів попередньої вправи склади прізвища, імена та по батькові видатних українців (перше ім'я, перше по батькові, перше прізвище; друге ім'я, друге по батькові, друге прізвище і т. д.). Чим ці люди уславили нашу Батьківщину? (Якщо потрібно, звернися до вчительки / вчителя або знайди потрібну інформацію в інтернеті).
2. Запиши імена, по батькові, прізвища двох відомих людей.

275.  Спиши, розкриваючи дужки.

Сьогодні (**С/с**)офійка та (**К/к**)ирилко пішли в бібліотеку. Їх зустрів (**Б/б**)ібліотекар (**І/і**)гор (**О/о**)легович.

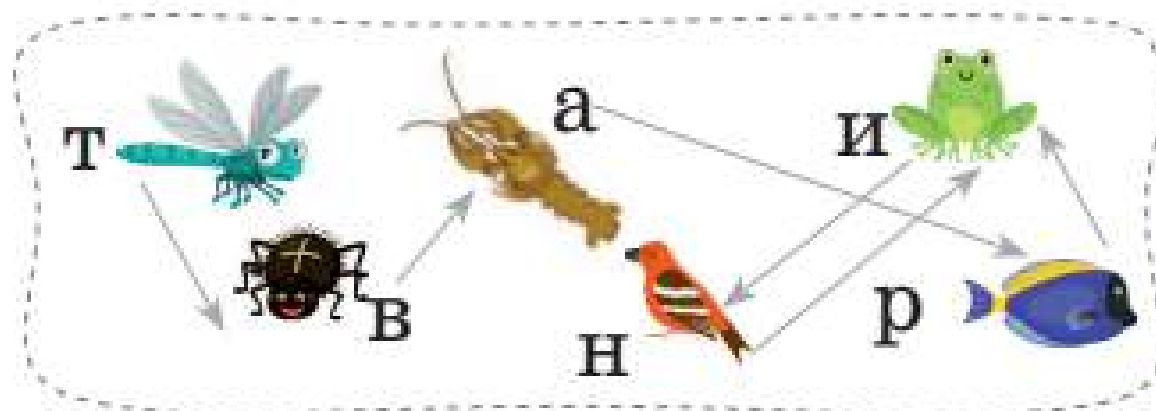
276.  Що нового ти дізнався / дізналася сьогодні на уроці?

277. Навчальний проєкт «Велика буква в іменах, по батькові, прізвищах».

Удома знайди предмети, на яких вказано ім'я, по батькові та прізвище. Досліди ці предмети: запиши назву предмета; ім'я, по батькові та прізвище, що на ньому. Намалюй ці предмети або зроби їхні світлини. У вказаний учителем / учителькою час презентуй свою роботу.

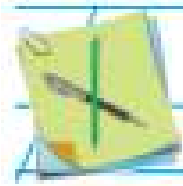
278.   1. Закінч речення.

Комахи, павуки, раки, риби, жаби, птахи і звірі — це назви ____.





заєць



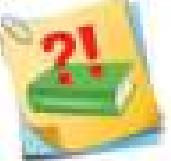
заєць ух вухань

2. Вибери правильну звукову модель слова **заєць**.

—● —●=

—●=●=

—● —●—

279.  Досліді, як пишуть клички тварин.

Крок 1. Розглянь малюнки. Яких тварин зображено? З якої букви написані **на́зви** тварин?



кролик



хом'як



папуга



собака

Крок 2. Добери тваринам клички. Зверни увагу, з якої букви пишуть клички тварин.

Пухнастик, Арго, Хомка, Сінді.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



На́зви тварин пишуть з **малої** букви.

Клички тварин пишуть з **великої** букви.

280. Запиши три **на́зви** тварин та їхні клички з попередньої вправи.

281. 1. Відгадай українські народні загадки.

1. Голодна — мукає, сита — жує, дітям молоко дає. (*авороК*) 2. Не дід, а з бородою. Не бик — а з рогами. Не корова, а брикається. (*азок оба паЦ*). 3. Хто в гарячий день на лузі випасається в кожусі? (*яцвів оба нараБ*).

2. Слова-відгадки — це:

а) на́зви тварин;

б) клички тварин.

282. 1. Пригадай і запиши на́зви казкових тварин та їхні клички.



2. Пригадайте мультфільми, у яких тварини мають клички.

283. Вибери потрібну букву. Спиши. На́зви тварин підкресли, а клички обведи.

У контактному зоопарку живуть (П/п)ацюк (Б/б)ублик, (Ш/ш)иншила (К/к)оржик, (Ч/ч)ерепаха (Ц/ц)ита, (Я/я)щірка (К/к)укі, (Р/р)авлик (Ш/ш)око.



284.



Пограйте в гру. Одна дитина каже назву тварини, а інша — кличку.

285.



1. Розгадай ребус.



ву́лиця



вулиця бульвар

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

—●' = ● = ●

—●' —● = ●

●' —● =:●

286.



Як ти гадаєш, з якої букви потрібно писати на́зви міст, сіл, вулиць?

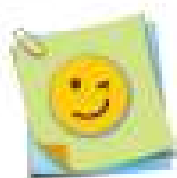


Крок 1. Розглянь онлайн-карту України. Які міста / села ти бачиш? Які вулиці?



Крок 2. Визнач, з якої букви написано назви міст, сіл, вулиць.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



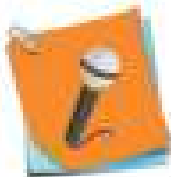
Назви міст, сіл, вулиць пишуть з **великої букви**.

287. Спиши, розкриваючи дужки.

Відомий поет і художник (**Т/т**)арас (**Ш/ш**)евченко народився в (**С/с**)елі (**М/м**)оринці. Дитячі роки він провів у (**С/с**)елі (**К/к**)ирилівка.

288. Спиши на вибір три речення, вставляючи потрібні слова.

Мене звати ____ . Я живу в селі ____ . Я живу в місті ____ . Я хочу побувати в місті ____ . Я хочу побувати в селі ____ .

289.  Які іменники ти напишеш з великої букви?

- а) назви тварин;
- б) клички тварин;
- в) назви сіл, міст, вулиць;
- г) імена, по батькові, прізвища.



290.  Розглянь малюнок. Упізнай і запиши 5 іменників.



291.



У якому рядку подано лише іменники?

- А червоний, жовтий, зелений
- Б дзиґа, сонце, небо
- В пише, малює, креслить

292.

- Спиши іменники, які відповідають на питання *хто?*
- Спиши іменники, які відповідають на питання *що?*

Барвінок, дуб, хлопчик, опеньок, дівчинка, касир.

293.

Зміни слова, які позначають один предмет, на ті, що позначають багато предметів. Запиши їх за зразком.

Зразок.

Один предмет

Багато предметів

єхидна

єхидни

Іграшки, лампи, ліхтарі, скакалки, єхидни.

294.

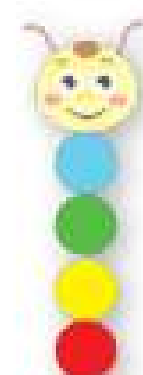
Спиши, розкриваючи дужки.

(І/і)нна і (М/м)ирон живуть у (М/м)істі (Ч/ч)ер-
каси. Вони люблять відпочивати на (Р/р)ічці
(Д/д)ніпро.

295.



Користуючись схемою, розкажіть одне одному про іменник. Доповніть свої розповіді прикладами.



СЛОВА, ЯКІ НАЗИВАЮТЬ ОЗНАКИ ПРЕДМЕТІВ (ПРИКМЕТНИКИ)

296. Розглянь мальопис. Прочитай репліки дітей.



— Починаємо вивчати прикметники.



— Для чого вони?

— Відгадай, хто це: лапки, хвіст.



— Які лапки? Який хвіст?

— Саме про це повідомляють прикметники.



— Що ж, це цікаво.

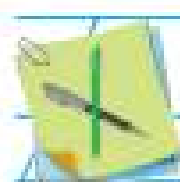
297. 1. Гра «Дешифрувальник».

Код: 1а, 2а, 2б, 1б, 1в, 1б.

	а	б	в
1	о	а	к
2	з	н	и



озна́ка



оз зн ак ознака

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

● — — ● — ●

● — — ● = ●

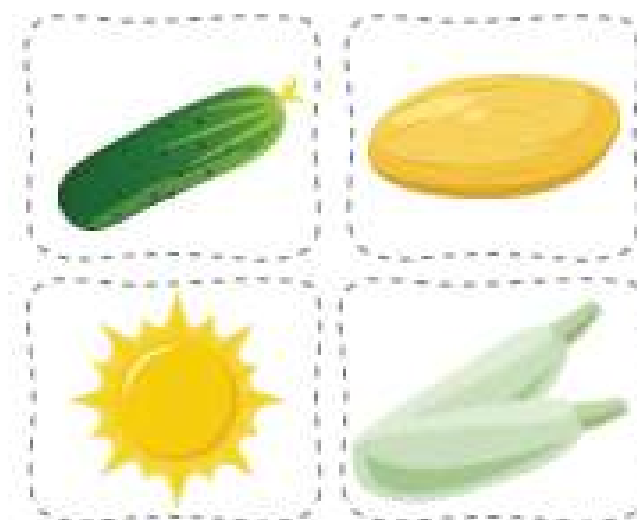
● — — ● — ●

298.  Досліді нову групу слів.

Крок 1. Назви зображені предмети.

Крок 2. Назви по дві ознаки предметів.

Огірок **який**? Диня **яка**? Сонце **яке**? Кабачки **які**?



Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

 Слова, що називають ознаки предметів і відповідають на питання **який?** **яка?** **яке?** **які?**, — це **прикметники**.

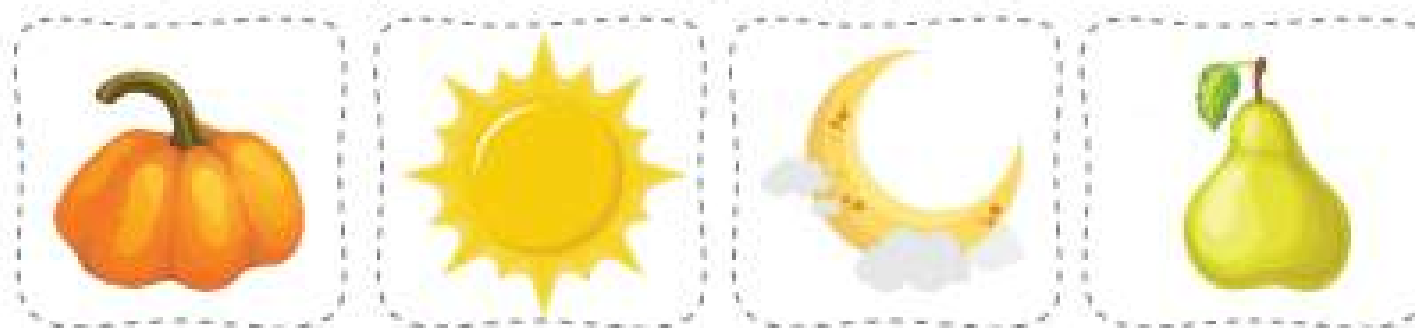
Прикметник — це **частина мови**.

299.  Прослухай пісню. Про яку частину мови в ній ідеться?



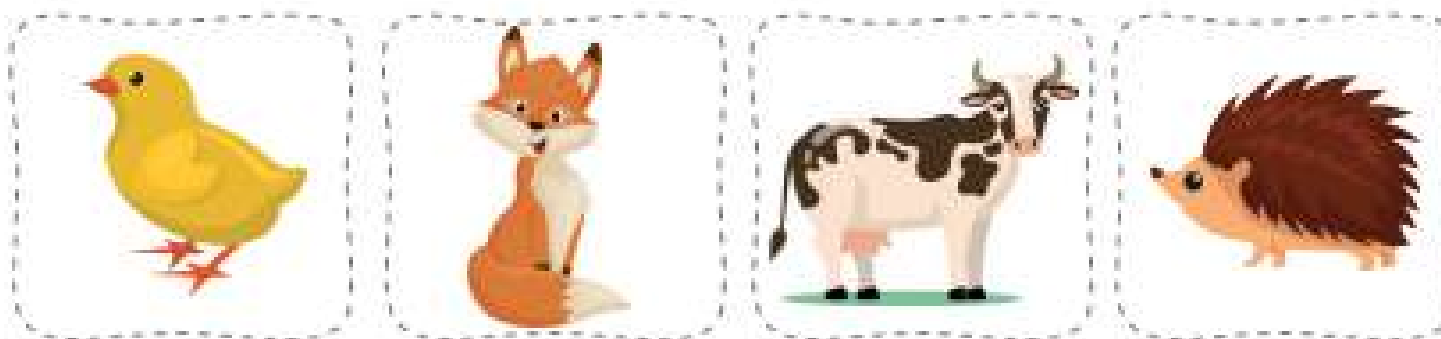
300. Відгадай загадки. Спиши. Підкресли слова, які допомогли тобі відгадати загадки.

1. Голуба хустина, жовтий клубок. По хустині качається, людям усміхається . 2. Сивий кіт перевісився через пліт. 3. Навесні біле, влітку зелене, восени жовте, взимку добре.



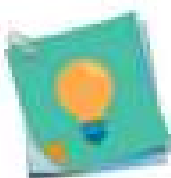
301. 1. Упізнай тварину за ознакою.

Колючий ____ . Велика ____ . Хитра ____ . Пухнасте ____ .

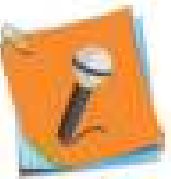


2. За зразком запиши слова — на́зви ознак (прикметники), які допомогли тобі впізнати тварину.

Зразок. Пухнасте курча.

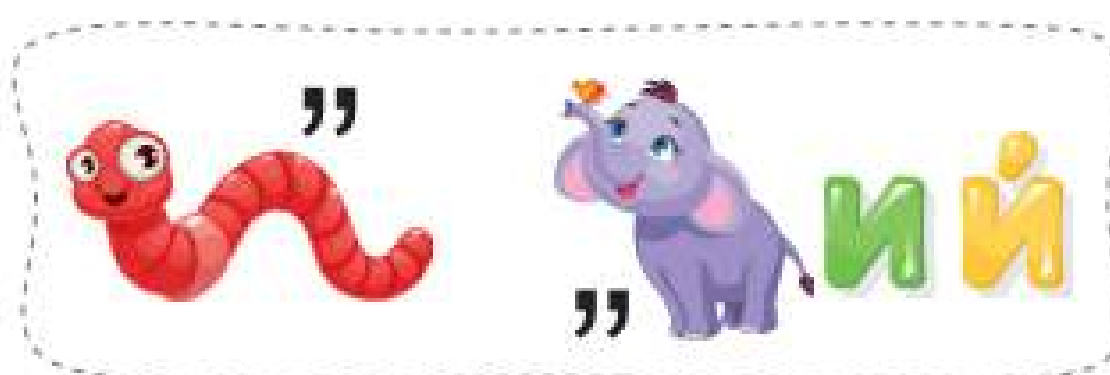
302.  Запиши відповідь одним словом.

Лимон (*який?*), слива (*яка?*).

303.   Пограйте в гру. Назвіть по чергово якомога більше слів — ознак борщу. Перемагає той / та, хто назве більше прикметників.



304.   1. Розгадай ребус.



 червóний

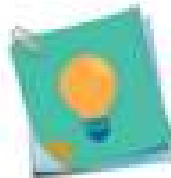
 *У че во червоний*

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

—●— —●́— —●—

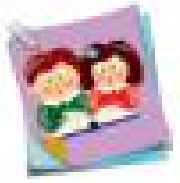
—●— —●́— —●—

—●— —●́— —●=

305.  1. Прочитай та спиши, розкриваючи дужки.

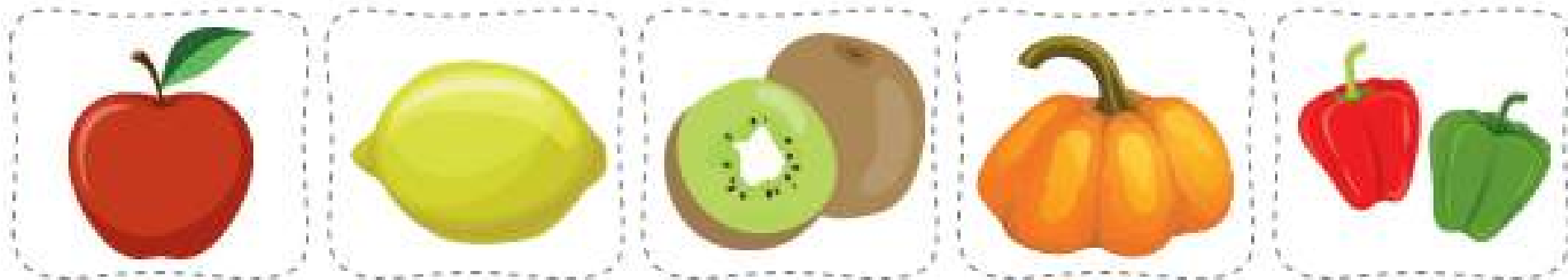
Самці птахів часто мають(ь) яскра-
ве забарвле(н/нн)я. Але чи розрізняє
самка ці кол(йо/ьо)ри? Під час експе-
риментів(ь) було доведе(н/нн)о: птахи
бачат(ь) усі кол(йо/ьо)ри веселки!





2. Запишіть назви кольорів веселки. Перевірте одне в одного записані слова. Поставте до слів питання так, щоб довести, що це — прикметники (слова, які називають ознаки предметів).

306. 1. Назви зображені предмети. До якої частини мови належать ці слова?



2. Запиши ознаки (прикметники) одного з предметів (на вибір):

- за смаком;
- за розміром;
- за формою;
- за масою.

307. Вибери правильну відповідь.

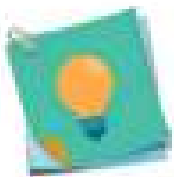
1. Що називають прикметники?

- а) ознаку предмета;
- б) назву предмета.

2. У якій групі слів усі прикметники відповідають на питання *яка?*

- а) сміливий, смачний, кольоровий;
- б) смілива, смачна, кольорова.

308.



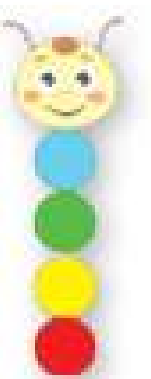
Спиши прикметники (назви ознак), якими можна описати кавун.

Круглий, ягода, росте, смачний, стиглий, поле.

309.



Як ти гадаєш, чи в кожного предмета є ознаки? Наведи приклади.



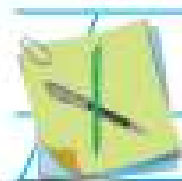
310.



1. Вправа
«Квест».

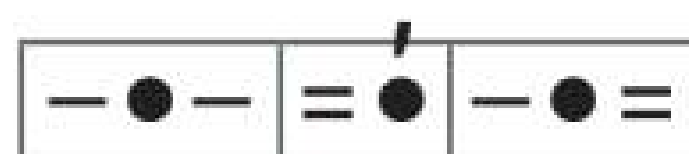
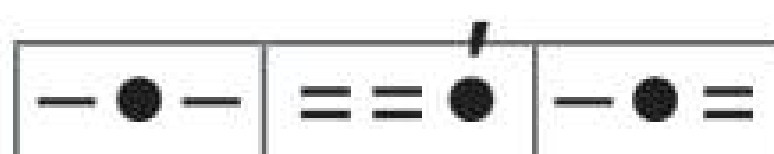
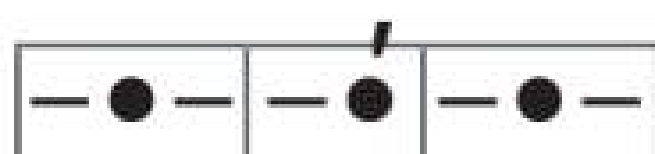


духмяний



ух духмяний

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.



311. 1. Прочитай. Відгадай, від імені якої частини мови ведеться розповідь у загадці.

Який? — розказати не складно мені.

Промінчик веселий, а дощик сумний.

Яка? — взимку й літом ялинка зелена.

Яке? — жовте сонечко сяє над кленом.

Які? — дивовижні пригоди у снах.

З іменником поруч в розмові й книжках.

Ніна Колодяжна

2. До виділених назв предметів (іменників) знайди у вірші їхні ознаки (прикметники).

312. 1. Добери ознаки до назв предметів.

Іменники: пташка, небо, діти, сніг, поле, день, квітка, казки.

Прикметники: перелітна, духмяна, блакитне, безмежне, пухнастий, ясний, щасливі, чарівні.

2. За зразком запиши дві пари слів (на вибір).

Зразок. Казки (які?) чарівні.

313. 1. Склади загадку про будь-який овоч або фрукт, використовуючи прикметники.

Зразок. Червоний, смачний, круглий. Що це?
Помідор.



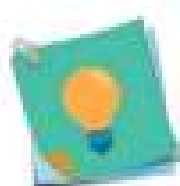
2. Загадайте загадку однокласникові / однокласниці.
3. Запишіть на вибір складену загадку.

314. 1. Прочитай, змінюючи за змістом слова в дужках.

(Сніжний) зима, (зелений) огірок, (хитрий) лисички, (маленький) поросятко.

2. Запиши утворені сполучення слів.

315.



Опиши трьох своїх однокласниць чи однокласників.
Підкресли прикметники.

Зразок. Іванко старанний, успішний.



316.



Де ти можеш використати здобуті на уроці знання?

317.



1. Гра «Упізнай прикметники». Доведи свою думку.



хуртовина	сильна	ясне
білий	лід	дерево
яблуко	жваві	кріт



2. Пригадайте, що ви знаєте про прикметники.

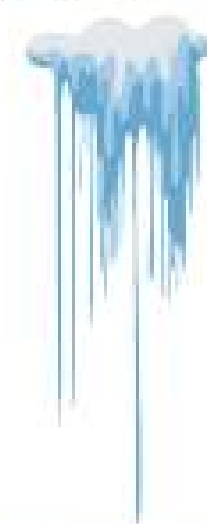
318.



1. Випиши пропущені букви. Склади з них слово.

Ба?уся, г?мка, куку?удза, ц?керка,
джмі?ь, дз?об, цу?ор, укр?їнська.

2. Що ти знаєш про бурульки?



319. 1. Прочитай слова. Вибери з довідки та запиши потрібні прикметники.

Бурульки (*які?*) __, __, __, __.
Бурулька (*яка?*) __, __, __, __.



Слова для довідки: великі, довга, довгі, велика, прозора, прозорі, різні.

2. Як ти гадаєш, чим відрізняються прикметники першого та другого рядків?

320. 1. Усно за зразком заміни виділені слова прикметниками. За потреби користуйся словами для довідки.

Зразок. Промінь сонця — сонячний промінь.

хліб із **жита** —
сік із **вишні** —

гілки **яблуні** —
сукня з **шовку** —

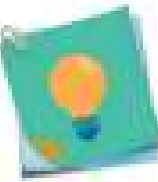
Слова для довідки: житній, яблуневі, вишневий, шовкова.

2. Виконай завдання на вибір.

- Запиши сполучення слів, які називають ознаку одного предмета.
- Запиши сполучення слів, які називають ознаку кількох предметів.

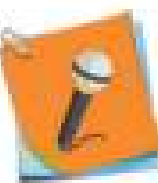


3. Доведіть одні одним, що виписані слова — прикметники.

321.  Добери відповідні прикметники і запиши.

Яблуко (*яке?*) __, __, __, __.
Яблука (*які?*) __, __, __, __.



322.  Відгадай. Назви прикметники (слова, які називають ознаки предметів).

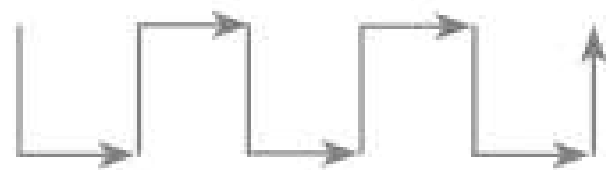
Тоненький, кругленький, серце чорненьке, хто на його слід погляне, думку його визнає. (*ьцевіло*)



323.

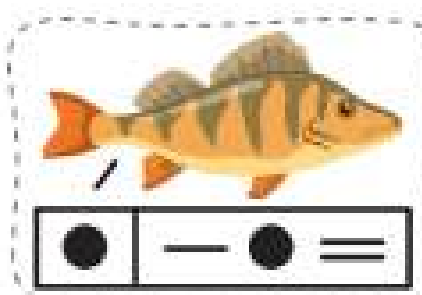
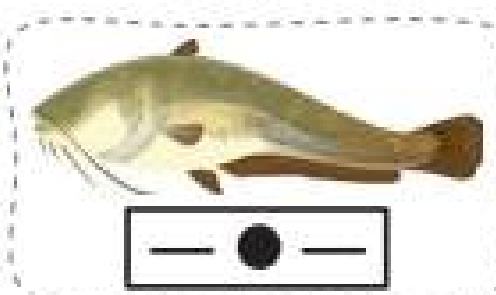
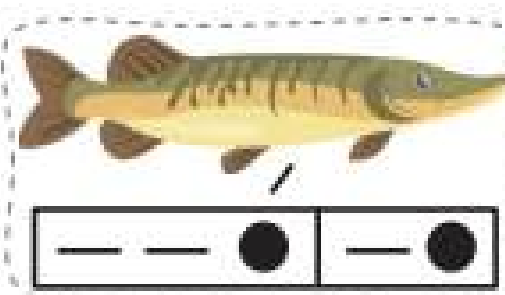
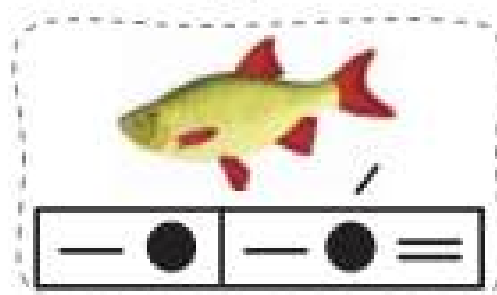


1. Прочитай слова за стрілками. Визнач, що вони називають: предмети чи ознаки.



к	ь	щ	о	м	ь
а	с	у	с	о	н
р	а	к	а	к	у

2. За звуковою схемою назви кожну рибу.



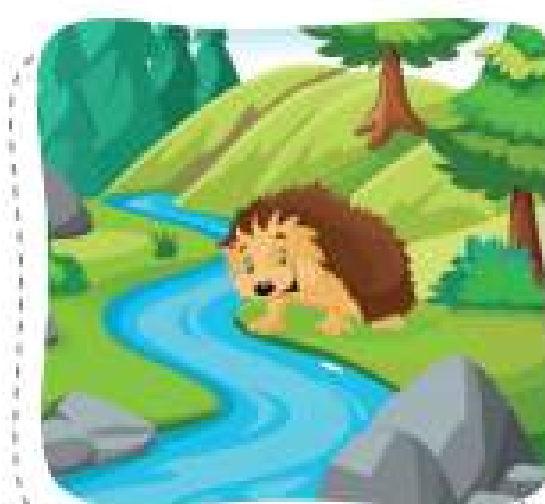
324. 1. Прочитай.

У річках (У/у)країни живут(ь) великі та малі риби. Ти, мабут(ь), чув / чула про сома? (Йо/ьо)го маса може дос(')ягати ста кілограмів. А от кіл(ь)-ка — це дрібнен(ь)ка, крихітна рибка. Важит(ь) вона не біл(ь)ше п'ятдесяти грамів.

2. Спиши, розкриваючи дужки, два речення (на вибір).
Знайди і підкресли прикметники.

325. 1. Прочитай та спиши, розкриваючи дужки. Поміркуй, чи можуть зустрітися їжачок і струмочок взимку.

От вони і зустрілис(ь) — швидкий струмок і повіл(ь)ний, неквапний їжачок-лісовичок. Їжак підійшов(ь) якомога ближче до струмка. Придивився, прислухався... Легко та віл(ь)но біжит(ь) струмок, ні словом не обізветься, наче нічого й не помічає.



Микола Сингаївський

2. Виконай завдання на вибір.

- Підкресли прикметники, близькі за значенням.
- Обведи прикметники, протилежні за значенням.

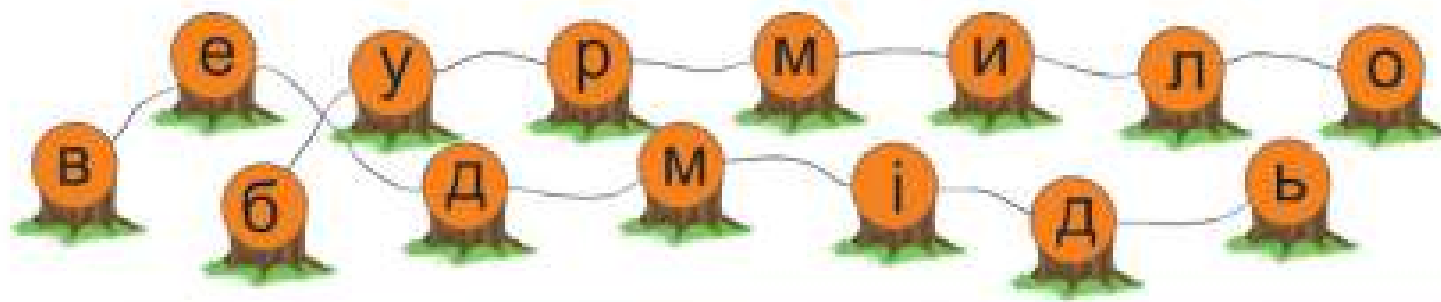
326.



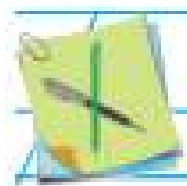
Що нового ви дізналися сьогодні на уроці про прикметники?



327.  1. Пройди стежками та прочитай назву тварини.
2. Зіскануй QR-код та переглянь відеоролик про ведмедів.



ведмідь



ди ве дь ведмідь

3. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

— ● — = ●' = ●

— ● — = ●' =

— ● — = ●' — ●

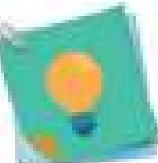
328. 1. Відгадай загадки.

1. Улітку гуляє, а взимку спочиває. (ьдімдеВ)
2. Який птах собі гнізда не мостить? (ялузоЗ)
3. Хоч не шию я ніколи, та голок в мене доволі. (кажІ)

2. За зразком запиши назви тварин та їхніх ознак. За потреби користуйся словами для довідки.

Зразок. Ведмідь (**який?**) великий, вайлуватий, неповороткий.

Слова для довідки: голосиста, маленький, великий, колючий, спритна, неповороткий, корисна, вайлуватий, спритний.

329.  Прочитай. Запиши речення, добираючи потрібні за змістом прикметники.

Яскраво світить (**яке?**) ___ сонечко. У полі зацвіли (**які?**) ___ маки.



330.  Опиши урок за допомогою прикметників.

331.



1. Прочитай слова, добираючи пропущені букви.
Із пропущених букв склади слово.

До ?обачення, ве?есень, д?ван, Бать?івщина,
пред?ет, в?дмідь, алфаві?, завда?ня, вул?ця, їжа?.



2. Розкажіть, що ви знаєте про прикметники.

332.

Прочитай і підкресли прикметники. Випиши три прикметники на вибір.

Напій святковий і буденний
із сухофруктів — щедрий дар.
Суха шипшина, трішки меду —
корисний та смачний ____ (равзу).

Ніна Колодяжна



333.

Знайди і випиши прикметники. Що це?

б	і	л	е	ц	ф	і	с	т	а	ш	к	о	в	е	с	і	к
х	о	л	о	д	н	е	н	і	ч	с	м	а	ч	н	е	н	і
м'	я	к	е	с	о	н	ц	е	д	о	м	а	ш	н	є	р	е

334.

Запиши прикметники, протилежні за значенням до виділених.

Камінь **твердий**, а подушка — ____ .
Кінь **швидкий**, а черепаха — ____ .

335.

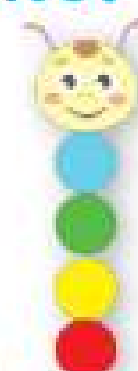


1. Перевір себе.

- Яка частина мови називає ознаки предметів?
а) прикметник; б) іменник.
- Який прикметник відповідає на питання **яке?**
а) червона; б) червоне; в) червоний.

2.

За вказаний учителем час добери якомога більше прикметників до слова **котик**.



СЛОВА, ЯКІ НАЗИВАЮТЬ ДІЇ ПРЕДМЕТІВ (ДІЄСЛОВА)

336.  Розглянь малюнок. Прочитай репліки дітей.



337.  Досліді нову групу слів.

Крок 1. Скажи, хто як «говорить».

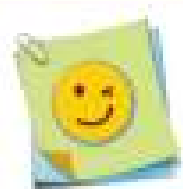
Зразок. Півень — кукурікає.

Крок 2. Як ти гадаєш, що означають ці слова?

- а) ознаки предметів;
- б) дії предметів.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.





Слова, які називають дії предметів і відповідають на питання **що робити? що робив? що зробити? що зробив? що робить? що зробить? що буде робити? що робитиме?** тощо, — це **дієслова**.
Дієслово — це **частина мови**.

338.



Прослухай пісню. Про що в ній ідеться?



339.

Що робить дієслово? Випиши.

А дієслово ні хвилини,
повір, без дії не живе:
працює, вчить, співає, лине,
читає, грається, пливе.

Володимир Верховень

340.

Запиши, хто як пересувається.



(що робить?)

(що робить?)



(що робить?)

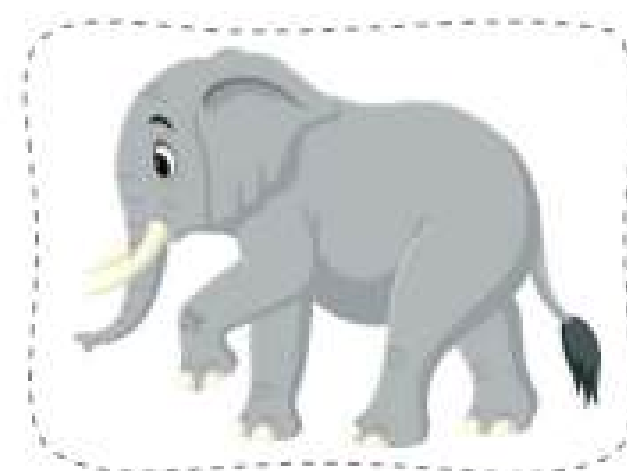
(що робить?)

341. 1.

Відгадай загадку. Знайди дієслова (слова, які називають дії предметів).

Тупотить — земля трясеться,
хоботом трубить, несеться.
Важить він немало тонн,
цей великий, гарний ____.

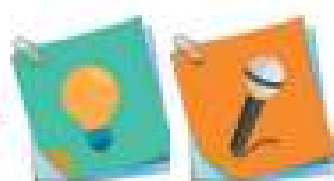
Євген Дмитренко



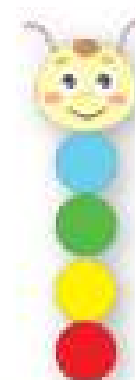
2.

Що ще може робити слон? Запиши. Доведи, що написані слова — це дієслова.

342.



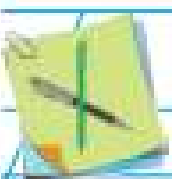
Запиши одним словом, що ти робив / робила сьогодні на уроці. До якої частини мови належить це слово?



343.



Розгадай ребус.



ігр ця ьк іграшка цяцька

344. 1. Прочитай речення. Встав потрібні за змістом дієслова. За потреби користуйся словами для довідки.

Діти (**що роблять?**) ___ конструктор. Соломійка (**що робить?**) ___ рибку. Кирилко (**що робить?**) ___ літак. Як гарно (**що робити?**) ___ разом!

Слова для довідки: складають, малює, ліпить, складає, граються.

2. Спиши два речення (на вибір).

345. 1. Прочитай правила гри та пограй із друзями у вільний час. Поміркуй, яких правил потрібно дотримувати, щоб гра приносила радість.

Вовк і лисичка

Вовк присідає, потім копає ямку, решта — лисичка з лисенятами — ходять навколо нього й приказують:

*Тричі, двічі обкружусь,
вовку в вічі подивлюсь.*



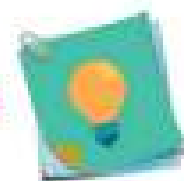
Потім лисичка, що йде попереду, перемовляється з вовком:

- Вовче, вовче, дай води!
- Піди до верби!
- Боюся жаб!
- Так потопчи!

Усі починають тупотіти ногами, а вовк тим часом намагається спіймати лисенят.

2. Знайди дієслова (слова, що називають дії предметів). Випиши з тексту шість дієслів.

346.



1. Склади загадку лише з дієслів про свою улюблену гру на подвір'ї. Запиши.



2. Загадайте загадки одне одному.

347.

Запиши дієслова, які можна перенести з рядка в рядок.

З'їхати, іде, бере, п'є, укрит, спить, ліз, уявили, сіє, прикрасити, лє, їсть.

348.

Відгадай загадки. Упізнай та випиши дієслова.

1. На дереві я родився в кожусі, кожух розірвався, і я на землю впав. (*натшаК*) 2. Що то воно: у воді водиться, у воді родиться, а як підростає, хвіст відпадає? (*абаЖ*)

349.



Пограйте в гру «Дієслово». Промовляйте по черзі дієслова, які називають вашу дію на уроці. Перемагає той / та, чиє дієслово буде останнім.



350.



1. Утвори прислів'я. Чи потрібні тобі знання? Для чого?

2. учиться —

4. пригодиться.

3. завжди

1. Потрібно

2. Для чого потрібні тобі знання?

а) знання потрібні мені для того, щоб бути успішною / успішним;

б) мої знання потрібні моїм батькам, а не мені.

351. Прочитай. Випиши дієслова.

1. Добре того навчати, хто хоче все знати.
2. Мудрим ніхто не вродився, а навчився.
3. Не говори, що знаєш, але знай, що говориш.

352. 1. Вибери навчальний предмет.
2. Запиши три дієслова, які означають навчальні дії.



353.  1. До поданих іменників добери дієслова за зразком. Запиши.

Зразок. Радість — радіти.

Радість, сум, співчуття, жаль, гордість, повага.

2. Ці дієслова означають:
а) навчальні дії; б) виявлення почуттів.

354. 1. Прочитай вірш. До чого закликає поетеса?

Ви прийшли до школи вчитись,
здобувать знання, трудитись,
щоб писати і читати,
вміти вправно рахувати.
Ще — дружити, розвиватись.
Треба що? Не лінуватись.
Тож старайтесь, учіться, —
все в житті вам пригодиться.



Валентина Романова

2. Знайди дієслова. Спиши речення, у якому три дієслова.

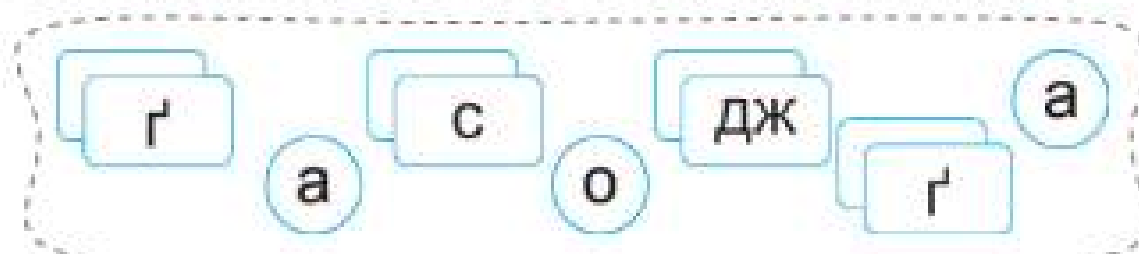
355.  Що нового ти дізнався / дізналася на уроці?



356.



Прочитай слово, замінюючи букви і буквосполучення, що позначають дзвінки приголосні звуки, на парні їм глухі приголосні і навпаки.



357. 1. Прочитай і відгадай. Які дієслова допомогли тобі відгадати загадку?

Хто півника пильнував,
годував і рятував,
тричі віднімав в лисиці,
був хоробрим, як годиться?

Марія Пономаренко



2. Випишіть дієслова. Перевірте одне в одного, чи виписані всі дієслова.

358. 1. Упізнай українську народну казку. Назви дієслова.

Нюхає Лисичка — добра страва!
Встромляє голову до горнятка* —
не йде голова! Крутиться Лисичка
довкола горнятка — нічого не по-
радить. А Журавель дзьоб-дзьоб у
горнятко та й їсть собі шматочок
за шматочком, поки всього не виїв.



*Горня́, горня́тко — маленький горщик.

2. З якої казки цей уривок? Як ти гадаєш, що потрібно було зробити Лисичці, щоб подружитися із Журавлем?
3. Напиши Лисичці sms із порадою.

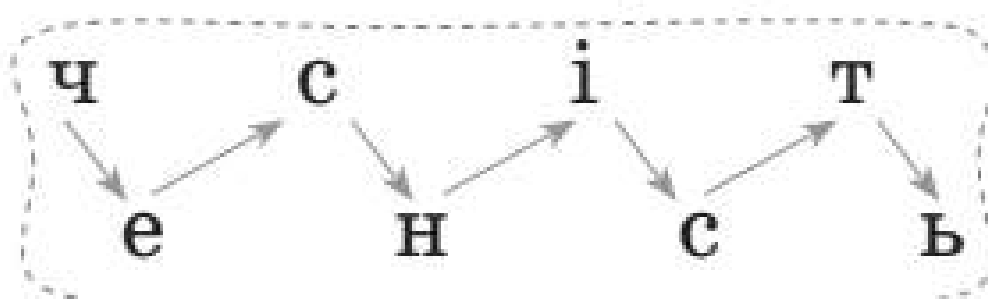
359.



Гра «Дієслово». Називайте по черзі дієслова на букву **п**. Перемагає той / та, чиє дієслово буде останнім.



360. 1. Прочитай слово. Як ти розумієш його значення?



2. Вибери правильну відповідь. Обґрунтуй свою думку.

так

Чи потрібно бути чесним?

ні

361. 1. Прочитай оповідання.

Як хлопці мед поїли

Мати послала Олега і Романа до дідуся. Браті **поласували** в нього яблуками. Потім дідусь поставив на столі тарілку меду. Взяли вони по ложці й не можуть більше їсти. Зібралися хлопці додому. Дав дідусь баночку меду й каже:



— Хай і мама **скуштує**.

Поки дійшли браті додому — увесь мед з'їли. Вийшла мама з хати, дивиться — сини плачуть. Стривожилася вона. Розповіли хлопці, як мед поїли. Мама зраділа, сміється. Хлопці дивуються, питають:

— Мамо, чого ви радієте?

— Того, що ви плачете...

Василь Сухомлинський

2. Як гадаєш: хлопці плакали, бо їм було соромно?

3. Спиши спочатку слова виділені, а потім — підкреслені. Визнач, які вони за значенням (близькі чи протилежні).

362.



1. Прочитайте слова. Знайдіть серед них близькі та протилежні за значенням.

Трудитися, говорити, працювати, опускати, розмовляти, мовчати, розповідати, лінуватися, розказувати, робити, повідомляти, піднімати.

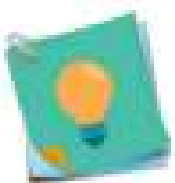
2. Випиши близькі за значенням дієслова.

Зразок. Трудитися, працювати, робити.

- Випиши протилежні за значенням дієслова.

Зразок. Трудитися — лінуватися.

363.

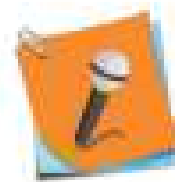


Доповни речення дієсловами, близькими за значенням. За потреби користуйся словами для довідки.

У нашому класі дівчатка та хлопчики... .

Слова для довідки: дружать, ладять, приятелюють, ворогують, наслідуються, сваряться.

364.



Як ти оцінюєш свою роботу на уроці?

ТАК

Я вмію розрізняти близькі
за значенням дієслова.

Hi

ТАК

Я вмію розрізняти протилежні
за значенням дієслова.

Hi



365.



Прочитай іменники. Яку тематичну групу вони утворюють?



м	ф	е	н						
і									
к	о		с	т	е	р	м	і	к
р	т								с
о									е
х	в	и	л	ь	о	в	к	а	р

366. 1. Що робить кожний предмет? Вибери потрібне слово.



прасує

розважає

очищає

зберігає

2. Запиши іменники у стовпчик. Потім біля кожного іменника напиши стільки дієслів, скільки поміститься в рядку.

Чайник, комп'ютер, кондиціонер.

367. Прочитай. Випиши дієслова. Доведи правильність свого вибору.

Визначає дію в мові
працьовите дієслово.

Енергійне, неледаче —
вчить, біжить, танцює й скаче.

Ніна Колодяжна

368.   Складіть та розіграйте діалог про дієслово. Для цього серед поданих слів використайте лише ті, які стосуються дієслова.

ДІЄСЛОВО

предмет

ознака предмета

дія предмета

що робить?

яка?

що?

веселий

веселитися

веселка

білий

білизна

побіліти



СЛОВА, ЯКІ НАЗИВАЮТЬ КІЛЬКІСТЬ ПРЕДМЕТІВ (ЧИСЛІВНИКИ)

369.



Розглянь мальопис. Прочитай репліки дітей.

— Підсніжник —
назва предмета
(іменник).

— Цвіте —
дія предмета
(дієслово).



— Білий —
ознака предмета
(прикметник).

— Чотири —
кількість. Яка це
частина мови?

370.



Досліди́ нову групу слів.

Крок 1. Скільки підсніжників зображено на кожному малюнку?

Крок 2. Як ти гадаєш, що означають ці слова?

- а) дію предметів;
- б) кількість предметів.



Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Слова, що означають кількість предметів і відповідають на питання **скільки?**, — це **числівники**. Числівник — **частина мови**.

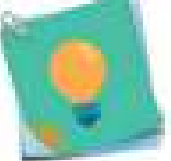
371. 1. Прочитай загадки. Відгадай.

Два скел(ь)ця, три дужки — на ніс і на вуш-
ка. П(')ять комірчин, а одні двері. Деревце — не
полін(ь)це; шіст(ь) дірочок має, весело співа(є/е).

Народна творчість

Слова для довідки: сопілка, окуляри, рукавичка.

2. Спиши загадки, розкриваючи дужки. Підкресли слова, які називають кількість предметів.

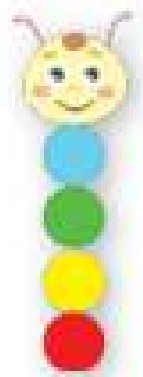
372.  1. Запиши відповіді на запитання одним словом. Правильність написання слів можеш звірити за словником.

1. Скільки тобі років?
2. Скільки в тебе друзів?
3. Скільки в тебе вдома книжок?

 2. Доведіть одне одному, що записані слова — числівники. За потреби скористайтесь підказкою.

 **Підказка.** Слово ___ числівник, тому що воно означає ___ і відповідає на питання ___.

373.  З якою частиною мови ми ознайомилися сьогодні на уроці? Чому цю частину мови називають числівником?



374.   1. Поміркуй, як за допомогою числівників Кирилко зашифрував слова.

2. Прочитай та запиши утворені слова. Підкресли слова, близькі за значенням.



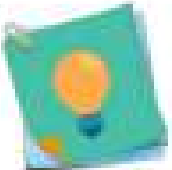
375. Прочитай, розкриваючи дужки. Випиши числівники, у яких треба писати апостроф.

1. П(')ять плюс чотири дорівнює дев(')ять.
2. Від двадц(')яти п(')яти відняти п(')ятнадцять буде дес(')ять.

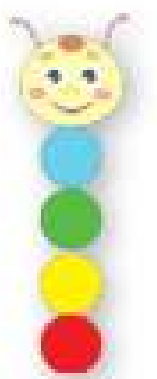
376. Запиши числівники з їх звуковими схемами.

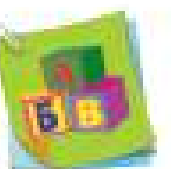
Зразок: вісім $\boxed{= \bullet} \boxed{= \bullet -}$.

урок	один	в'ють	п'ять	писати
$\boxed{\bullet} \boxed{- \bullet -}$	$\boxed{- = \bullet =}$	$\boxed{- \bullet} \boxed{- \bullet} \boxed{- \bullet}$	$\boxed{= \bullet} \boxed{= \bullet -}$	
бузина	місяць	чотири	вісім	корова

377.  Запиши 8 числівників першого десятка.

378.  У якому рядку подані лише числівники?
 а) іде, перемагає;
 б) сім, вісімдесят.



379.   1. Гра «Дешифрувальник».

Код: 3в, 1б, 2б, 1а, 3а, 3б, 1б, 2в.

	а	б	в
1	е	а	ж
2	и	л	р
3	н	д	к

 календ^ар

 Кк ал календар

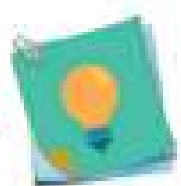
380.  1. Прочитайте прислів'я та вставте пропущені числівники. За потреби користуйтеся словами для довідки.

1. (**Скільки?**) ___ разів відміряй, (**скільки?**) ___ раз відріж. 2. (**Скільки?**) ___ літо краще, як (**скільки?**) ___ зим. 3. (**Скільки?**) ___ голова добре, а (**скільки?**) ___ — краще.

Слова для довідки: одна, один, одне, сім, дві, сто.

2. Запиши одне прислів'я (на вибір). Підкресли числівник з іменником.

381.



Уяви, що ти складаєш список спортивного обладнання на урок фізкультури в твоєму класі. Запиши коротко, чого і скільки потрібно.



Зразок. Двадцять дев'ять скакалок.

Слова для довідки: кеглі, скакалка, футбольний м'яч, ракетка.

382.



Розглянь малюнки. З яких казок зображені герої? Запиши назви казок, у яких є числівники.



383.



Навчальний проєкт. Створіть книжечку «Числівники в нашій школі».

Для цього об'єднайтеся в групи. Кожна група вибирає об'єкт дослідження (клас, бібліотека, шкільний буфет / їдальня, спортзал тощо). Проведіть дослідження.

1. Прийдіть на об'єкт дослідження. Привітайтеся. Назвіть своє ім'я. Запитайте, чи зручно працівникові вашого об'єкта розмовляти з вами, та розкажіть про мету візиту.
2. Дослідіть, чи використовують числівники на цьому об'єкті й для чого. Запишіть на чернетці десять числівників.
3. Поцікавтесь, чи могли б працівники об'єкта, який досліджує ваша група, обходитися без числівників.
4. Подякуйте за приділений вам час.
5. На окремому аркуші запишіть у стовпчик числівники, а поряд назви предметів, які обчислювали.
6. Прикрасьте малюнками чи світлинами свій аркуш. У вказаний учителем / учителькою час презентуйте результати свого дослідження.



СЛОВА, ЯКІ СЛУГУЮТЬ ДЛЯ ЗВ'ЯЗКУ СЛІВ У РЕЧЕННІ

384.



Розглянь мальопис. Прочитай репліки дітей.

— Уявляєш,
до деяких слів
неможливо
поставити питання!

— Гадаю, на
уроці дізнаємося.



— То для чого
такі слова?
Може, вони
не потрібні?

— Тоді —
на урок!

385.



Досліді нову групу слів.

Крок 1. Прочитай речення. Чи розумієш ти, де білочка?

Білочка ___ дереві. Білочка ___ деревом. Білоч-
ка ___ дуплі дерева. Білочка ___ деревом.

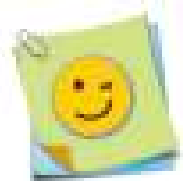


Крок 2. Як ти гадаєш, за допомогою яких слів ми можемо сказати, де білочка? Запиши ці слова.



Крок 3. Постав до записаних слів питання.
Зроби висновок. Зіскануй QR-код та
переглянь мультфільм.





У мові є слова, до яких не можна поставити питання. Це — **службові слова**, які слугують для зв'язку слів у реченні.

386.



Гра «Службові слова жартують». Спиши, виправивши помилки.

Шишка під сосні, шишка на сосною, шишка за сосни.

387. 1. Прочитай казку. Як ти гадаєш, якою була мурашка?

Куди поспішали мурашки

На дереві білочка їла горіх. Крихта горішка впала на землю. А стежечкою поміж травою бігла Мурашка. Раптом чує — падають з дерева крихітки горішка. Скуштувала Мурашка — горішок запашний та смачний. Понесла вона крихту горішка до мурашника, розповіла сусідам.



Вирушили мурашки в дорогу. Під деревом вони зібрали крихти та понесли додому.

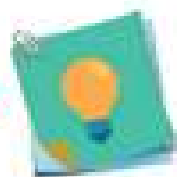
Василь Сухомлинський

2. Спиши два речення (на вибір). Підкресли службові слова.



3. Пригадайте, яку спільну роботу ви виконували. Який був результат? Чому?

388.



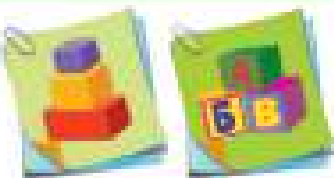
Запиши стільки службових слів, скільки вміститься в рядку.

389.



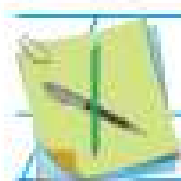
Для чого потрібні службові слова?



390.  Відгадай слово.

Слово, близьке за значенням до слова **наплічник**.

 **рюкзак**



Ю рюкзак

391.  Досліди нову групу слів.

Крок 1. Уважно роздивися, як пишуть службові слова.

На рюкзаку, **біля** рюкзака, **за** рюкзаком.

Крок 2. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Службові слова пишуть **окремо** від інших слів.

392. Прочитай і спиши, розкриваючи дужки. Упізнай казку.

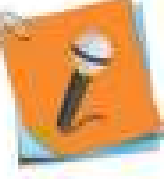
Поклала баба колобок (**на**)вікно.
Він стрибнув (**з**)вікна (**на**)призьбу,
(**з**)призьби — (**на**)землю. Побіг (**по**)до-
розі (**до**)лісу.



393. 1. Утвори сполучення слів з різними службовими словами.

1. Покласти (**на, у, під, за**) ___ парту. 2. Поче-
пити (**над, за, під, перед**) ___ вікном. 3. Сховати
(**у, під, за**) ___ ящик.

2. Запиши сполучення слів з різними службовими словами.

394.  Як пишуть службові слова з іншими словами?

а) разом

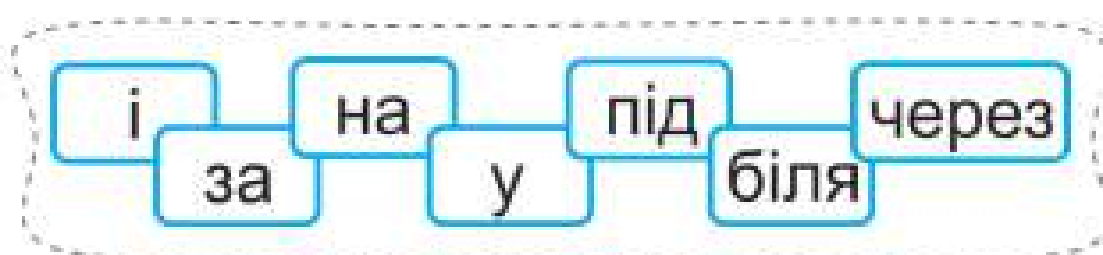
б) окремо



395.



1. Доповни групи слів, використовуючи службові слова.



Сонечко світить (де?) ____ .
 Квітка росте (де?) ____ . Роса бли-
 щить (на чому?) ____ . Равлик зу-
 пинився (під чим?) ____ . Равлик
 поповз (куди?) ____ . Метелик си-
 дить (на чому?) ____ .



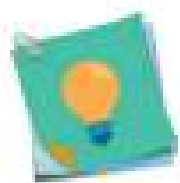
2. Спиши два речення (на вибір). Під-
 кресли службові слова.

396.

Склади зі слів кожного рядка речення. Запиши. Під-
 кресли службові слова.

На, сіли, підвіконня, пташечки.
 Вони, до, у, заглядали, нас, вікно.

397.



Прочитай та спиши, розкриваючи дужки. Відгадай
 загадку.

А в кущі — риба!

(На)городі кущ росте,
 білим цвітом він цвіте,
 ягідки (на)нім червоні,
 зібрані (в)красивім гроні.
 (У)рослині цій — дива! —
 риба плещеться жива.
 Що (за)рослина? ____



Володимир Верховень

398.



У якому рядку лише службові слова? Доведіть
 свою думку.

А за, на, дерево
 Б біля, і, та
 В але, світлий, ім'я



399.



Які службові слова ти упізнав / упізнала? Запиши.

д е н а д д о н а п і д б і л я у в

400. 1. Прочитай. Які цікаві факти про зозулю ти знаєш?

(За)літо зозуля відкладає від п(')ятнадцяти до двадцяти яєц(ь). Вона замінює яйце (в)гнізді при(ьо/йо)мних бат(ь)ків (зі)швидкістю до десяти секунд.



2. Спиши одне з речень. Підкресли числівники.

401.



Позмагайтеся, хто складе довший ланцюжок зі слів-іменників. Остання буква попереднього слова є першою буквою наступного.

Зразок. Барвінок, клен, ніч.

402.



Складіть «загадку» про мультфільм або казку, використовуючи вивчені частини мови.

Зразок. 1. Рослина. 2. Шість. 3. Працелюбні, дружні. 4. Виростив, гукнув, прибігла. *Відповідь.* Ріпка.



1. *Іменник.* Головний герой казки чи мультфільму. 2. *Числівник.* Скільки героїв у мультфільмі чи казці? 3. *Прикметники.* Чим особливі герої казки чи мультфільму? 4. *Дієслова.* Що роблять дійові особи?

403.



Пограйте в гру «Упізнай мене».

Одна дитина називає ознаки однієї з частин мови, а друга упізнає, яка це частина мови.

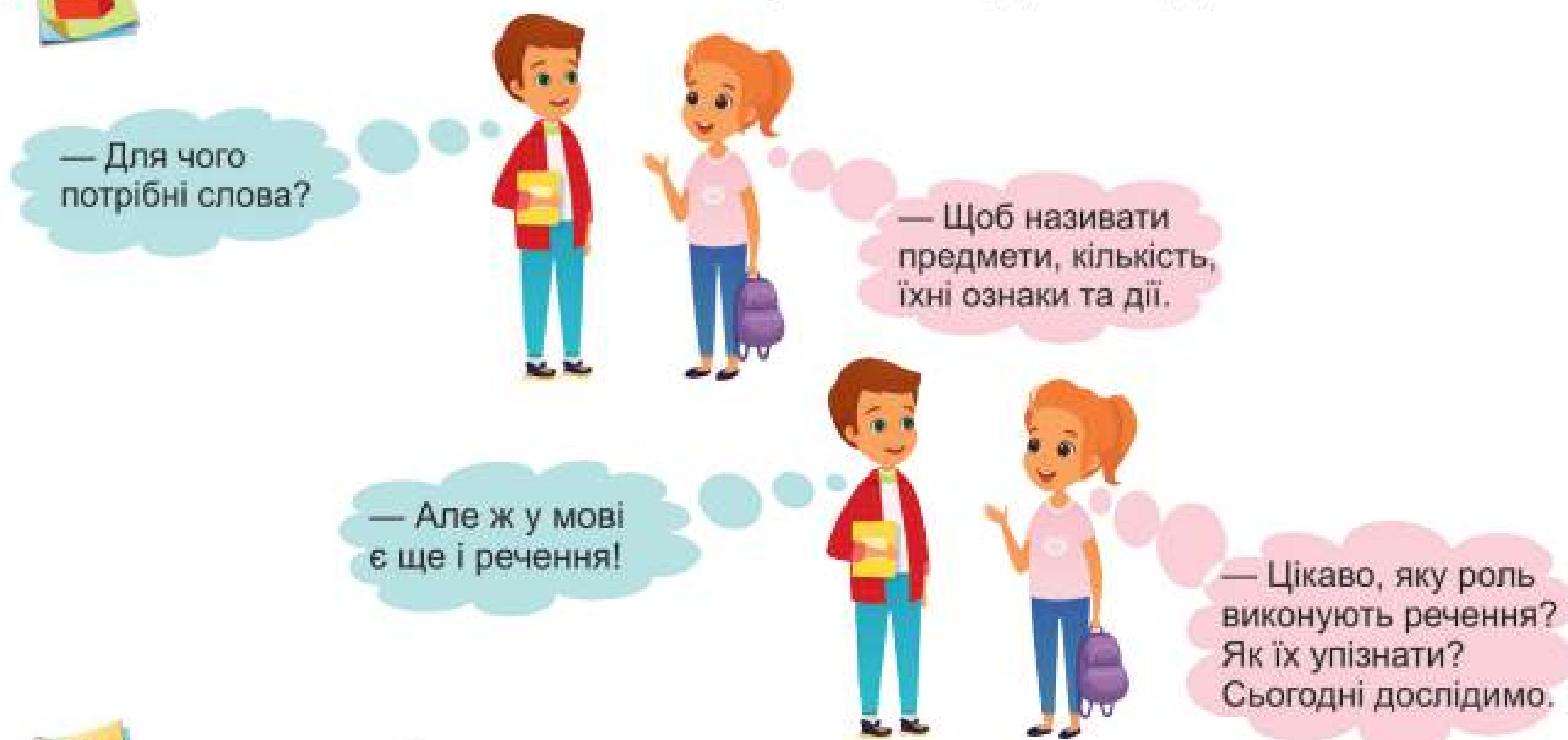
Одна дитина називає слово, друга каже, до якої частини мови належить це слово.



РЕЧЕННЯ. ДОСЛІДЖЕННЯ І КОНСТРУЮВАННЯ РЕЧЕНЬ

ОСНОВНІ ОЗНАКИ РЕЧЕННЯ

404.  Розглянь малюнок. Прочитай діалог дітей.



405.  Досліді, що таке речення.

Крок 1. Прочитай групи слів.

Діти читають оповідання про
Діти читають оповідання про тварин.

Крок 2. Яка група слів виражає закінчену думку?

Крок 3. Яку групу слів можна назвати реченням? Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

 **Речення** виражає закінчену думку.
Речення може складатися з одного або декількох слів.

В усному мовленні в кінці кожного речення роблять паузу.

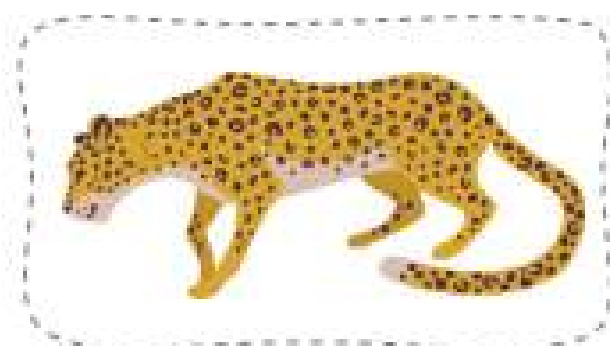
406. 1. Прочитай. Яку групу слів можна назвати реченням?

Чи захоче леопард змінити свої
Чи захоче леопард змінити свої плями?
Анізащо!

Плями потрібні леопардові для
маскування.

Особливо коли він

Особливо коли він крадеться в густій траві чи
лежить на гілці дерева.



2. Скільки речень у тексті? Спиши речення.

3. Підкресли речення, у якому п'ять слів.

407. Прочитай. Випиши речення.

Сьогодні гарна

Сонечко лагідно

Сьогодні гарна погода.

Сонечко лагідно пригріває землю.

Сонечко лагідно пригріває

З-під снігу виглядають перші квітки.



408. Доповни речення словом, яке виражатиме закінчену думку.

1. У небі летять ____.

А журавлі

Б дерева

В будинки

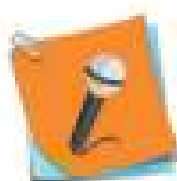
2. У квітнику розцвіли красиві ____.

А іграшки

Б яблука

В тюльпани

409.



Підсумуй вивчене, продовживши твердження.

Речення виражає... .

Речення може складатися з... .

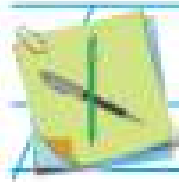
В усному мовленні в кінці кожного речення... .



410.  1. Розгадай ребус.

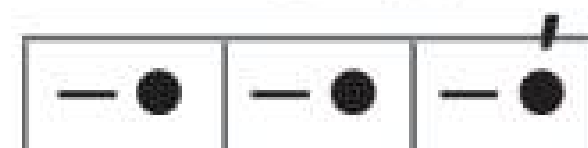
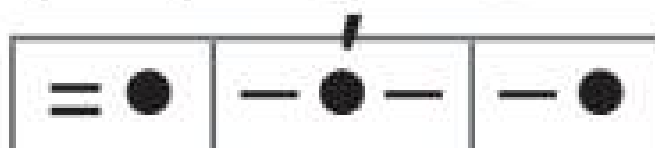
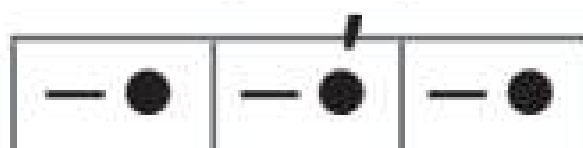


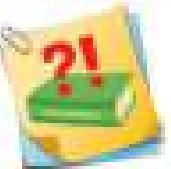
дитина



дитя дитина

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.



411.  Досліді, які ознаки має речення.

Крок 1. Прочитай речення. З якої букви (великої чи малої) вони починаються?

Казки маленькі, а розуму в них багато. Чудові українські казки! У яких казках дійовою особою є вовчик?

Крок 2. Зверни увагу на те, які розділові знаки стоять у кінці речень.

Крок 3. Зверни увагу, як пишуть слова в реченні (разом чи окремо).

Крок 4. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Перше слово в реченні пишуть з **великої букви**.

У кінці речення можуть стояти **крапка** (.), **знак оклику** (!), **знак питання** (?). Слова в реченні пишуть окремо.





412. 1. Досліді, скільки речень подано. За допомогою чого ти визначив / визначила кількість речень? Прочитай речення, роблячи в кінці кожного паузи.

(**К/к**)олись малюнки для мультфільмів робили на плівці. (**з/З**)верху малювали контур тушшю. (**П/п**)отім зафарбовували малюнок зі зворотного боку за допомогою гуаші чи акрилових фарб.

2. Вибери букву, яку ти писатимеш на початку речення. Спиши.
3. Поясни написання великої букви на початку речення та крапку в кінці речення.

413. 1. Відгадай загадку. Скільки речень у загадці?

Не схожим на інших малюк народився.
І зла він немало за це натерпівся.
Але, як підріс і поглянув на себе,
то сам здивувався. Насправді він —



Тетяна Строкач



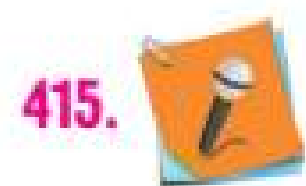
2. Пригадай мультфільм чи казку.
3. Що ти порадиш лебедю та птахам, які росли разом з ним?



414. Установи межу речень. Починай писати нове речення з великої букви.

Зразок. Перший весняний дощ.

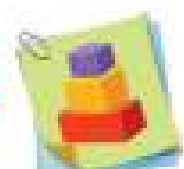
перший весняний дощ радісно цвірінькають
горобці вмивається молода травичка біжать стру-
мочки уздовж дороги усміхається ясне сонечко.



415. Що корисного ти дізнався / дізналася на уроці?



416.

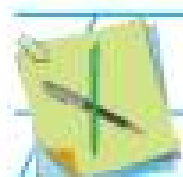


1. За допомогою алфавіту прочитай слово. За потреби повернися на с. 6.

20	19	18	7	6	12	16	19	15
----	----	----	---	---	----	----	----	----



понеділок



понеділок

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

— ●	— ●	= ●	— ● —	— ●	— ●	— ●	— ● —	— ●	= ●	= ●	— ● —
-----	-----	-----	-------	-----	-----	-----	-------	-----	-----	-----	-------

417.



Проведи мовне дослідження.

Крок 1. Прочитай. Яку групу слів можна назвати реченням?

а) На блакитний небо пропливати пухнастий хмаринка.

б) На блакитному небі пропливала пухнаста хмаринка.

Крок 2. Як ти гадаєш, що потрібно зробити, щоб групу слів можна було назвати реченням?

а) змінити слова, щоб вони були зв'язані між собою;

б) дібрати слова, близькі за значенням.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Слова в реченні зв'язані між собою за змістом.

418.

Із кожної групи слів склади і запиши речення.

Ліс, у, весна, прийшла. Одяглися, дерева, у, вбра-
(н/нн)я, зелене. (З/Дз)юрчить, струмочок, весело.

419. 1. Прочитай, змінивши слова так, щоб утворилися речення. Яка твоя мета?

Твоя мета

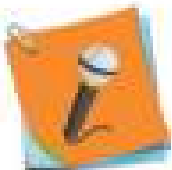
Своя мета жи(т/тт)я — в (кіт).
Мабуть, не та мета — в (кит).
Та й в них, напевне, не така,
як у гиндика* чи бика.
А у (бик), вважаю я,
мета — інакша, ніж моя.
Вже чима(л/лл)і й твої літа.
Скажи, яка твоя мета?..

Григорій Фалькович



2. Спиши, розкриваючи дужки.

* Гинді́к — індик.

420.  Підсумуй вивчене, продовживши твердження.
Слова в реченні зв'язані... .



РОЗПОВІДНІ РЕЧЕННЯ

421.   Доповніть по одному реченню і складіть історію.

Я відвідую танцювальний гурток.

422.   Випиши пропущені букви. Склади з них слово.

?ерой, ?знака, ?редмет, ?лфавіт, ?алендар.

423.  Досліді, які бувають речення за метою висловлювання.



Крок 1. Зіскануй QR-код та переглянь відеоролик про український танець.

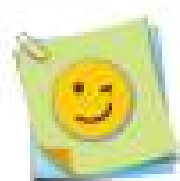


Крок 2. Прочитай речення. Яка мета цього речення?

- а) запитати про щось;
- б) розповісти, повідомити про щось.

Гопак — український народний танець.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



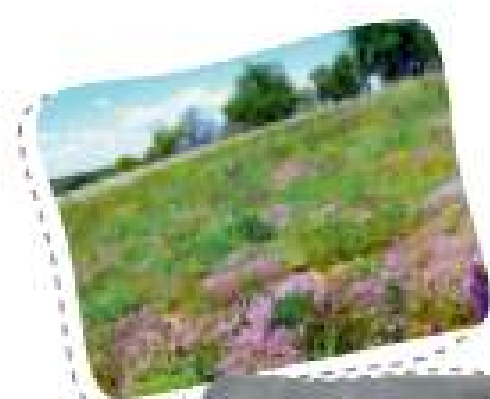
Речення, у яких про щось розповідається, повідомляється, називають **розповідними**.

У кінці розповідного речення ставлять **крапку**.

424.



Прочитай уривок з відповідною інтонацією.



На галявці у ліску
наче у віночку.
Закружляли у танку
квіти та грибочки,
матринка, маслючки,
чебрець і дзвіночки.
На галяві лісовій
весело в таночку.

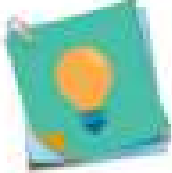


Валентина Романова

425. 1. Прочитай, розкриваючи дужки, відповідно до розділових знаків у кінці кожного речення.

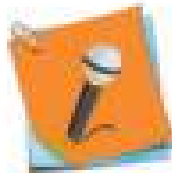
(П/п)ролісок зачекався весни. (В/в)иглянув з-під торішн(Ь/ьо)го лист(')я. (п/П)обачив над собою небесну голубін(ь). (я/Я)ка краса довкола! (в/В)есна прийшла!

2. Спиши два речення з крапкою в кінці або два речення зі знаком оклику.

426.  Із поданих слів утвори розповідне речення. Запиши.
старанно я працював / працювала Сьогодні

427. Прочитай. Знайди розповідні речення.

Ти любиш танцювати? Ти любиш малювати?
Так, у кожної дитини є захоплення! Кожне захоплення робить життя цікавішим. Успіх починається із захоплення.

428.  Підсумуй вивчене, продовживши твердження.

Речення, у яких про щось розповідається, повідомляється, називають ____.

У кінці розповідного речення ставлять ____.



ПИТАЛЬНІ РЕЧЕННЯ

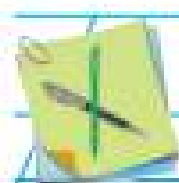
429.  1. Гра «Дешифрувальник».



Код: 2а, 2в, 1а, 1в, 1б, 2б.

	а	б	в
1	д	л	а
2	м	ь	е

 меда^ль



медаль

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

—●' —● =

—● —●' =

—● —●' =●

430.  Досліді, які бувають речення за метою висловлювання.

Крок 1. Прочитай речення. Яка мета цього речення?

Який сьогодні день?

- а) запитати про щось;
- б) повідомити про щось.



Крок 2. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

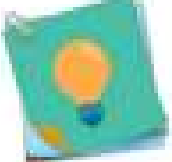
 Речення, у яких про щось запитується, називають **питальними**. У кінці питального речення ставимо **знак питання** (?).

431. 1. Прочитай уривок із вірша «Наталочка-запиталочка». Назви слова, якими починаються запитання.

Прокидається Наталочка,
а із нею — запиталочка.
— Мамо, мамо, поясни,
хто мені вмикає сні.
Скільки каші з'їсти треба,
аби вирости до неба?

Світлана Дідух-Романенко



-  2. Спиши питальне речення з восьми слів.

432.  1. Прочитайте слова, якими найчастіше починаються питальні речення.

Коли?

Де?

Як?

Скільки?

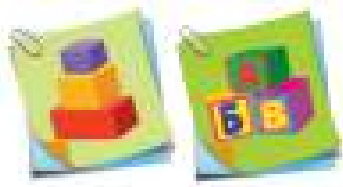
Чому?

2. Складіть діалог з теми «Речення». Які речення ви використовували?

433.  Про що ти хотів би / хотіла б запитати в учителя / учительки?



434.



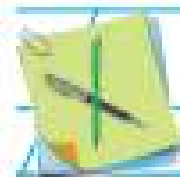
1. Вправа «Квест».



2. Зіскануй QR-код та переглянь відеоролик про київський метрополітен.



метро́



метрополітен

435.

Прочитай. Чи хотів би / хотіла б ти, щоб у твоєму місті (селі) було метро? Чому?

Метро — зручний та екологічно чистий вид транспорту. Це один із найшвидших способів переміщення великої кількості пасажирів. Довжина київського метрополітену становить майже 70 км. А ще там є дві станції-«рекордсменки»: найглибша у світі станція «Арсенальна» (глибина 105 м 5 см) і найгарніша станція «Золоті ворота». У метро встановлено інформаційні моні-



тори. Вони полегшують користування підземною залізницею пасажирам із порушенням слуху. На нових станціях змонтовано ліфти-підйомники для тих, хто не може самотужки пересуватися сходами.

436.



Уявіть, що ви побували на екскурсії метро. Складіть усний діалог. За потреби прочитайте текст попередньої вправи.



Пригадай! Розмову двох людей називають **діалогом**.

Учасники діалогу обмінюються **репліками**.

Зразок.



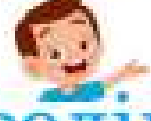
— Привіт, Кирилку!



— Добрий день, Софійко!



— Тобі сподобалося їздити на ескалаторі*?



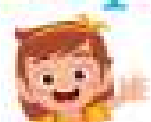
— Так, дуже! Пам'ятаєш правила безпечної поведінки в метро?



— Так, звичайно. «Будьте уважні в метро. У вагоні не притуляйтеся до дверей!»



— А ще на ескалаторі потрібно триматися за поручні.



— Атож. Коли ми будемо дотримувати правил, то поїздка принесе нам радість. До зустрічі.



— Бувай.

*Ескалатор — доріжка у вигляді похилих сходів з рухомими горизонтальними сходишками.

437.



Складіть з однокласниками / однокласницями діалог «У шкільній їдальні».



СПОНУКАЛЬНІ РЕЧЕННЯ

438.  Прочитай слова. Чи можуть вони спонукати до дії?

наказ

порада

заклик

заборона

запрошення

прохання

застереження

439.  Досліді, які бувають речення за метою висловлювання.

Крок 1. Прочитай речення.

Діти, пригадаймо казки.

Крок 2. Яка мета цього речення?

- а) запитати про казку;
- б) закликати пригадати казки.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

 Речення, у яких висловлюється заклик, запрошення, прохання, порада, заборона, застереження, наказ, називають **спонукальними**. У кінці спонукального речення ставлять **знак оклику** або **крапку**.

440. 1. Пригадай назви казок за ілюстраціями. Визнач, з якої казки уривки. Прочитай речення відповідно до розділових знаків.



1. Піди спитай, хто там золотим кораблем прилетів! 2. Пригощайся, кумон(ь)ку! Сама кашку варила. 3. Тіл(ь)ки мені двері відчиняйте, біл(ь)ше нікого не впускайте. 4. Ходи, бабусю, не лежи, нам ріпку вирвати допоможи!

2. Спиши спонукальні речення, розкриваючи дужки.

441. 1. Прочитай. За змістом розповідних речень побудуй спонукальні. За потреби користуйся підказкою.

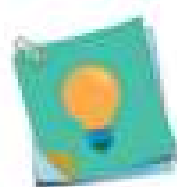
1. Діти досліджували листочок. 2. Петрик годував курей. 3. Галинка прибрала в кімнаті. 4. Василько розказав правило.



Зразок. Діти, дослідіть листочок. *Підказка.* Петрику, Галинко, Васильку,

2. Запиши два утворені речення.

442.



Запиши спонукальне речення про те, як потрібно писати.

443.



Пригадайте ситуації, коли потрібно використовувати спонукальні речення.



444.



Пригадайте, чим особливі речення:

● розповідні; ● питальні; ● спонукальні.

445. 1. Поділи групу слів на речення. Спиши одне речення, розкриваючи дужки.

чому чимало людей любл(')ять відпочивати на природі тому що ліси, пол(')я, рослини, тварини завжди красиві і неповторні бережіт(ь) природу насоло(дз/дж)уйтеся



кожною хвилиною відпочинку стежте за тим, щоб гал(')явинка, на якій ви відпочивали, залишалася чистою

2. Яке речення ти списав / списала? Доведи свою думку за схемою.

Я вважаю, що... . Тому що... . Я можу довести це на прикладі... . Отже,

446. 1. Прочитай, добираючи потрібні за змістом слова.

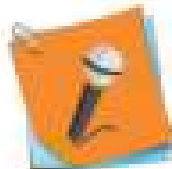
Із далеких країв (хто?) ___ доволі часто (що робили?) ___ рідкісні рослини. (Яка?) ___ насінинка займає небагато місця. Вона є доказом (чого?) ___ світу, зовсім не схожого на наш.

Слова для довідки: існування, мандрівники, крихітна, привозили.

2. Утвори з одного розповідного речення питальне або спонукальне. Запиши його.

447. Пригадай казку «Колобок». Випиши два спонукальні речення з казки.



448.  Що корисного ти дізнався / дізналася на уроці?

449.  Спиши речення. Обґрунтуй свій вибір.

Україна.
Це моя Батьківщина!
Навесні ти ще
Навесні ти стаєш ще красивішою.



450.  1. Гра «Упізнай речення». Прочитай. Скільки ти упізнав / упізнала речень?

чи бачили ви карту України карти бувають різні на одних зображені гори і долини а на інших — міста і села.

2. Спиши каліграфічно, виправляючи помилки.

-  3. Зіскануй QR-код і переглянь відео.

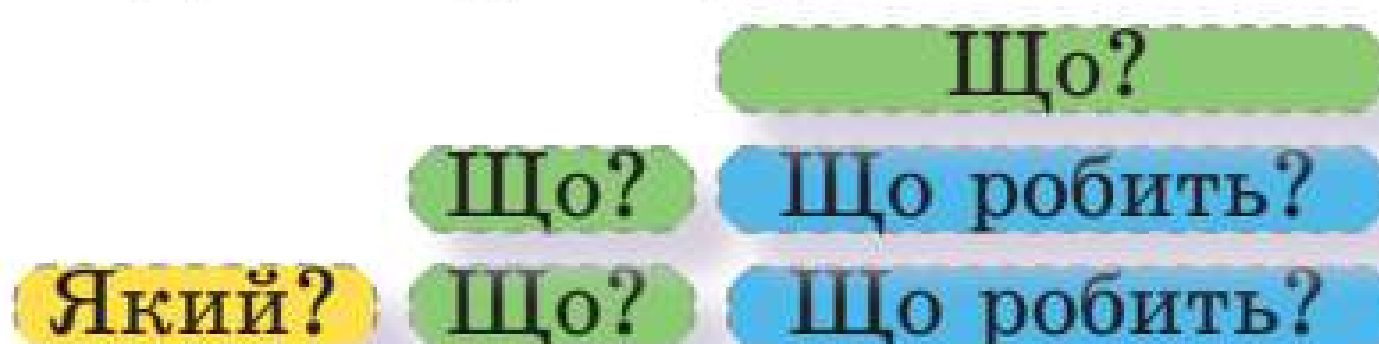


451. 1. Відгадай загадки.

1. Голова вгорі, а борода в землі. (кинсаЧ) 2. Сімсот поросят на кілочку висять. (ялосавК) 3. Стоїть півень на току в червоному ковпаку. (каМ)

Народна творчість

-  2. Використовуючи одну з відгадок, за допомогою цеглинок утвори речення, кожне з яких буде на одне слово довше від попереднього. Чия вежа найвища?



452.  Розкажіть одне одному про речення за методом «Фішбоун».



Проблема. Якими можуть бути речення за метою висловлювання?

Висновок. Кожне речення виражає...



ТЕКСТ. ДОСЛІДЖЕННЯ І СКЛАДАННЯ ТЕКСТІВ

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ ТЕКСТУ

453.



1. Переглянь відеоролик. Назви яких риб ти запам'ятав / запам'ятала?

2. Знайди назви риб України.



454.



Досліди особливості тексту.

Крок 1. Прочитай текст. З чого він складається?

- а) з окремих слів;
- б) з речень.

Вік риби визначають за лускою. На ній щороку відкладається річне кільце. Його видно на підсушеній лусці. Кількість лусок у риби встановлюється на першому році життя і в майбутньому не змінюється. Змінюється лише розмір луски.

Крок 2. Як розміщено речення в тексті?

- а) у логічній послідовності;
- б) у будь-якій послідовності.

Крок 3. Поміркуй, чи можна дібрати до тексту заголовок.

Крок 4. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Текст — це зв'язані за змістом речення, розміщені в логічній послідовності.

До тексту можна дібрати **заголовок**.

455. 1. На яких уроках найчастіше доводиться працювати з текстом?



2. Як ви гадаєте, чи можна казку назвати текстом? А вірш? Чому?

456. 1. Прочитай, розкриваючи дужки. Що потрібно зробити, щоб утворився текст?

- а) переставити місцями речення;
б) дописати ще речення.

(В/в)они живуть(ь) зграями. В(')юни живуть в болотистих водоймах. (П/п)еред негодою в(')юни залягають на дно. (П/п)оведінка цих риб змінюється залежно від погоди.



2. Спиши, розкриваючи дужки, утворений текст.
3. Скажи одним реченням, про що текст. Добери заголовок.

457.   1. Відгадайте загадку Ніни Колодяжної.

З раночку до вечора
підбирали речення.

Спільна тема, певна думка —
вийшло ціле з речень купки.

Не годиться «рекс-мекс-фекс»,
щоб створити справжній ____.

2. Прочитай, уставляючи пропущені слова.

Текст — це зв'язані... речення, розміщені в... послідовності.



458.



Прочитай слово
за кодом.

1	2	3	4	5	6	7	8
а	є	и	і	м	н	т	ц

Код: 7, 1, 2, 5, 6, 3, 8, 4.

459. 1. Прочитай. Перестав речення так, щоб утворився вірш. Запиши у правильній послідовності та розкриваючи дужки.

Я вже їх прибережу
і нікому не скажу!
Любі діти, поділіться!
Хто з вас має таємниці?
Та бабусі з дідусем,
та (Г/г)алинці з (і/І)васем.
Тільки татові й матусі,
та сестрі своїй (Н/н)астусі.

Дмитро Щербина



2. Скажи одним реченням, про що йдеться у вірші. Вибери серед поданих заголовків найбільш вдалий.

а) Розмови; б) Таємниці; в) Я нікому не скажу.

460. 1. Прочитай текст.

Як ти гадаєш, чи існують рослини-хижаки? Виявляється, так. Одна з них — це росичка. Її ще називають «росиця», «росянка», «мухоловка». Росте вона на болотах і торфовищах. На листях росички є яскраві «війки» з крапельками тягучої рідини. Сяде на них комаха — і приклеїться!



2. Скажи одним реченням, про що йдеться в тексті. Добери заголовок.

3. Поясни правила переносу виділених слів.



4. Переглянь відеоролик.



461. 1. Прочитай. Про що йдеться в тексті? Добери заголовок. Запиши.

Навіть не помітив, коли вона підсіла — червона крапля в чорну крапочку. А вона по руці, по руці, та уже й до плеча додріботіла. Певно, відчуває, що я не наважуся зобидити*. Обережно беру жучка на долоню, підкидаю вгору. Бедрик** розправляє крила і летить.



Євген Шморгун

* Зобидити — образити. ** Бедрик — сонечко.



2. Які таємниці бедрика ви знаєте? Розкажіть одне одному.

462. 1. Подумай, як розташувати речення, щоб утворився текст відповідно до описаних подій.

Підкралася до нього цікава кішка і вдарила лапкою.

Побачила кішечка в садку їжачка.

Лиже кішка лапку, а на їжака більше й не дивиться.

Згорнувся їжак у клубочок і причаївся.

Їжаку байдуже, а кішка боляче вкололася.

2. Про що йдеться в тексті? Добери найвлучніший заголовок із наведених.

Дружні
тварини

Врале
полювання

Небачале
полювання

463.



Розкажіть одне одному, що потрібно зробити, щоб дібрати заголовок.



ТИПИ ТЕКСТІВ

464.



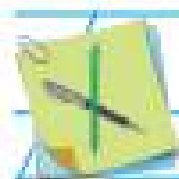
1. Гра «Дешифрувальник».

Код: 2а, 1а, 1б, 1а, 2б, 1в.

	а	б	в
1	е	р	а
2	с	д	и



середá



середина / середá

2. Вибери правильну звукову модель слова-відгадки.

—●— —●́

—● —●́ —●

—● —● —●́

465.



Досліди́, з якою метою написаний текст.

Крок 1. Прочитай текст.

Літній відпочинок

Влітку Софійка і Кирилко планують приїхати до бабусі в село. Вони пастимуть гусеняток, бігатимуть дивитися на малесеньких ягняток. Увечері разом з бабусею діти милуватимуться зоряним небом і шукатимуть Полярну зірку. Так гарно відпочивати в бабусі!



Крок 2. Як ти гадаєш, для чого автор писав текст?

- а) щоб описати малесеньких гусеняток;
- б) щоб розповісти про відпочинок дітей у бабусі.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.



Текст, у якому про когось або про щось розповідається, називають **текстом-розповіддю**.

466.  Як ви гадаєте, казку можна назвати розповіддю? Чому?

467. 1. Прочитай. Перестав речення так, щоб вийшов текст. Який це текст?

Пригоди маленької пташечки

Полинула, напевно, аж до самісінького Сонця. Прокинулася й зраділа, що це був лише сон. Добре, що вона в ту мить прокинулася. Якось маленька пташечка змахнула крилами й полетіла. Спекотно, гаряче пташці стало.



Євген Дмитренко

2. Спиши два послідовні речення.

468. 1. Завдання на вибір.
- Спиши речення, які утворюють текст про казки.
 - Спиши речення, які утворюють текст про речення.

Усі діти люблять казки. Речення виражає закінчену думку. Адже в них стільки цікавого і чарівного! У кінці речення може стояти крапка, знак оклику, знак питання. У кінці речень, які вимовляються з більшою силою голосу, ставлять знак оклику. Спочатку маленьким діткам читають казки дорослі. А коли дітки підростають, то вже самі можуть прочитати про цікаві пригоди людей і тварин.



-  2. Доведіть одне одному, що списані речення утворюють текст-розповідь.

469.  У яких ситуаціях ти використовуєш текст-розповідь?



470.



Розгадай ребус.



471.



Досліди, з якою метою написаний текст.

Крок 1. Прочитай текст.

Усі з вас, звичайно, бачили горобців. Це невеликі птахи, які живуть біля людських осель. Довжина тіла досягає шістнадцяти сантиметрів. А маса — до тридцяти п'яти грамів. Харчуються горобці ягодами, комахами та зернятками. Горобці — корисні птахи.

**Крок 2.** Як ти гадаєш, з якою метою автор написав текст?

- а) щоб розповісти про пригоди горобця;
- б) щоб описати горобця так, аби ми його уявили.

Крок 3. Зроби висновок. Порівняй його з правилом.

Текст, у якому когось або щось описано, — це **текст-опис**.

472.

Відгадай загадку.

Знаю я ознак доволі:
розмір, форма, запах, колір.
Хутко з них складу букет —
всякий опишу предмет.
Тож у тексті — фокус-покус —
чарівник покаже ____.

Ніна Колодяжна

473.  1. Прочитайте текст. Доберіть заголовок. Як ви гадаєте, — це опис чи розповідь? Чому?

Чи знаєте ви, хто такий щедрик (в(')юрок)? Це малесен(ь)ка красива пташка, яка дуже гарно співає. Під час співу самці розпускають(ь) крила та хвіст. Пір(')я у щедрика яскравого кол(йо/ьо)ру. Ці пташки гніздяться парами у скверах та парках.



2. Спиши чотири послідовно записаних речення.



3. Переглянь відеоролик. Послухай пісню щедрика.



474.  Доберіть із довідки слова так, щоб утворився опис сороки. Прочитайте утворений текст.

У сороки пір'я ___ та ___ кольорів. У птаха ___, ___ дзьоб, крила середньої довжини, лапи ___ й відносно довгі. Сороки розумні, кмітливі птахи, живуть ___. Сорока вміє відтворювати голоси всіх пернатих.



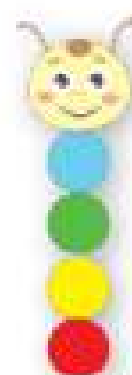
Слова для довідки: чорного, червоного, білого, вигнутий, довгий, гострий, прямий, тонкі, товсті, поодинці, зграями.

475. За малюнками та запитаннями опиши одну з пташок, не називаючи її.

1. Яка пташка за розміром? 2. Якого кольору пір'я? 3. Чим цікава ця пташка?



476.  Пригадай ситуації, коли ти використовуєш опис.



БУДОВА ТЕКСТУ

477.



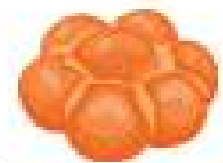
1. Вправа «Квест».



подушка
1 2



мило
1 2



булка
3 4 5



пóмилка



ам ил помилка

2. Чим цікаве слово **помилка**?

478.



Досліди будову тексту.

Крок 1. Прочитай українську народну казку.

Жили собі в одному лісі дві білочки. Одна з них увесь день працювала, а друга цілими днями тільки розважалася.

Минуло літо. Після дощової осені настала холодна зима. Сидить собі в тепленькому дуплі працююча білочка, а лінива — у голоді та холоді. Прийшла друга білочка до першої й попросила порятунку. Працелюбна білочка допомогла ледачій. Соромно стало ледачій.

Наступного літа лінива білочка теж трудилася, про зимові запаси дбала.



Крок 2. Про що йдеться в частині казки на рожевому тлі?

Це — зачин.

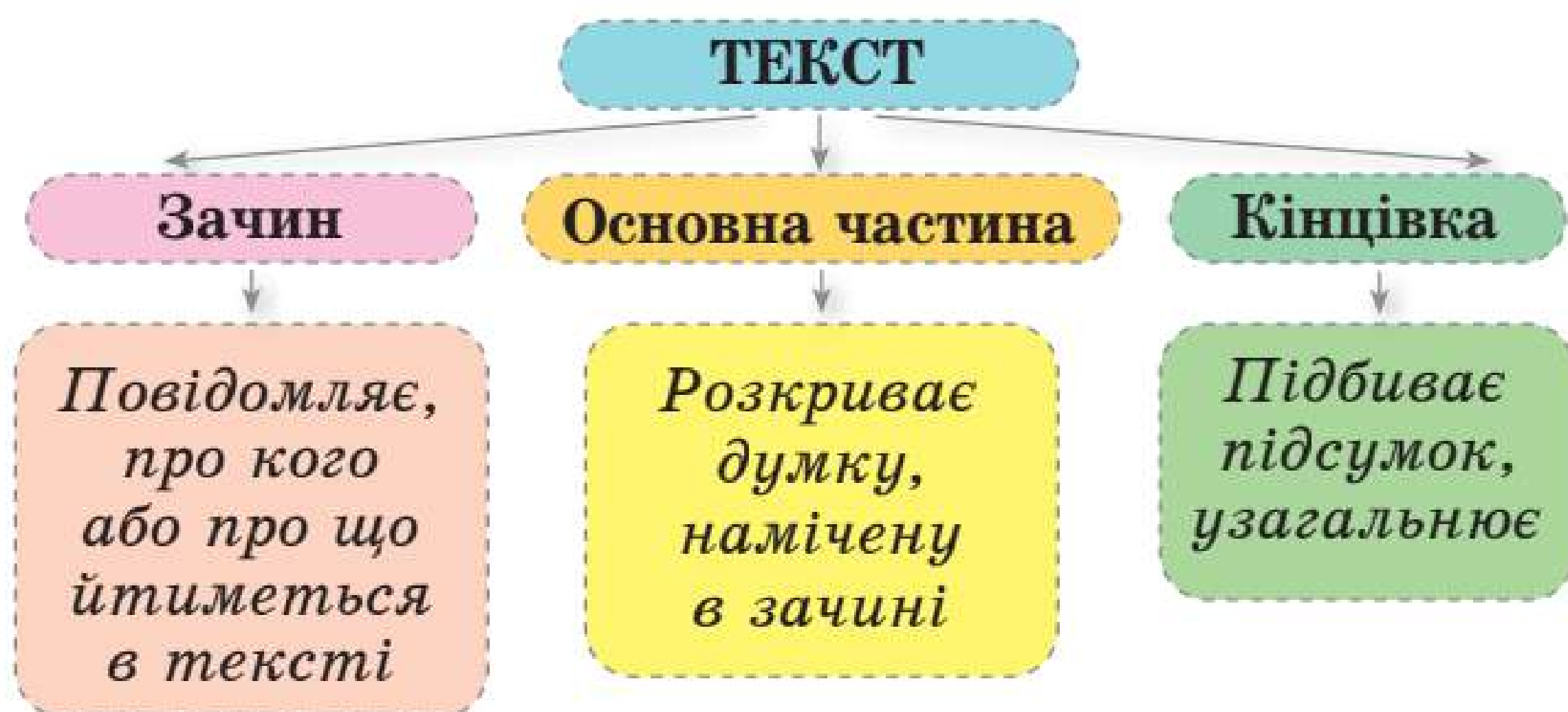
Крок 3. Прочитай частинку тексту на жовтому тлі. Як жили білочки?

Це — основна частина.

Крок 4. Чим закінчується казка? Прочитай частину казки, яка написана на зеленому тлі.

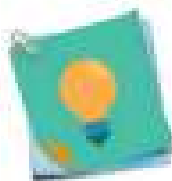
Це — кінцівка.

Крок 5. Зроби висновок. Порівняй його зі схемою.



 **Пам'ятай!** Кожну частину тексту пишемо з нового рядка — **абзацу**.

479. Спиши початок чи кінцівку тексту попередньої вправи.

480.  Запиши одне речення, яке ти можеш використати для зачину.

481. Пригадай кінцівки українських народних казок.

482.  З яких частин складається текст?

Зачин, спонукання, опис, основна частина, крапка, кінцівка.



483.



Розгадай ребус.



четвѐр



четвер четверга

484.



Досліді, як можна вдосконалити текст.

Крок 1. Прочитай текст.

Щорічно третього четверга травня українці святкують День вишиванки. У четвер дорослі та діти вдягають вишиванки. Адже вишиванка — це символ нашого народу.

*Крок 2.* Що потрібно зробити, щоб уникнути повторів у тексті?*Крок 3.* Заміни виділені слова. За потреби користуйся словами для довідки.

Слова для довідки: цього дня, вишиті сорочки, вони.



Пам'ятай! У тексті потрібно уникати повторів однакових слів.

485.

1. Добери заголовок до тексту попередньої вправи.
2. Спиши удосконалений текст. Підкресли слова, які допомогли уникнути повторів однакових слів у сусідніх реченнях.

486.

Розглянь малюнок. Запиши, як по-різному можна назвати дитину, щоб уникнути повторів.



487. 1. Прочитай українську народну казку. Встав слова, щоб уникнути повторів. За потреби користуйся словами для довідки.

Бджола рятує гусці життя

Одного разу паслася гуска на березі ріки. Вона побачила бджолу. ___ пила із квітки мед. Тоді захотіла птаха дзьобом роздавити ___. Побачила це ___. Стала проситися, обіцяла колись стати у пригоді. Пішла гуска, скубе траву, аж дивиться — біжить лис. Злякалася вона. Але ___ підлетіла до лиса, вжалила в самий ніс. Та й полетіла. А лис як скочить у луги, то й слід за ним пропав.

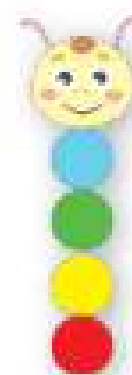


Так бджола врятувала гусці життя.

Слова для довідки: гуска, бджола, вона, птаха, комаха.

2. Як ти гадаєш, чого навчає ця казка?
3. Знайди: ● основну частину; ● кінцівку.

488.  Для чого потрібно уникати повторів у тексті?



489.  Прочитай без букви у.

Н у у а у у д у у о у у б у у р а у ц н і у у ч



на добраніч добраніч

490. 1. Прочитай. Перестав абзаци так, щоб утворився текст.

У своєму ліжечку лежала мишка. Вона мріяла про щось приємне. Небо щомиті темнішало. Зірки

все яскравіше мерехтіли, перемигуючись між собою.

Настала ніч. На небі спалахували зірочки. Золотий місяць виблискував на синьому небі. Він то ховався, то виглядав із-за темних хмар.



Солодко спала маленька мишка й усміхалася уві сні.

Ольга Зубер

2. Вибери заголовок до тексту.

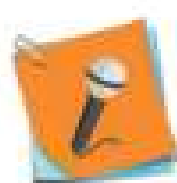
- а) Доброго ранку, мишко!
- б) На добраніч, мишко!

3. Спиши по одному реченню в такому порядку: зачин, основна частина, кінцівка.

491. Як ти гадаєш, який сон наснився мишці? Опиши сон мишки за поданим початком.

Одного разу мишці наснився дивний сон. ...

492.



1. Продовж речення.

1. Текст — це:

- а) кілька речень на одну тему;
- б) зв'язані за змістом речення.

2. До тексту:

- а) можна дібрати заголовок;
- б) не можна дібрати заголовок.

3. Текст складається із:

- а) зачину, розповіді, кінцівки;
- б) зачину, основної частини, кінцівки.



2. Розкажіть одне одному, що потрібно зробити, щоб дібрати заголовок.



ПОВТОРЕННЯ

493. 1. Відгадай слово за підказками.

Перша буква цього слова стоїть перед літерою «ел». Друга буква міститься між «ем» та «о». Третя за порядком в алфавіті — одинадцята. Четверта випереджує літеру «г». П'ята буква стоїть між буквами «зе» та «і».

2. Упиши слово у прислів'я. Запиши.

З ручаїв — ріки, з ___ — знання.

3. Як ти розумієш прислів'я?

494. 1. Добери до поданих слів протилежні за значенням. Визнач, які це частини мови.

початок —

ніч —

гіркий —

йти —

плакати —

лінивий —

Слова для довідки: солодкий, сміятися, день, стояти, працьовитий, кінець.

2. Склади та запиши речення з парою слів.

495. 1. Усно доповни рядки слів.

- Іменники: літо, дерево, ___, ___, ___.
- Прикметники: веселе, радісний, ___, ___, ___.
- Дієслова: бігала, грається, ___, ___, ___.
- Числівники: один, п'ять, ___, ___, ___.
- Службові слова: у, на, ___, ___, ___.



2. Пограйте в гру. Одна дитина складає речення про сьогоднішній день, а інша — називає частини мови.

496. 1. Прочитай народні прислів'я та прикмети. Як ти їх розумієш?

1. Кидай сани, бери віз та й поїдем по рогіз.
2. Весна багата на воду. 3. Весна ледачого не любить. 4. Навесні — сій, восени — збереш.

2. Виконай завдання на вибір.

● Із розповідних речень утвори питальні. Запиши.

Зразок. Весна багата на воду. На що багата весна?

● Зі спонукальних речень утвори розповідні. Запиши.

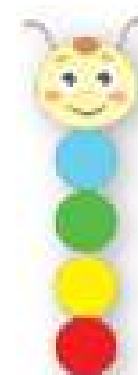
Зразок. Кидай сани, бери віз та й поїдем по рогіз. Пора кидати сани, брати воза та їхати по рогіз.

497. 1. Прочитай. Що любить письменниця? Розкажи, що любиш ти в Україні.

Люблю зустрічати світанок і милуватися заходом сонця. Люблю мандрувати і повертатися додому. Люблю малювати Карпати, Чорне море, Дніпро, ліси і поля. Бо все це — наша Батьківщина. Бо все це — моя Україна.



Ніна Даценко



2. Який це текст? Чому ти так гадаєш?

3. Чим може похвалитися Україна?

До **нових**
зустрічей
у **третьому класі!**

ЗМІСТ

ЗВУКИ І БУКВИ. СКЛАД. НАГОЛОС.

ЗВУКО-БУКВЕНИЙ СКЛАД СЛІВ 3

Звуки і букви.....	3
Алфавіт. Користування алфавітом у роботі зі словниками	6
Голосні та приголосні звуки.....	11
Склад, поділ слів на склади.....	15
Наголос.....	22
Позначення приголосних звуків буквами	28
Тверді та м'які приголосні звуки. Позначення м'якості приголосних буквами.....	37
Буквосполучення ьо, йо	38
Подовжені м'які приголосні звуки	42
Дзвінки та глухі приголосні звуки.....	46
Апостроф.....	50

СЛОВО. ЗНАЧЕННЯ СЛОВА..... 56

Спостереження за значенням слова	56
Тематичні групи слів.....	60
Слова, близькі за значенням	62
Багатозначні слова	66
Пряме і переносне значення слова.....	68

ЧАСТИНИ МОВИ..... 71

Поняття про частини мови.....	71
Слова, що називають предмети (іменники).....	73
Велика буква в іменах, по батькові, прізвищах	79
Слова, які називають ознаки предметів (прикметники)	85
Слова, які називають дії предметів (дієслова)	95
Слова, які називають кількість предметів (числівники)	104
Слова, які слугують для зв'язку слів у реченні.....	108

РЕЧЕННЯ. ДОСЛІДЖЕННЯ

І КОНСТРУЮВАННЯ РЕЧЕНЬ 113

Основні ознаки речення	113
Розповідні речення	118
Питальні речення.....	120
Спонукальні речення.....	124

ТЕКСТ. ДОСЛІДЖЕННЯ І СКЛАДАННЯ ТЕКСТІВ 128

Спостереження за основними ознаками тексту	128
Типи текстів.....	132
Будова тексту.....	136

ПОВТОРЕННЯ 141

Відповіді до загадок, ребусів, квестів, дешифрувальників

С. 3, впр. 1. Школа. С. 5, впр. 8. Кіт. С. 6, впр. 13. Алфавіт. С. 7, впр. 18. Україна, народ, мова. С. 13, впр. 42. Звуки. С. 17, впр. 56. Вересень, жовтень, листопад. С. 19, впр. 63. Бабка, цвіркун, морква, сонечко. С. 20, впр. 66. Конвалії; впр. 68. Soyка, мальви. С. 22, впр. 74. Рукавичка. С. 24, впр. 80. Завдання. С. 25, впр. 83. Гончар, коваль, бандуристка, майстриня, шофер. С. 32, впр. 104. Батьківщина. С. 34, впр. 111. Бджола. С. 38, впр. 126. Дзьоб. С. 41, впр. 137. Майори. С. 44, впр. 155. До побачення. С. 46, впр. 161. Предмет. С. 50, впр. 175. П'ятниця. С. 52, впр. 180. Кам'яний. С. 53, впр. 183. Пір'їна, бур'ян. С. 58, впр. 202. Диван, тахта. С. 62, впр. 218. Ливень, злива. С. 64, впр. 223. Чернетка. С. 65, впр. 228. Темний, тиха, мовчить, зима. С. 66, впр. 230. Театр. С. 68, впр. 236. Їжак. С. 69, впр. 241. Співчуття. С. 71, впр. 244. Дятел. С. 73, впр. 249. Іменник. С. 75, впр. 255. Ноутбук. С. 77, впр. 261. Прилади. С. 79, впр. 271. Ім'я. С. 81, впр. 281. Корова, цап (коза), баран (вівця). С. 85, впр. 297. Ознака. С. 86, впр. 300. Місяць, гарбуз, груша. С. 87, впр. 304. Червоний. С. 89, впр. 310. Духмяний; впр. 311. Прикметник. С. 92, впр. 323. Карась, щука, сом, окунь. С. 93, впр. 327. Ведмідь; впр. 328. Ведмідь, зозуля, їжак. С. 94, впр. 331. Прикметник. С. 94, впр. 333. Біле, фісташкове, холодне, смачне, м'яке, домашнє. С. 96, впр. 341. Слон. С. 97, впр. 343. Іграшка. С. 98, впр. 348. Каштан, жаба. С. 100, впр. 356. Казочка; впр. 357. Котик. С. 101, впр. 360. Чесність. С. 102, впр. 365. Мікрохвильовка, тостер, міксер, фен. С. 106, впр. 379. Календар. С. 107, впр. 383. Шпак. С. 110, впр. 393. Рюкзак. С. 111, впр. 400. Калина. С. 115, впр. 413. Дитина. С. 116, впр. 416. Лебідь. С. 117, впр. 419. Понеділок. С. 118, впр. 425. Гопак. С. 120, впр. 432. Медаль. С. 122, впр. 437. Метро. С. 127, впр. 463. Часник, квасоля, мак. С. 128, впр. 465. Окунь, товстолоб, короп, карась, сом, щука, лин, лящ. С. 129, впр. 469. Текст. С. 130, впр. 470. Таємниці. С. 132, впр. 476. Середа. С. 134, впр. 482. Птахи; впр. 484. Опис. С. 136, впр. 489. Помилка. С. 138, впр. 495. Четвер. С. 141, впр. 505. Книжок.

УДК 811.161.2(075.2)

K77

Кравцова Н.

K77 Українська мова та читання : підручн. для 2 кл. закл. заг. серед. освіти. У 2 ч. Ч. 1 / Н. Кравцова, О. Придаток. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2025. — 144 с.

ISBN 978-966-07-00000

ISBN 978-966-07-00000 (Ч. 1)

УДК 811.161.2(075.2)

Кравцова Надія Михайлівна, Придаток Ольга Дмитрівна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти

У двох частинах

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Формат 70×100/16. 10,76 ум. др. арк., 5,66 обл.-вид. арк. Тираж 0000. Замовлення № 00000.

Видавець, виготовлювач і розповсюджувач видавничої продукції

Редакція газети «Підручники і посібники»

46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-31

36ут: rip.terнопil@ukr.net Редакція: editoria@i.ua

Інтернет-магазин: www.pp-books.com.ua. Тел. 096-94-80-927; 097-50-35-376

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 5143 від 05.07.2016 р.

ISBN 978-966-07-00000

ISBN 978-966-07-00000 (Ч. 1)

© Кравцова Н., Придаток О., 2025

В підручнику використано такі фото

- С. 71.** Дятел. Автор: *Martin Mecnarowski*, CC BY-SA 3.0
С. 75. Жовна зелена. Автор: *Ryzhkov Sergey*, CC BY-SA 4.0
С. 112. Зозуля. Автор: *Trebol-a*, CC BY-SA 3.0
С. 119. Материнка. Автор: *Ivar Leidus*, CC BY-SA 3.0
Маслюк. Автор: *Jerzy Opiola*, CC BY-SA 3.0
Чебрець. Автор: *Володимир Тертишник*, CC BY-SA 4.0
Дзвоники. Автор: *Robert Flogaus-Faust*, CC BY 4.0
С. 129. В'юн. Автор: *George Chernilevsky*, суспільне надбання
С. 135. В'юрок. Автор: *Martin Mecnarowski*, CC BY-SA 3.0
Сорока. Автор: *Skarabeusz*, CC BY-SA 2.5
С. 134. Горобець. Автор: *Laitche*, суспільне надбання

В підручнику використано такі літературні джерела

- С. 23.** Українська народна казка «Рукавичка» (<https://web.archive.org/save/https://chl.kiev.ua/Bibliograf/Rukovychka/02.htm>).
С. 33. Українська народна заличка (Дитячий фольклор. Дитячий фольклор / Упор. Г. Довженко, худож. Ю. Крига. — Київ : Дніпро, 1986. — С. 11–12).
С. 81. Українські народні загадки. (Народ скаже — як зав'яже : українські народні прислів'я, приказки, загадки, скоромовки / Упор. Н. С. Шумада. — Київ : Веселка, 1985.).

АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ



КЛАСТЕР



АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ



ХМАРА СЛІВ

